

Vol. IX.
No. 2.

12th July, 1960
(Tuesday)
21st Ashadha, 1882 S E

ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY DEBATES

Official Report

PART II - Proceedings other than Questions and Answers.

C O N T E N T S		PAGES
Calling attention to matters of urgent public importance		
re: Construction of Tunnels for the Nagarjunasagar Right Bank Canal.		[107-109]
Adjournment Motion :		
re: Strike by Central Government Employees		[109-112]
Privilege Motion :		
re: Speech of Sri C. Rajagopalachari.		[112-133]
Presentation of the Sixth Report of the Committee on Public Accounts.		[133-]
Government Bills:		
The Andhra Pradesh Appropriation (No. 3) Bill, 1960.		
—Passed		[133-145]
The Hyderabad Gram Panchayats (Andhra Pradesh Amendment) Bill, 1960 (as reported by the Regional Committee)		
—Passed		[145-149]
The Hyderabad Municipal Corporations (Andhra Pradesh Amendment) Bill, 1960.		
—Discussion not concluded		[149-171]
Adjournment Motion :		
re: Strike by Central Government Employees. ...		[172-187]

Note :—*at the commencement of the speech denotes confirmation not received in time from the Member.

THE
ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY DEBATES

[Part II - Proceedings other than Questions and Answers]

OFFICIAL REPORT

Sixteenth day of the Tenth Session of the
Andhra Pradesh Legislative Assembly

ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY

Tuesday, the 12th July, 1960.

The House met at Half Past Eight of the Clock.

(Mr. Speaker in the Chair).

[Questions and Answers.]

(See Part I.)

CALLING ATTENTION TO MATTERS OF URGENT
PUBLIC IMPORTANCE

*re: Construction of Tunnels for the Nagarjunasagar
Right Bank Canal.*

మిస్టర్ స్పీకర్ : శ్రీ యల్లమందారెడ్డిగారు రూలు 74 కింద ఒక మోషన్ ఇచ్చారు, దానిని గురించి మాట్లాడండి.

శ్రీ జి. యలమందారెడ్డి (కనిగిరి): అధ్యక్షా, నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టు రెండవదశ కేంద్ర ప్రభుత్వము వద్ద అనటము, మన ప్రభుత్వమువారు, ప్రజలు తప్పకుండా రెండవదశ కూడ పూర్తి చేయ లసి కోరటము జరుగుతూఉన్నది. దానికి అనుగుణ్యంగానే ఆ ప్రాజెక్టుకు సంబంధించిన కాలవకు, స్టూయిసెస్ తయారు చేసుకొంటూవచ్చాము. కుడికాలవకు సంబంధించిన రెండు టనెల్స్ త్రవ్వాలని ప్రపోజల్స్ ఉన్నప్పటికీ, కేవలం ఇప్పుడు ఒక టనెల్ మాత్రమే త్రవ్వబడుతున్నది. ఆ ఒకటే త్రవ్వటానికి ప్రభుత్వంవారు అంగీకరించినట్లు తెలుస్తున్నది. అది ఒకటే త్రవ్వితే, విద్యుత్ లో రెండవ టనెల్, త్రవ్వటం లెక్కికల్ గా చాలా అసాధ్యమయ్యే పరిస్థితులు ఉన్నవి. అంతే కాకుండా చర్వాత దానిని

తగ్గివ్వాలంటే ఖర్చు చాలా జాస్తి అవుతుంది. కాబట్టి ఇప్పుడే రెండు టనెల్స్ ఒకసారే తీసుకొని త్రవ్వితే తప్ప, భవిష్యత్లో కుడికాలవకింద రెండవ టనెల్ త్రవ్వటం చాలా అసాధ్యమని తెక్నికల్ ఎక్స్పర్ట్స్ లభిప్రాయపడుతున్నట్లు తెలుస్తున్నది. అదీగాక, నీరు వదలిన తర్వాత ఆ రెండవ టనెల్ ను సంవత్సరంలో ఒకటి, రెండు నెలలు మాత్రమే శ్రవ్యతానికి అవకాశం ఉంటుంది. రెండవ టనెల్ కు బ్లాస్ట్ చేసే సందర్భంలో మొదటి టనెల్ కు ప్రమాదం సంభవించే పరిస్థితి కూడా ఉన్నట్లు తెలుస్తున్నది.

ఇప్పుడే రెండవ tunnel ను కూడ పూర్తి చేయకపోయినట్లయితే ఈ technical objections దృష్ట్యా, కేంద్ర ప్రభుత్వం యొక్క వాదానికి అనుకూలంగా ప్రాజెక్టు యొక్క రెండవ దశ వాయిదాపడే పరిస్థితి ఉన్నది. కాబట్టి ప్రభుత్వం వారు తప్పనిసరిగా రెండవ tunnel ను కూడ ప్రారంభించవలసి ఉన్నది. రెండు tunnels ఒకసారే పని ప్రారంభించినట్లయితే ఖర్చుకూడ తగ్గుతుందని తెలుస్తున్నది. రెండవ tunnel ను postpone చేసినట్లయితే ప్రాజెక్టు యొక్క రెండవ దశ postpone అయ్యే ప్రమాదం ఉన్నదని మేము అనుకుంటున్నాము అందువలన ప్రభుత్వం రెండు tunnels ను ఒకేదశలో తీసుకోవానికి కృషి చేయాలి. ఏ ప్రాజెక్టు కొరకైతే మనం అందోళన చేసి, కొంతవరకు పనిచేశామో దానియొక్క రెండవ దశ అసలే లేకుండా పోయే పరిస్థితి ఉన్నది. కాబట్టి మంత్రిగారు ఈ విషయమై శ్రద్ధ తీసుకుని రెండు tunnels కు ఒకేసారి పని ప్రారంభించుట చేయవలెనని మీద్యారా కోరుతున్నాను.

నీటిపారుదల, విద్యుచ్ఛక్తి శాఖామాత్యులు (శ్రీ ఎ. సత్యనారాయణ రాజు) : అధ్యక్షా, నాగార్జునసాగర్ కుడికాలవ పథకానికి ప్రాజెక్టు మొదటి దశ అంచనాలలో జంట సొరంగాలలో ఒక దానికి మాత్రమే వీర్పాటు ఉన్నది. ఈ సొరంగం మొదటి దశ ప్రవాహశక్తికి ఉద్దేశించబడిన 11 వేల క్యు సెక్కులకు సరిపడి ఉన్నది. రెండవ సొరంగం త్రవ్వకం మొదటి దశ పూర్తి అగువరకు వాయిదా వేసినను ఖర్చు ఎక్కువ అవుతుందనే మాట కూడ వాస్తవమే. సాంకేతికంగా త్రవ్వటకు వీలులేదనేది మాత్రం వాస్తవం కాదు. నాగార్జునసాగర్ రెండవ దశ నిర్మాణం మంజూరు అయిన ఎడల రెండవ సొరంగం త్రవ్వటకు వీలు అగును. పైన ఉదహరించిన విధంగా రెండవ సొరంగం ముందు ముందు కావలసి సప్పడు త్రవ్వటకు అవకాశం ఉండుటచే గౌరవసభ్యులు ఊహించినట్లు రెండవ సొరంగం త్రవ్వకం వాయిదా పడినంత మాత్రాన ప్రాజెక్టు నిర్మాణం రెండవ దశ ఎప్పటికీ జరగదు అనే భావం సరైనది కాదు. 1957వ సంవత్సరంలో

Planning Commission వారు కేంద్ర ప్రభుత్వం వారిచే మంజూరు కానున్న వాగ్దానసాగార్ ప్రాజెక్టును పూర్తి ప్రాజెక్టుగా ఎంచుకొనవలెననియు పూర్వపు హైదరాబాద్, ఆంధ్ర ప్రభుత్వం సంయుక్త నివేదికలో ఉదహరించిన విధంగా, మొదటి దశగాగాని, మరే విధంగా గాని ఎంచుకొనరాదని నిశ్చితంగా విశదపరచి ఉన్నారు. అయితే వారు జలవాహిక, కట్టడములు, వంతెనలు మొదలైనవి అంతిమ ప్రవాహశక్తి అయిన 21000 క్యూసెక్కుల ప్రవాహమును భరించే శక్తి గలవిగా నిర్మించడానికి కూడ అంగీకరించిరి. 11 వేల క్యూసెక్కుల ప్రవాహశక్తి నుండి 21 వేల క్యూసెక్కుల ప్రవాహ పరిమితికి పెంపొందించుటకు వీలుఅగు రీతిగానే కాలవల నిర్మాణం జరుగుతూ ఉన్నది. కాని రెండవ సౌరంగం మొదటి దశలోనే తగ్గిపోయి ఎడల ఉండే లాభముల దృష్ట్యా ఆపని ప్రారంభించుటకు కేంద్ర ప్రభుత్వమును సరియగు సమయంలో కోరుతాము. ఇదివరకు కోరిన విషయాలే కాకుండా ముందుకూడ దానికి కావలసిన సమాచారం వారికి అందజేస్తాము. మొదటి సౌరంగ నిర్మాణానికి మూడు సంవత్సరముల కాలం ఎడుతుంది. 1965 సంవత్సరంలో ప్రాజెక్టు మొదటి దశ నిర్మాణం పూర్తి అయి కాలవలకు నీరు **Supply** చేయులోపలనే రెండవ సౌరంగ త్రవ్వకంకూడ పూర్తి చేయడానికి సర్వనిధాల ప్రయత్నం చేస్తాము.

ADJOURNMENT MOTION

re: *Strike by Central Government Employees.*

Sri P. Sundarayya (Gannavaram) : Mr. Speaker, Sir, I move the following adjournment motion :

“That the Assembly be adjourned to discuss a matter of utmost public importance, viz.,

“That a very large number of employees in Railways, Posts and Telegraphs and in many other avocations and establishments in Andhra Pradesh had abstained from going to work as their legitimate demand that the principle of a minimum wage based on needs as defined in 15th Tripartite Labour Conference be accepted to be implemented progressively and in the meantime that their existing salaries and wages be safeguarded by linking them up to the cost of living index, so that at least partial neutralisation of continued increase of prices of all essential commodities be effected.

But, instead of strongly recommending and doing all they could, to see that the Central Government concede these very humane, minimum and most moderate and legitimate demands of the employees, the Government of Andhra Pradesh has mobilised all its police and other forces to suppress the employees and have already effected many arrests and is parading its force to browbeat the starving employees.

And as this behaviour of the Government is against the directive principles of our Constitution to build a humane and just socialist society and will be ruining our economy and plans and will leave a deep sense of injustice among the working masses, the foundation of our nation. The House stands adjourned to discuss the ways and means to solve this urgent issue of utmost public importance and of utmost gravity."

మిస్టర్ స్పీకర్ : శ్రీమతి అమ్మన్న రాజాగారు loyal employees ఈ thanks చెప్పాలనే resolution ఒకటి పెడతావన్నారు. అది అక్కర లేదు. ఈ discussion వచ్చినప్పుడు ఎవరికి తోచిన అభిప్రాయాలు వారు చెప్పవచ్చు. ప్రత్యేక resolution పెట్టనవసరం లేదు.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అధ్యక్షా, ఈ విషయం గురించి సాకల్యంగా చర్చించవలసి ఉన్నది. ఇది అత్యంత అవసరమైన సమస్య. Central Government ఉద్యోగస్థులు ఆంధ్రదేశంలో కూడ ఉన్నారు. ఆంధ్రదేశంలో కూడ అనేక మైన వై లేవలు....

శ్రీ ఎల్. లక్ష్మణదాస్ (పాతపట్నం-జనరల్) : On a point of order Sir, admit చేయకుండా దీనిమీద discussion చేయడం మంచిది కాదేమో. అందుచేత దీనిమీద తమరు ruling ఇవ్వాలని కోరుకున్నాను.

మిస్టర్ స్పీకర్ : Ruling ఏమిలేదు. I am allowing him to explain. అంతకంటే ఏమిలేదు.

Sri K. Subba Rao (Hindupur-General): The resolution is self-explanatory, and no comment or speech is necessary.

Mr. Speaker: I am allowing it.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అధ్యక్షా, ఈ సమస్యమీద చర్చ జరగాలనే నా point. Adjournment motion యివ్వడంలోగల ఉద్దేశ్యము యిదే. ఇది అత్యంత అవసరమైన సమస్య. మన ఆంధ్రదేశంలోకూడ ఇది జరుగుతున్నది, మన ప్రభుత్వంకూడ కొన్ని చర్యలు తీసుకుంటున్నది. కాబట్టి యిది మనకు సంబంధించిన విషయం. మన శాసనసభ చర్చించాల్సిన అవసరం ఉన్నది. దీనిపైన solution లో ఎంతవరకు తీసుకువస్తాం అనేది లేకపోయినప్పటికీ మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పోలీసు బలగాలను వినియోగిస్తున్నది. ఇది కార్మికులకు సంబంధించినది. మొత్తం దేశానికంతకు affect కావడంతోపాటు మన రాష్ట్రానికికూడా affect అవుతున్నది కాబట్టి ఈవిషయం చర్చించి ఈసమస్యను పరిష్కరించడానికి ఏమైన మార్గాలు ఉన్నాయో, లేదో కేంద్ర ప్రభుత్వానికి సూచించేదానికి యిప్పుడున్న పరిస్థితులనుబట్టి శాసనసభకు హక్కు ఉన్నది. This is of utmost public importance అనే సంగతి ఎవరూ కాదనరు. మన Rules of procedure ప్రకారం మిగిలిన వాటన్నిటా గురించి అర గంట debate కావచ్చు. గంట debate కావచ్చు, ప్రశ్న కావచ్చు, calling attention కావచ్చు. Adjournment motion గురించి 63వ rule లో ఉన్నది. Motion for adjournment and matter of public importance క్రింద యిటువంటి ప్రత్యేక పరిస్థితులగురించి చర్చించడానికి అవకాశం ఉన్నది. ఇంత ముఖ్యమైన విషయంగురించి శాసనసభలో చర్చించే దానికి అవకాశం లేకపోతే ఆ rule కు అర్థం లేకుండా పోతుంది ఇది మన రాష్ట్రానికికూడ సంబంధించినది. మన ప్రభుత్వం కొన్ని చర్యలు తీసుకుంటున్నది. కొన్ని అరెస్టులు జరిగినాయి. రైళ్ళు ఆగిపోయినాయి. కొన్ని స్థలాలో telephone exchanges లో కొందరు walk out చేశారని పత్రికలలో వార్తలు వస్తున్నాయి. వాటన్నిటినీ గురించి మనం చర్చించాల్సిన అవసరం ఉన్నది కాబట్టి rules ప్రకారం ఈ తీర్మానానికి మీరు అనుమతి యివ్వాలని కోరుతున్నాను. నేను procedural point చెపుతున్నాను గాని merit లోకి పోవడంలేదు. Discussion వచ్చినప్పుడు చెపుతాను. నా adjournment motion ను allow చేయాలని కోరుతున్నాను.

*ముఖ్యమంత్రి (శ్రీ డి. సంజీవయ్య) : అధ్యక్షా, అసలు యీ adjournment motion out of order అని నేను మనవిచేస్తున్నాను. సెంట్రల్ గవర్నమెంటు ఎంప్లాయిస్ ట్రేయింక్ చేస్తుంటే, అవిషయాన్ని తీసుకువచ్చి యిక్కడ చర్చ చేస్తాం అనడం న్యాయంకాదు. అయితే సుందరయ్యగారు ఒక విషయం చెప్పవచ్చు. అది State Government దీనికి సంబంధించి police ను పునయోగిస్తున్నది అనేది అసలు పోలీసువారు ఎందుకు వున్నారు

రాష్ట్రంలో? Law and order maintain చేయడానికి, శాంతికి భంగ కరమైన విషయాలు జరగకుండా చూడడానికి నాకు వచ్చిన వార్తలనుబట్టి ప్రాధరాబాదుకు సంబంధించినంతవరకు majority of employees పనిలో వున్నారు. బాగా పనిచేస్తున్నారు. (హద్దం) ఎవరో, కొద్దిమంది strike లో పాల్గొంటూ, పనిచేసేవారికి హాని కల్పించే పరిస్థితి పర్చుడుతుంటే వారికి police రక్షణ ఇవ్వవలసి వస్తుంది. అవిధంగా Law and order maintain చేయవలసి వస్తుంది. అంతేగాక, దానికి సంబంధించి ఒక అర్డినెన్సు జారీ చేయ బడిన విషయం సభవారికి తెలిసినదే. నేను యింతకుముందు తెలిపినట్లు అవిధంగా షోనిజరుప ప్రయత్నంచేడివారిపై చర్యలు తీసుకోవడం తప్ప. యితర కార్యక్రమాలేమీ జరగడంలేదు కనుక యీ adjournment motion ను out of order గా declare చేయవలసిందని తమను కోరు తున్నాను.

Mr. Speaker: Under Rule 67 (2) of the Assembly Rules, I call upon those members who are in favour of leave being granted to rise in their places.

(29 members from the Communist benches rose in their places)

20 మందికంటే ఎక్కువ వున్నారు. కనుక time fix చేస్తాను. దీనిని 12 గంటలకు పెట్టుకుందాము, సరిపోతుంది. వారు, వీరు చెప్పినతరువాత ఓట తీసుకుందాము.

PRIVILEGE MOTION

re: Speech of Sri C. Rajagopalachari.

మిస్టరు స్పీకరు : ఇప్పుడు శ్రీ రాజగోపాలాచారిగారి speech కి సంబంధించిన privilege motion మనముందు వున్నది. దానిపై ముగ్గురు నలుగురు సభ్యులు మాట్లాడిన తరువాత, నేను రూలింగ్ ఇస్తాను.

శ్రీ డి. రామబ్రహ్మం(కుప్పం): On a point of information, Sir, రేపు 13వ తేదీన అరణియార్ ప్రాజెక్టు విషయంగా మద్రాసు ప్రభుత్వ ప్రతినిధులు మన నగరానికి రావడం, మన ముఖ్యమంత్రిగారితోను, P. W. D. మంత్రిగారితోను సంప్రదించడం జరుగుతుంది. పటాస్కర్ ఆచార్య ప్రకారం మనకు రావలసిన భాగాలు కోసూరు, తేనవపల్లి, చిత్తూరు జిల్లాలోని కొన్ని అంధ్ర పాఠశాలలు వున్నవి. మనకు కొన్ని అరవగ్రామాలు వచ్చినవి. కనుక

రేపు 13వ తారీఖున యీ విషయములో కూడా వారితో ఒకరాజీ పద్ధతిలో సంప్రదించ వలసిందిగా ప్రభుత్వమును తమద్వారా కోరుతున్నాను.

మిస్టరు స్పీకరు : మీరు చెప్పింది వారు విన్నారు.

* శ్రీ కె సుబ్బారావు : అధ్యక్షా, శ్రీ రాజగోపాలాచారిగారు పెద్దలు; ప్రఖ్యాతి జెందిన పురుషులు; తెలివితేటలు గలవారు. అటువంటివారు కూడ 'హాస్యాన్నదంగా మాట్లాడాను', అని చెప్పడం చూస్తే, వింతగాను విచారంగాను కనబడుతున్నది.

రెండవది— శ్రీ రాజగోపాలాచారిగారివంటి పెద్దమనిషి చెప్పినమాటలు పపంచంలోని నలుమూలలకు పోతాయి, కనుకనే వారు చేసింది తప్పు, అక్రమం అని చెప్పడం మా భావ్యమని నేను భావిస్తున్నాను. నేను చెబుతుంటాను— దానివల్లనే దానిపై అని అటువంటివారు యీ మాటలు చెబితే నాకు అభ్యంతరంలేదు. రాజగోపాలాచారిగారు మన దేశంలో పెద్ద వుద్యోగము చేసినవారు. గవర్నర్ జనరల్ గా చేసిన మహనీయుడు. పెద్దలాయరు. అలాంటి ప్రఖ్యాతి జెందిన ఆయన యీ కాంగ్రెస్ తెజస్వీలు ఏదో—కూటికీ, గుడ్డకు లేనటువంటి వారు, అనేవిధంగా చెప్పడం సరియైన విషయం కాదు. ఈ విషయమును యావన్మంది సభ్యులు ఆలోచన చేయవలసి యున్నదని మీకు మనవి జేస్తున్నాను. కొంతమంది యింకొక వాదంకూడ చేయుచున్నారు. రాజగోపాలాచారివంటి తెలివితేటలు గలవాడు అటువంటి అసరానిమాటలు అంటారా? అటువంటి పెద్దమనిషి అనేమాటలు ఎందుకు ఊరికే తీసుకొన కూడదు; ఆయన చెబితే చెప్పనివ్వండి. మీకెందుకు, అనువిధముగా వాదము చేయుచున్నారు. గవర్నరు జనరల్ గా పనిచేసిన, ప్రపంచమంతటా తెలివితేటలు గలవానిగా వినుతికెక్కిన, ఆయన ప్రతిభ ఏవిధముగా వెలుగుతున్నదో చూద్దామని నలుమూలల గమనించబడుతున్న ఆయన యీమాటలు అనడం అన్యాయం, అక్రమం. ఇది కొంతమందియొక్క గౌరవమునకు, హక్కులకు భంగకరముగా యీ విషయమును ఆలోచించవలసినదిగా కోరుచున్నాను.

* శ్రీ జి. లచ్చన్న (సోంపేట): అధ్యక్షా, వారు అది భాగులేదు, యిది భాగులేదు అంటున్నారేగాని యిందులో privilege question వుందీలేనీదీ చెప్పలేదు.

మిస్టరు స్పీకరు : ఆయన అభిప్రాయం privilege కు భంగకరమనే. తరుమ దయచేసి కూర్చోండి.

*శ్రీ పి. నరసింహస్వామిరావు (పాలకొండ) : అభ్యుక్త మహాశయా, శ్రీ రాజగోపాలాచారిగారి speech గురించి రెండు మాటలు మాట్లాడుతాను వారు చాలా పెద్దవారు. ఆయనకూడ కాంగ్రెసులో మొదటినుండి వున్నవారు. ఆయనతో కొన్నాళ్లు మనం స్నేహంగా వున్నాం. ఆయన మద్రాసుకు ముఖ్యమంత్రిగా చేశారు. తరువాత, గవర్నరు జనరల్ గా చేశారు. మరల ముఖ్యమంత్రిగా మద్రాసుకు వున్నారు. ఆయన కాంగ్రెసులో వున్నంతవరకు ఆ సంస్థ మంచిది, ఆయన బయటకు వచ్చిన తరువాత, అది చెడ్డది అనడం న్యాయంకాదు కాంగ్రెసు లెజిస్లేటర్స్ కు అగౌరవకరమైన మాటలు ఆయన అన్నారని తమకు మనవిజేస్తున్నాను. పెద్దవారు, అనుభవజ్ఞులు అయిన తమకు, పది సంవత్సరాలుగా మంత్రిగావుంటూ నేడు మనకు ముఖ్యమంత్రిగా వున్నవారు, మీ ఉభయులును ఆయనొక apology letter గనుక యిచ్చినట్లయితే తమరు ఆయనను కటాక్షించవచ్చునని, అంతవరకు కటాక్షించకూడదని మనవిజేస్తున్నాను.

*శ్రీ ఆర్. బి. రామకృష్ణరాజు (వడమాలపేట) : అభ్యుక్తా, విషయంలో వ్యక్తిని మనం గమనించవలసిన అవసరంలేదు. వారు చెప్పినమాటలు యీ సభాగౌరవానికి భంగమూ, కాదా అనునది మాత్రమే మనకు ముఖ్యం. యావద్భారతదేశంలో వుండే కాంగ్రెసు పార్టీ తరపున వచ్చిన లెజిస్లేటర్స్ అంతా ఏమాత్రం తిండికిలేక, వీధుల్లో తిరిగేవారుగా వున్నారని వారు అన్నారు. ఫస్టుక్లాసు మేజిస్ట్రేటు వారిని ఎప్పుడు బడితే అప్పుడు round-up చేసి జైలులో వేయవలసిన మాట—యీ మాటలు మన సభాగౌరవానికి భంగకరమూ, కాదా అనునది ముఖ్యం. ఇవి అగౌరవకరమైన మాటలు అనుటలో సందేహంలేదు. ఇదితాము చలోక్తిగా అన్నామని, ఆ సందర్భమును తమకు letter లో చెప్పారు. అది, బార్ ఆసోసియేషన్ లో నేను పోయి బార్ మెంబర్స్ తో మాట్లాడినప్పుడు— యిక్కడవుండే సభ్యులకు చట్టాలుచేసే అర్హత వున్నదా, లేదా అను విషయమును పురస్కరించుకుని యిక్కడ వుండేవారిందరూ చట్టాలు చేయడానికి అర్హులు కాదు. అనే అభిప్రాయం తెలిపినట్లు వారు స్పష్టంగా తమకు వ్రాసిన letter లో తెలిపినారు. కాబట్టి యీ సభలో వున్న 250 మంది సభ్యులు అంతా చట్టాలు చేయడానికి అనర్హులు.

మిస్టరు స్పీకరు : క్రిమినల్స్ కూడా—

శ్రీ ఆర్. బి. రామకృష్ణరాజు : అవును, క్రిమినల్స్ ముఖూడా— ఒక బి.ఎ., బి.ఎల్., క్రిమినల్ అయితే చట్టం చేయడానికి అధికారం లేకపోవచ్చు.

కాని, 250 మంది సభ్యులు చట్టం చేయడానికి అనర్హులు అని ఏవిధంగా అయితే చెప్పినాలో, అది మన సభా గౌరవానికి భంగకరముగాక మరేమీ అవుతుందో హాకు అర్థంకావడం లేదు.

*శ్రీ సుతిసి. అన్నయ్య రాజు(అత్తిలి): అధ్యక్షా, శ్రీ రాజగోపాలాచారి గారు వాసిన జవాబులో 'I am sorry' అనే మాటలు కూడా లేవు. These remarks were made with no intention of disrespect అంటూ వ్రాశారు కాని 'I am sorry' అని అనలేదు. పైగా, humorous గా తమాషాగా మాట్లాడాను అన్నారు. అది న్యాయమా? వారు పెద్ద leader కూక. శ్రీ రామకృష్ణరాజుగారు చెప్పినట్లు laws చేయడానికి సమర్థత లేకు సరికా. చట్టవ్యతిరేకం ఎవరిచేతనైనా arrest చేయబడడానికి వీలున్నటువంటి మన సభ్యులు, కాబట్టి వీరికి అర్హత లేదు. అన్నారు. "అనమర్దులు, వారికి చట్టాలు చేయడం చేత కాదు, కాబట్టి వారిని గౌరవించవద్దు" అని ఇతరులను పురికొల్పడం తరువాతే అది కాబట్టి ఇది తప్పు, మనకు అగౌరవం కాబట్టి సప్పకుండా ధీనిని ప్రతిబింబం కమిటికి పంపించవలసివదలి కోరుతున్నాను.

*Sri B. V. Subba Reddy (Koilkuntla): Mr. Speaker, Sir, Most of the hon. members of this House know that I am a very reticent type of man and I rarely speak, but when I do get an opportunity to speak, I make an honest attempt to speak some sense, if not all sense. (Interruption by Smt. C. Ammannappa Raja)

Sir, the issue which is now before the House is a very important one. Personally, Sir, I have got the highest regard towards you and the chair you occupy, because you are only one of the few intellectual giants of Andhra of the 19th century whom God has spared to us, but still I honestly feel that this issue should not have been allowed to come up for discussion before this House. Sir, let no hon. Member of this House misunderstand me when I say that thousand eyes are watching the proceedings of this House; a million more eyes will be reading the proceedings of this House the next morning; and many millions of our posterity will have occasion to read the proceedings of this House.

Sir, so far as Rajaji is concerned, he is alleged to have said in his speech addressing the members of the Bar Association at Chandigarh that most of the Congress

Legislators have no ostensible or appreciable means of livelihood. We are not very sure in what connection he has said it but assuming for a moment that what he has said is true, still the question is whether this thing amounts to a breach of privilege. So far as I am concerned—

శ్రీమతి సి. అమ్మన్నరాజు : అధ్యక్షా. వారు తేబిల్ మీదవున్న కారీషం చూచారా ?

మిస్టర్ స్పీకర్ : ఆయన యీ వేళ కొత్తగా వచ్చారు. మొన్న డిస్కం పన్ జరిగినప్పుడు లేరు. (హర్షము)

Sri B. V. Subba Reddy : So far as I am concerned, I have gone through the articles of the Constitution. I doubt very much whether any member of the Legislature, be he a member of the Assembly or the Council, be he a member of Lok Sabha or Rajya Sabha, outside the House enjoy any more privileges than any other ordinary citizen. So far as the proceedings of this House are concerned, we do enjoy some privileges inside the House and nobody has got a right to criticise or vehemently criticise the proceedings of the House.

(The bell was rung)

Mr. Speaker : That is a legal issue. I shall give my ruling after hearing the Opposition—

Sri B. V. Subba Reddy : Only one minute, Sir. I am finishing. We know, Sir, there are a few people who have been weighed in the balance and found not wanting, who have been tied in the furnace and found pure, who have been declared sterling by the general consent of mankind and who are visibly stamped with the image and superscription of the highest. Nature has given to the world a few men who achieve fame by merit and universal recognition such as Plato, Socrates, Aristotle and Gandhi and I do not hesitate to say that to this class of people Rajaji belongs, and we want to arraign and impeach this kind of man. I doubt very much whether with all our collective wisdom, experience and knowledge we can stand against this gentleman. (SOME MEMBERS : 'HEAR' 'HEAR') Possibly, Sir, the best thing is to drop these proceedings.

*శ్రీ కె. పున్నయ్య (చీపురుపల్లి-రిజర్వుడు) : అధ్యక్షా, శ్రీ రాజగోపాలాచారిగారు “Congress representatives in the Legislatures are such people whom any first-class Magistrate may round up. They were men without any appreciable means of livelihood.” అన్నారు. ఇది defamation క్రిందకు వస్తుందా Privilege of the Members కు భంగం కలుగుతుందా అనేది చూడాలి.

మిస్టర్ స్పీకరు : Defamation అనేది breach of privilege క్రిందకు వస్తుంది. చెప్పడం ఒకటే...

శ్రీ కె. పున్నయ్య : May's Parliamentary Practiceలో “If the libel comes from the character and conduct of the members, in that capacity, it is a breach of privilege.” లో పున్నది. అందువల్ల ఇక్కడ question of privilege అనేది decide అయిపోయింది. కాంగ్రెసు మెంబరులకు ostensible means of livelihood లేదని general గా చెబితే సరిపోయేది. కాని First Class Magistrate also can take cognizance of it and round them up అన్నారు. That is most objectionable. ఈ భాగం లేకుండా general గా ఇబ్బితే cognizance తీసుకోవలసిన అవసరం లేదు. ఇక్కడ imputation అనేది ఉన్నది. There is *mala fide* intention and, therefore, it must come under breach of privilege.

శ్రీ జి. లచ్చన్న : అధ్యక్షా...

Mr. Speaker : I am going to give my Ruling on 14th July 1960.

శ్రీ జి. లచ్చన్న : 14వ తేదీ non official day కదా :

మిస్టర్ స్పీకర్ : అయినా ఫరవాలేదు.

శ్రీ డి. కొండయ్య చౌదరి (కందుకూరు) : అధ్యక్షా ‘what is a breach of privilege? అనేది చూడకుండానే we are beating about the bush May's Parliamentary Practice లో breach of privilege అనేదానికి definition ఇచ్చారు మనం దానిని ముఖ్యంగా చూడాలి.

“Any act or omission which obstructs or impedes either House of Parliament in the performance of its fun-

ctions or which obstructs or impedes any member of office of such House in discharge of his duties or which has tendency directly or indirectly to produce such results may be treated as a contempt."

"Whether one is discharging one's duty or not" అనే ముఖ్యమైనది. Extra Parliamentary duties లో విమర్శిస్తున్నారా, లేదా Parliamentary activities లో విమర్శిస్తున్నారా అనేది ముఖ్యంగా చూడవలసిన విషయం. Extra Parliamentary activities లో ఉన్నప్పుడు obstruct చేసినా, impede చేసినా privilege కి భంగం క్రిందరారు. జీ అసెంబ్లీ సభ్యుని ఇంటి ప్రక్కన తగవులాట జరిగితే, ఆయన అసెంబ్లీకి పోకుండా ఇబ్బంది పెట్టడం జరిగింది కాబట్టి అది కూడ breach of privilege క్రిందకి వస్తుందని అనేపరిస్థితికి వస్తే ఇంకా నేనేమీ చెప్పలేను. Breach of Privilege అనేదానిలో అనలు mala fide అనేది ముఖ్యంగా వుండాలని May's Parliamentary Practice చెబుతుంది. "I never intended that" అని వారు ఉత్తరంలో వ్రాశారు. నేను అట్లా చెప్పలేదు అన్నప్పుడు mala fide intention లేదని తెలుస్తోంది. ఇది వారి ఉత్తరములో clear గా వ్రాశారు. తమరు అదికూడ నుండాలని కోరుతున్నాను.

ఇంకా చెందు మూడు కేసులు తమ దృష్టికి తీసుకువస్తాను. Parliamentary duties లో ఒక బిల్లుపై vote చేసినప్పుడు ఫలానా దురుద్దేశముతో Vote చేశాడు అని విమర్శచేస్తే దానికి reflection వుంటుంది 'At least it has a tendency to obstruct' అని చెప్పవచ్చు. May's Parliamentary Practice లో extra parliamentary activities అని వున్నది. ఇంకొక చిన్న విషయం ఎమర్జెన్సీ తెస్తూన్నాను. Identical facts మీద ఒకే పరిస్థితి నుంచి, cause of action ఒకటే అయినప్పటికీ కూడా లోక్ సభ స్పీకరుగారు ఒక ధూరింగు ఇచ్చివుండగా, అది తమమీద binding కాదని తమరు అనుకోవచ్చును. కాని, మీరు ఇంకొక ధూరింగు ఇవ్వవచ్చా? ఒకవిధార్థనంచెబుతున్నాను. Speakers conference జరిగేటప్పుడు మీమ్మల సందర్శన పిలిచి, convene చేయడానికి ఒక్క లోక్ సభ స్పీకరుగారి కే అధికారం ఉన్నది. అప్పుడు వర్సలు, నిర్ణయాలు జరిపేటప్పుడు లోక్ సభ స్పీకరుగారి supreme authority ని మీరు ఆమోదించినట్లు అవునా, కాదాయనీ తమకు అడుగుతున్నాను. Identical facts మీద ఒకే వ్యక్తిని నుంచినా, ఒకే Cause of action మీద లోక్ సభ స్పీకరు ఒక ధూరింగు, తమరు ఒక ధూరింగు. ఇంకొక అసెంబ్లీలోని స్పీకరు ఇంకొక ధూరింగు ఇస్తే ఒక principle లేకుండా పోయి గందరగోళానికి కూడా ఆవకాశాలుంటాయని తమతో ముదలిచేసుచున్నాను.

రెండు కేసులు తమదృష్టికి తెస్తున్నాను: ఒకటి 'Daily Mail Case', రెండవది 'Daily Workers' case'. 'Daily Workers Case' లో పార్లమెంటులోని టోరీల rent ఎక్కువచేయడానికి ఒక బిల్లు pass చేశారు. ఆ పేషరులో 'When the Tories are voting for this Bill, they are voting money to their pockets' అని comment చేయడం జరిగింది. (ఇక్కడ కాంగ్రెసు మాదిరిగానే అక్కడ టోరీలది మెజారిటీపార్టీ) టోరీ పార్టీకి చెందిన పార్లమెంటు సభ్యులు దురుద్దేశంతో ఆ తీర్మానాన్ని తెచ్చి వారి pockets నింపుకోవడంకోసం vote చేశారు అని చెప్పినా కూడా privilege కి భంగం లేదన్నారు. అట్లాగే ప్రివిలేజ్ అనేది extra parliamentary duties మొదలు ఇటువంటి comments 'జరిపినా కూడా వీలుకాదని' దృష్టికి వస్తుంది. రెండవ కేసుగురించి కూడా చెబుతాను. ఒకడు తనదేశానికి ద్రోహంచేశాడని అనడం కంటే పరిపంచంలో నేరంలేదు. అధ్యక్షా, డెయిలీ మెయిలు కేసులో లేబరు పార్టీలోని 29 మంది సభ్యులను ఉద్దేశిస్తూ పార్లమెంటులో చర్చ సందర్భంగా సీక్రేట్ సెషన్ అవసరం లేదని వ్రాస్తూ బి. బి. సి. కామెంటేటరు ఏమన్నాడంటే—సీక్రెటు సెషన్ పెడితే లాభంలేదు. 29 మంది పార్లమెంటు సభ్యులు శత్రువులకు అమ్ముడు పోయారు. మన రహస్యాలు వారికి తెలుపుతారు అనేటటువంటి వ్యాఖ్యజరిగింది. రాస్కల్, అన్నా చౌడీఅన్నా స్వరవాలేదు కాని 29 మంది లేబరుపార్టీ సభ్యులను, దేశద్రోహులని నిరూపించి ఒక వ్యాఖ్యానం చేసినా అదికూడా breach of privilege క్రిందకురాదు అని కామన్సులో చెప్పారు. మరో నిదర్శనంకూడా చెబుతాను. యునైటెడ్ నేట్స్ ఆఫ్ అమెరికాలోని House of Representatives లో జరిగిన విషయం, బాండ్సును డాలర్లలో pay చేయాలా, బంగారంలో pay చేయాలా అనేసమస్యవచ్చినప్పుడు House of Representatives సభ్యులు నోట్సులో pay చేస్తే ఫరవాలేదని చెప్పారు. అనేక రకాలైన ప్రచారము జరిగిన తరువాత బంగారంలో pay చేయాలనే నిర్ణయానికి వచ్చారు. ఆ సందర్భంలో నేషనల్ ఎకనమిస్టు అఫ్ అమెరికా పత్రిక in these days of corruption కరప్షన్ ఉండే ఈ రోజులలో House of Representatives ఒకసారి చేసుకున్న నిర్ణయాన్ని మార్పించడానికి బోలెడు డబ్బుమాకు ఖర్చు అయినదని వ్రాసింది. అక్కడ House of Representatives లో ఈ విషయం పునర్విచారణ జరిగి నప్పుడు డబ్బుపుచ్చుకొని అభిప్రాయాలు మార్చుకొని, బిల్లు ప్యాసుచేసారని నేషనల్ ఎకనమిస్టు వ్రాసినా ప్రివిలేజ్ క్రిందకురాదని అక్కడ స్పీకరు అన్నారు. ఎక్కడనోజరిగిన ఒక స్వల్ప విషయాన్ని పట్టుకుని ప్రివిలేజ్ క్రిందకు వస్తుందని అనడం న్యాయం కాదు. మేన్ పార్లమెంటుకి ప్రాక్టీసులోని ఒక ముఖ్యమైన విషయాన్ని చేప్పదలచుకున్నాను. మొత్తం

House కు సంబంధించిన నే తప్ప కేవలం ఒక select gathering కు సంబంధించిన పుడుప్రవిలేజి అనే ప్రశ్న రాదు. పార్లమెంటులో స్పీకరు చెప్పిన దానిలో ఇలా ఉంది "My view of it is that hard words used against persons and parties are dealt with, if necessary, by the law of defamation, and it is only where the House as a whole is affected by the spoken word then, to my mind a question of privilege arises."

I submit that at least this part of this House is not affected by the speech and I think my brothers will agree with me that Sri C. Rajagopalachari has not meant anything against the Swatantra Party or the Communist Party.

తమకు తెలియనిదేమీలేదు. ఐ. పి. సి. 353 సెక్షన్ క్రింద కూడా cognizable offence ఎప్పుడు అవుతుంది? In discharge of his duties అయితేనే ఇంటి ప్రక్కన ఎవరితోనో తగవులాడితే ఆమె చీపురు తీసుకు కొడితే breach of privilege కాదు. దానిని మీరు మనస్సుతో పెట్టుకోవాలి. In discharge of his duties అనేది ముఖ్యమైన విషయం. వారు ఏమి చెప్పారంటే—

".....however grave the charges and imputations made in that article may be, I do not think it is a case of privilege. It has been the practice of this House to restrain privilege under great limitations; and these restrictions and limitations have been, in my opinion, very wisely imposed by the House upon itself."

"The rule is that when imputations are made, in order to raise a case of privilege, the imputation must refer to the action of honourable members in the discharge of their duties in the actual transaction of the business of the House."

Are the Congress Members discharging their duties? This has to be considered. Unless that is proved and unless that principle is protected, there is no question of breach of privilege.

* శ్రీ పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లు (నందిగామ) : అధ్యక్షా, క్రిందటి తడవ సుందరయ్యగారు ఈ విషయమై విపులంగా తెలియ జేశారు. రాజగోపాలాచారిగారు చెప్పిన దానిలోని spirit తో మేము ఎప్పటికీ ఏకీభవించలేము. అది సహించడం

కూడాకష్టమైన విషయమే. సుందరయ్యగారు తెలియజేసినట్లు, అవిషయమై అనేక వేదికలనుంచి అయిన విధానాలను మనం తీవ్రంగా విమర్శించవచ్చు. విమర్శించాలి కూడాను. Democratic functioning కు కూడా అయిన భావాలు ప్రతికూలంగా ఉన్నాయనడంలో ఏవిధమైన అనుమానాలు లేవు. అయితే breach of privilege క్రిందకు రావాలంటే ఏవీ conditions satisfy కావాలనేదికూడా అత్యంత చాలి. ఏదీ breach of privilege? రాజగోపాలాచారిగారు తాని మరొక వ్యక్తికాని ఏవోకొన్ని దూషణపదాలు ఉపయోగించినంత మాత్రాన breach of privilege క్రిందకు వస్తాయా? ఈ సందర్భంలో కొన్ని traditions establish చేయబోతున్నాయి. ఈ విషయమై House of Commons లోను పార్లమెంటులోను కొన్ని సాంప్రదాయాలు ఏర్పడ్డాయి. మేన్ పార్లమెంటరీ ప్రాక్టీసులో ఎప్పుడు breach of privilege అవుతుందనే విషయమై స్పష్టంగా వ్రాశారు. తమరు ఏ రూలింగు ఇచ్చినా మేము శిరసావహిస్తామనే విషయమై ఏమీ అనుమానం ఉండదు అనుకోండి. మాకు తమరంటే ఎట్టి గౌరవం ఉందీ తమకు తెలుసు. ఈ సందర్భంలో breach of privilege అని చెప్పడానికి కొన్ని impediments వున్నాయని తమ దృష్టికి తీసుకువస్తున్నాను. House of Commons లోని ప్రాక్టీసును చూచినా breach of privilege క్రింద దానిని తీసుకురావటానికి ఆస్కారంలేకుండా పోతున్నది.

It has been stated at page 108 of May's Parliamentary Practice as follows:

"It may be stated generally that any act or omission which obstructs or impedes the proceedings of either House of Parliament in the performance of its functions, or which obstructs or impedes any member or officer of such House in discharge of his duty, or which has a tendency directly or indirectly to produce such results, may be treated as a contempt even though there is no precedent.

But to constitute a breach of privilege, a libel upon a member must concern the character and conduct of the member in that capacity and the conduct or language on which the libel is based must be actions performed or words uttered in the actual transaction of the business of the House." అని చెప్పారు. అంటే లెజిస్లేటరుగా చేయవలసిన కార్యాలను నెరవేర్చడంలో ఏవిధమైన అటంకాలు, అభ్యంతరాలు కలిగినా breach of privilege

కిందకు వస్తుంది. తరువాత రాజాజీ ఏమీ సమాధానం వ్రాశారు అని చూడడం కంటే మొదట ఆయన చెప్పినదే ఏ విధంగా మనలను obstruct చేస్తుందనేది మనం చూడాలి. ఆయన ఒకటి ఏమైనా అంటే మనం 12 వేల తడవలు అన వచ్చు. అంతకంటే ఘాటుగా విమర్శించడానికి ఆ పార్టీవారికి మాకూ శక్తి సామర్థ్యాలు ఉన్నాయి. కాని ఒక House యొక్క ప్రివిలేజీ obstruct అయినది, affect అయినది అని చెప్పడానికి ఇది సరియైన కేసు కాదని అనుకుంటున్నాను. ఏ శాసనం అయినా చేసినపుడు, లేక భూసంస్కరణల బిల్లును చట్టం చేస్తున్నప్పుడు, లెజిస్లేటర్లకు అటువంటి సమర్థత లేదని, అందుకు పనికిరారని చెప్పివుంటే distant vision లోనైనా ప్రివిలేజీ కిందకు వస్తుందని అనుకోవచ్చునేమో. నిజంగా ప్రివిలేజీ కిందకు వచ్చినట్లయితే, ఆయన ఎంత గొప్ప వాడైనా విచారణ చేయవలసిందే. ఆ విషయంలో ఏమీ అనుమానం లేదు. కాని ఇది breach of privilege అవునా కాదా అని పరిశీలించేటప్పుడు యీ విషయాలన్నీ ఆలోచించాలని మాత్రం నేను మీ దృష్టికి తీసుకువస్తున్నాను. అందువల్ల నా మొట్టమొదటి contention చండేఫూర్ లో యిచ్చిన ఉపన్యాసము యీ House functions ని discharge చేయడంలో ఏవిధముగాను ఆటంకపరచలేదు. ఏ మెంబరునికూడా ఆ రోజు చదివనంత మాత్రానగాని తరువాత గాని ఎప్పుడైనా సరే రాకుండా ఆటంకం పరచేటటువంటి పరిస్థితిలో లేదు. అగౌరవ పరచలేదా అంటే మనం అంతకంటే ఎక్కువ అగౌరవ పరచాల్సినదే గాని దానిని పురస్కరించుకుని మనం breach of privilege క్రింద తీసుకురావడానికి నేను చదివింది తమకు ఆటంకం తీసుకువస్తుందని మాత్రం మీ దృష్టికి తీసుకువస్తున్నాను. 125వ పేజీలో ఉన్నదికూడా మీ దృష్టికి తీసుకువస్తున్నాను, జాగ్రత్తగా వినవలసినదని మనవిచేస్తున్నాను. "Written imputations as affecting a member of Parliament may amount to a breach of privilege without perhaps being libel as common law. But to constitute a 'breach of privilege, a libel upon a member must concern the character and conduct of the members in that capacity and the conduct or language on which the libel is based must be actions performed or words uttered in the actual transaction of the business of the House." మన House యొక్క business ను ఆటంక పరుస్తున్నదా

The character and conduct of the Member in that capacity and the conduct or language on which the libel is based must be actions performed or words uttered in the actual transaction of the business of the House

House of Commons విషయం తీసుకున్నప్పటికీ మీరు కూడా చూసే ఉంటారు. అయినప్పటికీ ఇతర సభ్యులు కాంగ్రెసు పార్టీవారు. నిజముగా బాధపడడము సహజమే. దాంట్లో అభిశయోక్తి లేదు. ఇంకా ఎక్కువ తీవ్రంగా react అయినా తప్పు ఏమీ లేదని నా అభిప్రాయము. అయితే యిప్పటివరకు వేరే privilege rules కేసేం తవరకు House of Commons యొక్క proceedings, సాంప్రదాయాలు మనకు కూడా వర్తిస్తాయి. వీటిని కూడా meet కావలసిన అవసరం ఉందని తమదృష్టికి తెస్తున్నాను. లోక్ సభ స్పీకరు రూపింగు, House of Commons కు, refer చేసిన పోర్లన్ను మీ దృష్టికి తెస్తున్నాను. అది కూడా పరిశీలించవలసినదని కోరుకున్నాను. మాకు Volume II. Parliamentary Debates 1886-88 లైబ్రరీలో వాక లేను, అందుచేత నూటిగా తీసుకొనిపోయాను. Extracts మీ దృష్టికి తెస్తున్నాను.

“.....however grave the charges and imputations made in that article may be, I do not think it is a case of privilege. It has been the practice of this House to restrain privilege under great limitations and conditions; and these restrictions and limitations have been, in my opinion, very wisely imposed by the House upon itself. The rule is that when imputations are made, in order to raise a case of privilege the imputation must refer to the action of honourable members in the discharge of their duties in the actual transaction of the business of this House; and though I quite understand the Honourable Baronet having brought this matter to my notice, I cannot rule that this is a case of privilege. Of course, if the Honourable members think themselves aggrieved, they have a remedy and they will not be precluded from pursuing their remedy elsewhere than in this House.”

దీనికి వారు నిజముగా బాధపడితే. మొత్తం శాసనసభ్యులందరికీ వర్తిస్తుందంటే వారుగాని, ప్రత్యేక పార్టీకి వర్తిస్తుందంటే ఆ పార్టీవారుగాని defamation క్రింద కోర్టుకి పోవడానికి అవకాశం ఉందని ఖచ్చితంగా బోధపడుతున్నది. Privileges మీద “House of Commons Officials report 1953-54 June 21 to July 9” లో ఉన్న విషయాన్ని మీ దృష్టికి తీసుకు వస్తున్నాను.

“Sri H. Williams: Mr. Speaker, I wish to raise a question of privilege. In to-day's 'Daily Mail' there is a report of a speech by the Right Hon. Gentleman the

Member from Easington (Mr. Shinwell). I will read the report, if I may:

"Mr. Emanuel Shinwell, Socialist, M. P. for Ensington predicted an election at the end of the year when he spoke at Blaydon-on-Tyne Durham, Labour Party gala. He said it would be an opportunity to get rid of the crazy Tories the wretches, the rascals, the rabscallions."

As the reference was to a General Election and as a General Election, by implication, can only get rid of these people as a result of the election, the reference was clearly to Right Hon. and Hon. Members on this side of the House. I would suggest that to refer to right Hon. and Hon. Members in those terms is a great breach of the Privilege of this House."

అని చెబుతాడు. దానిమీద ఇచ్చిన రూలింగు చూడండి దాంట్లో చెప్పిన కారణం ఉందని ఒక తడవ refer చేస్తే ఒక comment చేశారు. అది మాత్రం చెబుతున్నాను. "ఇది election సందర్భంలో చెప్పింది." అంటారు. That is not correct, Sir. ఎలెక్షను సందర్భంలో ఖాసీలు చేస్తే కేసు లేకుండా పోవడంలేదు. ఎలెక్షను సందర్భంలో ప్రేమంగా చేస్తే కోర్టులో కేసు పెట్టడానికి వీలు లేకుండా పోవడంలేదు. ఎలెక్షను సందర్భంలో యిష్టం వచ్చినట్లు వాగడానికి అధికారం ఇచ్చినది ఎక్కడా లేదు. అందువల్ల ఎలెక్షను సందర్భంలో కాదు, దాంట్లో చెప్పే కారణం entirely different.

For that reason, I want you to be very careful, Sir.

"Mr. Speaker: I have had no notice of this, but I suppose the Hon. Baronet is asking me whether I consider this to be a prima facie case of breach of privilege. It is not for me to say whether it is or is not a breach of privilege, that is for the House. My view of it is that hard words used against persons and parties are dealt with, if necessary, by the law of defamation and it is only where the House as a whole is affected by the spoken word that, to my mind, question of privilege arises. In this case, it seems to me that these offensive epithets are selective in their application. Therefore, of the words complained of, I could not really find a prima facie case of breach of privilege. If the Hon. Baronet wishes to proceed further with the matter, he should put down a motion for the consideration of the House."

1954 లో స్పీకరు ఇచ్చిన గూలింగులో, House as a whole affect అయితేనని చెప్పారు. నిజముగా కాంగ్రెసు పార్టీవారు representative గా 2/3 వైగా ఉన్నారు, 99% ఉన్నారు. Can you say that it affects the House as a whole? ఇంకా Parliamentary Practice చూసుకుంటే ఏమి క వ బ డు తుంది? Breach of privilege చాల restricted గా use చేస్తున్నాం. బయట democratic rightsను సందక్షించడానికి కోర్టు ఏవిధముగా proceed కావాలి అనే విషయాలు వేరే ఉన్నాయి. ఇక్కడ House యొక్క jurisdiction ఏమిటి? ఇది privilege క్రిందికి వస్తుందా, రాదా అని వివక్షత చేసేటప్పుడు బయట వారి privileges మీద కూడా మనం ఏవిధంగాను encroach కావడానికి ఆస్కారం ఉండదనుకుంటాను. నేను చెప్పిన points ఇది privilege క్రింద వస్తుందని చెప్పుడానికి obstacles గా ఉన్నాయి. వాటిని meet అయితేనే మీరు ఇచ్చిన నిర్ణయం మిగిలిన చోట్ల చూసి "శ భానో" అనే విధంగా ఉంటుంది. ఆవిధముగా ఉండాలని నా కోరిక. కొండయ్య చౌదరిగారు చెప్పారు. లోకసభ పార్లమెంటు డిబేట్సు రిఫరుచేస్తే . ఇట్లాంటివి అనేక instances ఉన్నాయి. Privilege అంటే ఏమిటో పార్లమెంటుగాని మన House గాని నిర్వచనం చేసేంతవరకు House of Commons ఏ ఏర్పాట్లు చేశారో అవన్నీ in a way both directly and indirectly are binding upon this House, as well అంవివల్ల ఈ points ను meet అయి మీరు రూలింగు ఇవ్వాలి. లేకపోతేమీ నిర్ణయంలో లోపాలు point out చేస్తే మీకు మాత్రమే కాకుండా మాకుకూడా చాల వాద కలుగుతుందని తెలియజేస్తూ యీ అవకాశం యిచ్చినందుకు ధన్యవాదాలు చెబుతున్నాను.

شری میر احمد علی خان - جناب صدر - یہ حوتحریرك ہم نے ریویلیج کمیٹی میں بھیجنے کے لئے جناب والا کی خدمت میں روانہ کی ہے اوسکی وجہ یہ ہے کہ ہمارے خیال میں ایوان کے ایک بہت بڑے طبقے کی ریویلیج کا اس میں سوال پیدا ہوتا ہے۔ اور یہ تحریرك ہم نے کچھ خوشی کے ساتھ نہیں بھیجی بلکہ بہت پس و پیش کے ساتھ۔ کیونکہ شری راجگوبال جاری کی ایسی بڑی شخصیت اور ان سے ملک کے کثیر طبقے کے روایتی تعلق خاطر کو پیش نظر رکھتے ہوئے یہ کوئی خوشی کا مقام نہیں تھا کہ اس تحریرك کو بھیجا جائے لیکن اسکی ضرورت اسوجہ سے محسوس ہوئی کہ جو تعلقات آندھرا

علاقے کے مدراس میں ایک عرصہ تک شامل رہنے کی وجہ سے شری راجگوبال چاری سے ہم لوگوں میں سے بہت سے لوگوں سے جو آندھرا سے تعلق رکھتے ہیں رہے ہیں اور تلنگانے میں بھی کانگریس کے بڑے بڑے ایڈروں میں سے سب سے پہلے تلنگانے کے لوگوں نے اور جامعہ عثمانیہ نے سب سے پہلے جنکی خدمات کا اعتراف کیا وہ شری راجگوبال چاری ہیں اسوجہ سے تلنگانے والے لوگوں کو بھی شری راجگوبال چاری سے گہرا تعلق رہا ہے اور ان کی جیسی بڑی شخصیت کا ایسے الفاظ کہنا ہم لوگوں کیلئے بہت تکلیف دہ اور غور طلب ہو جاتا ہے اسوجہ سے میں جناب والا سے گزارش کرونگا کہ جو تحریک پیش کی گئی ہے وہ پریولیج کمیٹی میں نہیں جانے کے قابل ہے۔ میرے دوست شری بللمری وینکٹیشورلو نے جو نظیر اور جو رولنگس جناب کے سامنے پیش فرمائی ہے وہ اسوجہ سے یہاں منطقی نہیں ہوسکتی کہ وہ ایک پارٹی کا سوال تھا جہاں یہ کہا گیا کہ وہ ڈیفیمیشن کے تحت کورٹ میں جاسکتی ہے۔ لیکن راجہ جی نے پارٹی پر نہیں بلکہ ان کے الفاظ یہ ہیں۔

“...Its representatives in the Legislature were such people whom any First Class Magistrate could round up. They were men without any appreciable means of livelihood.”

اسوجہ سے اگر کسی خاص پارٹی کسی خاص آرگنائزیشن کے تعلق سے انہوں نے کہا ہوتا تو وہ آرگنائزیشن اوٹ لک ہوتا لیکن ریپریزنٹیشنل ڈی لیجسلیچر کے الفاظ کی وجہ سے ہمارے لئے ایک چیز غور طلب بن جاتی ہے۔ اور اگر راجہ جی اپنے جواب میں یہ فرمانے کہ میں نے ایسا نہیں کہا ہے تو ہم بھوشی اس قصے کو ختم کر دیتے لیکن انہوں نے یہ نہیں فرمایا بلکہ یہ کہا ہے کہ آندھرا پردیش سے اسکا کیا تعلق ہے۔ اگر خاص پنجاب کے لوگوں کا نام لیا گیا ہے تو یہ فرمایا ہوتا تو پنجاب کے لوگوں کا اوٹ لک ہوتا وہ جو چاہتے اسپر غور کرتے لیکن انہوں نے کسی صوبے کا کسی مقام کا نام نہیں لیا

بلکہ جنرالی انہوں نے یہ الفاظ کہے ہیں تو ایسی صورت میں آندھرا پردیش کو اس سے غیر متعلق نہیں قرار دیا جاسکتا۔ بلکہ آندھرا پردیش سے ان کے قدیم روابط کی وجہ سے ان کے حو تعلقات رہے ہیں انکے مد نظر ہم ایسا عسوس کرتے ہیں کہ ہمارے قدیم دوست اور ساتھی اور بزرگ نے خاص ہم پر بھی وہ تیر چلایا ہے اسوجہ سے میں گزارش کیا کہ انکا کہ اس موشن کی رو سے جو استدعا کی گئی ہے اسکو ریوایچ کنٹی میں بھیجا جانا مناسب ہے۔

Mr. Speaker : Now I reserve my ruling.

శ్రీ జి. లచ్చన్న (సోంపేట) : శధ్యక్షా, కొంచెము చెప్పడానికి అనకాపివ్వాలి తమరు అనకాపిపై కొంచెం మాట్లాడుతాను.

మిస్టరు స్పీకరు : త నిమిషాలు ఇస్తాను. ఈ విషయం గాక కొత్తవి వుంటే చెప్పండి. ఎందుంటే legal question మీద పోలికగాదా వెంకటేశ్వరుగారు చెప్పినట్లు ?

శ్రీ జి. లచ్చన్న : ఇక్కడ ఒక విషయము వుంది అధ్యక్షా. Daily Despatch యొక్క ఒక కేసు సందర్భములో స్పీకరుగారు మాట్లాడుతూ.

"I have carefully considered whether or not I should rule that the hon. and learned Member has established a prima facie case of breach of privilege. My conclusion is that, whether or not the words are technically defamatory, the implication cast upon the hon. and learned member is not sufficiently grave to warrant giving to this matter precedence over the Business of the day. It is clear that the Chairman of the Juvenile Court was not fully informed of the true facts of the case, and the action in releasing the boy was taken by the Home Secretary.. No criticism can possibly be attached to the hon. and learned member..... for his part in the matter...."

A member of Parliament is not exempt from criticism. I have to look at it from the point of view, 'Is it going to interfere with the execution of his proper duties?' I cannot think that the mere statement by a magistrate in Court, which was misinformed, would really deter the hon. and learned Member from performing his duties as a Member of Parliament". అన్నారు. అదే ఒక ruling House of Commons

స్పీకరుగారు ఇచ్చివున్నారు. తమరు మాకు ఆ correspondence అంతనూ supply చేసి వున్నట్లయితే మన చర్చలు ఒక్కరోజుతోనే పూర్తి అయివుంటే వని అనుకొంటాను. తమకు రాజాజీగారు letter వ్రాస్తూ—

“It would be creating an intolerable situation if there should be conflict of decisions between the Speaker of the Lok Sabha in the Delhi Parliament and the Speakers of the State Legislatures on identically the same matter and in respect of one and the same person and one and the same cause of action” అన్నాడు.

ఇటువంటి సందర్భములోనే లోక్ సభ స్పీకరుగారిచ్చిన ఒక ruling ను తీసుకొని వస్తూ రాజాజీ వ్రాసిన ఉత్తరములోని భాగమిది—

“It is not a question of the autonomy of the State Legislature or of *res judicata* but the avoidance of conflict of decisions and the need for proper and smooth functioning in regard to parliamentary authority.”

మొన్న మేము ముఖ్యమంత్రిగారిమీద ఇచ్చిన privilege motion మీద తమరు ruling ఇస్తూ “I am bound by the ruling of the Lok Sabha Speaker.” అని సెలవిచ్చారు.

Mr. Speaker : No. No. అరిలేదు.

శ్రీ జి. లచ్చన్న : ఇప్పుడు ‘లేదు’ అంటే మేము అంగీకరించక తప్పదు. మొన్న మీరు అనడం యధార్థం.

మిస్టరు స్పీకరు : మౌలంకర్ యొక్క importance నుబట్టి ఇచ్చాను. కాని లోక్ సభనుబట్టి కాదు.

శ్రీ జి. లచ్చన్న : మౌలంకర్ గారు మళ్ళివచ్చి ruling ఇస్తే శిరోధార్యం అన్నమాట.

మిస్టరు స్పీకరు : మనిషినిబట్టి వుంటుంది. ప్రతి లోక్ సభ స్పీకర్ ఇంకొక స్పీకర్ రూలింగుకు నేను బద్ధుడను కాదు, కాబట్టి అది వదిలివేయండి.

శ్రీ జి. లచ్చన్న : మౌలంకర్ ఇచ్చిన తీర్పు కాబట్టి శిరసావహిస్తున్నారన్నమాట.

మిస్టరు స్పీకరు : అవును.

శ్రీ జి. లచ్చన్న : మౌలంకర్ లాంటి వారిని భగవంతుడు తెచ్చిపెట్టే అవకాశ ముందోలేదో సాకు తెలియదు. మొత్తముమీద ఆ సందర్భములో..

మిస్టర్ స్పీకర్ : ఆ సందర్భములో మామూలుగా అన్నాను, మౌలికంగా అంతటివాడు చెప్పాడు అని. అది emphasis కు సంబంధించినది. There is nothing like binding us. అది మాత్రము జ్ఞాపకం పుంచుకోండి.

శ్రీ జి. లచ్చన్న : తమ దృష్టికి ఇంకొక point ను తీసుకొని రావలసి వున్నది. మొన్న తమరు Utter Pradesh Case పైటి jurisdiction సందర్భములో తీసుకొని privilege వున్నదని తెలిపిచ్చారు. తమరు ruling ఇచ్చినతరువాత దానిని అంగీకరించాలి. ఆ సందర్భములో specific గా ఉత్తరప్రదేశ్ అసెంబ్లీ స్పీకరుగారిని mention చేస్తూ Blitz Editor గారు వ్యాఖ్యానము చేసివున్నారు.

మిస్టర్ స్పీకర్ : అదిసరే. అది jurisdiction కే తప్పవేరే quotation ఏమీ అందులో ప్రత్యేకముగా లేదు.

శ్రీ జి. లచ్చన్న : Jurisdiction question గురించే ప్రత్యేకముగా శాసనసభ స్పీకరును mention చేసి విమర్శించినందువల్ల ఆయనమీద తప్పు పెట్టడానికి అస్పీకరుగారికి వారిమీద jurisdiction రావడానికి అవకాశముందని ఒడ్డిమెంటువల్ల రుజువు అవుతోంది

మిస్టర్ స్పీకర్ : కాదండీ "నేను మద్రాసులో వున్నాను." అని రాజగోపాలచారి చెప్పారు బొంబాయినుంచి ఆ ప్రత్యేక వెలువడుతున్నప్పటికీ ప్రత్యేకముగా ఉత్తర ప్రదేశ్ స్పీకరును విమర్శించినందువల్ల privilege వుంది తప్ప ఇతర questions రావు. రాజగోపాలచారిగారు చెప్పినదానికి అంత వరకే సమాధానం.

శ్రీ జి. లచ్చన్న : రాజగోపాలచారిగారు వ్రాసిన దానికి reply గా తమరు ఆ point ను తెచ్చారు. ప్రత్యేకముగా మన ఆంధ్రప్రదేశ్ స్పీకరునుగాని శాసన సభనుగాని, శాసన సభ్యులనుగాని పేర్కొనడం జరుగలేదు కాబట్టి మనకు jurisdiction లేదని నా point.

మిస్టర్ స్పీకర్ : Jurisdiction సంగతికేరు privilege సంగతి వేరు.

శ్రీ జి. లచ్చన్న : Jurisdiction point కూడా వస్తుందనే నామనవి. ఎందుకంటే మన శాసన సభాధ్యక్షుని ఆయన పేర్కొనలేదు. ఒక శాసన సభ పేరుపెట్టలేదు. ఎక్కడో శాసన సభ్యుల గురించి మాట్లాడిన general వ్యాఖ్యా

నను మీత విమర్శించి వ్యవహరించ గలిగిన పరిస్థితిలో మనము లేమని నామనవి. అందువల్ల jurisdiction point క్రింద మనం చర్చించే అవకాశములేదని, ఈ విషయాన్ని తమరు పునరాలోచించవలసిన అవసరము వుంటుందని మనవిచేస్తున్నాను. తమరు ఈ విషయములో సంపూర్ణమైన పరిశీలన చేస్తున్నారు. తమరు అనుభవజ్ఞులు. మీకు చెప్పవలసినది ఏమీ లేదు. ఏకారణమువల్లనే privilege motion వుందనే తీర్పువస్తుంది అనుకోండి. అలాచెప్పినపుడు మనము ఒక వద్ద తిలో పడతాము. ఇంకోఒక కాంగ్రెసు పార్టీ మెజారిటీలో వుండవచ్చు అందుచేత కాంగ్రెసులో వున్నవారిని ఒక్కడ తిట్టినా కాంగ్రెసు అధిగారగులలోవున్న ప్రతి శాసన సభాసభ్యులను పరిగెత్తునట్లుగా మనము ఒక్క తీర్పుకొచ్చినట్లు స్థిరపడుతుందేమో పొరపాటున అంటే 1962 ఎన్నికలలో చిక్కు మొచ్చు లేకుండా మైనారిటీలో సభ్యులనుకొండి అప్పుడు వారిని తిట్టవచ్చు. మెజారిటీవున్న వాని తిట్టకూడదు కాని మైనారిటీలో వున్నవారికి తిట్టవచ్చుననే పరిస్థితికి-ఇప్పుడు privilege వున్నదని చెప్పుకొన్నపుడు-వస్తుందని నేను అభిప్రాయపడుతున్నాను. Health Minister శ్రీ పి. వి. జి. రాజుగారు చెప్పినట్లుగా ఒక్క కాంగ్రెసు పార్టీని తిడితే మొత్తము శాసన సభనే తిట్టినట్లుగా పరిగణించడమనేది శాసనసభా సంప్రదాయాలయొక్క privileges కే భంగము కలుగుతుందేమోనని నామనవి. కొందరయ్యగారు చెప్పినట్లు స్వతంత్రపార్టీ వారందరిని కాంగ్రెసు పార్టీవారు విమర్శిస్తున్నారు. స్వతంత్రపార్టీ సభ్యులు తప్పుడు మనుష్యులు అని కాంగ్రెసు వారు అంటున్నారని మేము privilege motion తెస్తే తమరు పరిశీలించే అవకాశముంటుందా? ఇప్పుడు ముఖ్యమంత్రిగా వున్న సంజీవయ్యగారిమీద నేను ఇదివరకు privilege motion ఇస్తే, అది జనరల్ గా చెప్పారు ఎవరిపేరు పెట్టలేదు. మీ privilege motion చెల్లదు అని తమరన్నారు. 'ప్రకాశం గవర్నరు మెంటును పడగొట్టిన వారందరు నీచులు' అని వారు సభలోన్నవ్యవరిస్తే కూడ నేను తెచ్చిన privilege motion నా పేరు పెట్టి అనలేదనే కారణముచేత చెల్లదని ruling ఇచ్చారు. దానికి భిన్నముగా యిప్పుడు ruling వస్తుందని అనుకోను. Privilege motion ను బలపరచిన వారే తమ దృష్టికి ఈవేళ ఉపన్యాసము చెప్పడానికి వచ్చారు. Privilege motion లేదన్న పొరపాటున బి. వి. ముచ్చారెడ్డిగారు ఇందులో privilege motion లేదని చెప్పారు. అలాచెప్పిన కాంగ్రెసు మొదలు కారొక్కరే. వారు పొరపాటుననిలబడ్డారో గ్రహపాటున నిలబడ్డారో నాకు తెలియదు. మొత్తం మీద ఈవేళ తమ దృష్టికి వచ్చిన వారందరూ కూడా ప్రివీలెజ్ మోషన్ ను బలపరచినవారే. వారినే నుమరు పేర్లు పెట్టి పిలిచారు. అది చాలా సంతోషమైన విషయం. ఇప్పుడు నేను మనవి చేసేసరికి ఏమిటంటే ఇదివరకు ప్రొంజ్ వయ్యగారు స్పీచ్ చేసిన నేను ఇంక ప్రివీలెజ్ మోషన్ కు

re: Speech of Sri C. Rajagopalachari

మీరు ఇచ్చిన రూలింగుయొక్క జేసిస్ ఈ ప్రివిలేజ్ మోషన్‌కు వర్తిస్తుందో. లేదో తమరు పరిశీలించవలసి వుందని మరొకసారి తమకు మనవిచేస్తున్నాను.

Mr. Speaker : Now I reserve my ruling.

శ్రీ పో. ఎల్లండ్—వారిచ్చినవన్నీ చూసి అప్పుడు నా అంతట నేను పంపించటమో, లేక కొట్టేయమో చేస్తాను, ప్రివిలేజ్ కమిటీకి వెళ్లినట్లయితే మీవద్దకు వస్తుంది. లేకపోతే పూరికేనే పోతుంది.

శ్రీ డి. కొండయ్యచౌదరి : అధ్యక్షా, తాము కొట్టేయకుండా వ్రైమ ఫేసియా కేసు వుందంటే హౌస్‌లో మేము అజైక్ చేస్తే 30 పిపుల్ నిబబదాలి సెకండ్ ప్రొసీజర్—

మిస్టరు స్పీకరు : ఇప్పుడు వ్రైమ ఫేసియాగా పంపించాలా? లేదా? అనేది వారంతా ప్రాసపంపించిన తరువాత మీ మెజారిటీ ప్రకారం పోతుంది.

శ్రీ డి. కొండయ్యచౌదరి : మొదటి ప్రొసీజర్ తాము పంపించటం. రెండో ప్రొసీజర్...

మిస్టరు స్పీకరు : రాజగోపాలాచారిగారి మీద కేసు ప్రపంచం అంతా వెల్లడి అయిన కేసు కనుక నా అంతట నేనే ఛాంబర్‌లోనే పంపించకుండా రెండో సైదు కూడా వినిపంపిద్దామని చేశాను. పంపించదలుచుకొంటే 181వ నిబంధన క్రింద పంపిస్తాను. లేకపోతే లేదు.

శ్రీ డి. కొండయ్యచౌదరి : 181 క్రింద తాము సియో మోటో (Suo-motto) లేవడీయాలి.

Mr. Speaker: There is no motion.

అదోజు దొరగారు కూడా అన్నారు, ప్రత్యేకంగా మోషన్ చేయలేదని, అందు చేత మేము ప్రత్యేకంగా మోషన్ చేయటంలేదు. I have received a petition and I wanted to know the views of members particularly on legal questions. On the other hand **SUO-MOTTON** may either refer it or dismiss it. రిఫర్ చేస్తే వారు మరల రిపోర్టు పంపిస్తారు. It is in your hands. కొట్టేయటమో, ఏదో జరుగుతుంది,

శ్రీ. పి. సుందరయ్య : అధ్యక్షా, ఈ రోజు ప్రొసీడింగ్స్‌లో ఈ రకంగా వుంది.

"Sri R. Lakshminarasimham Dora (Tekkali) : Sir, is there a motion before the House or are you taking the House into confidence in order to give a ruling whether here is a prima facie case against Mr. Rajagopalachari so as to refer the matter to the Privileges Committee. It may be that some members have sent a motion to you, but it does not become a motion before the House. There are three procedures here.

Mr. Speaker : I am going on the presumption that they are making a motion.

Sri N. C. Seshadri : Yes.

Mr. Speaker : He has told me. I shall ask him to move a motion."

అందువల్ల ఆరోజు డిస్కషన్ చాలా వేగ్గా వుంది. ఫార్మల్గా ఎన్.సి. శ్రీమద్రిగారు మొట్టమొదట మోషన్ను మూవ్ చేయకపోయినా మీరు ఛాంబర్ లో చెప్పారు కాబట్టి, మూవ్ చేసినట్లుగానే తీసుకొని కొంత డిస్కషన్ జరిగిన తరువాత ఇది ఆర్డర్ లో వున్నదా లేదా? అనేది వచ్చింది. అందుచేత మీరు దానిని రిఫర్ చేసి హౌస్ ముందు వున్నదో ఛాంబర్ లో వున్నదో చూడాలి. ఇక్కడ వేగ్గా వుంది. దానినిబట్టి మాకువచ్చిన ఇంప్రెషన్ ఏమిటంటే ఆరోజు ఫార్మల్గా ఎన్. సి. శ్రీమద్రిగారు మూవ్ చేయకపోయినా పోసిడింగ్ లో....

Mr. Speaker : I am going on the presumption that they are making a motion." అని వుంది కాని అనలేదు కాబట్టి భవిష్యత్తులో రిఫర్ చేయవచ్చు. ఎన్. సి. శ్రీమద్రిగారు 'yes' అన్నారు. దానికి మీరు....

"Mr. Speaker : He has told me. I shall ask him to move a motion." అని అన్నారు. అంటే భవిష్యత్తుకు చెందినట్లా? లేక ఫార్మల్గా మూవ్ చేసినట్లా? కొంత అనుమానాస్పదంగావున్న మాటలనుబట్టి అయినా ఆరోజు హౌస్ లో మూవ్ చేసినట్లుగా ప్రెజంప్షన్ తో డిస్కషన్ జరిగింది కాని ఆందరిమాటలు విన్నతరువాత ఇది ఆర్డర్ లో వున్నదా లేదా?

'whether the privilege is in order or not.'

అనే విషయమై మీరు రూలింగ్ ఇచ్చినతరువాత పోసిజర్ ఫాలో అవుతుంది. కానీ, అట్లా కాకుండా ఇదంతా మీ ఛాంబర్ లో అక్కడికక్కడే మీరు అల్లో.

చించి తోగిని పారేస్తే అదోవిధంగా వుండేది. కాని ఇది హౌస్ లో చర్చించిన తరువాత తోగిని పారేయటం అనేది మీరు పెట్టుకొన్నారంటే దానివల్ల చిక్కు వచ్చింది. ఈ సభ్యులందరినీ మీరు పిలిచి ఛాంబర్ లో డిస్కస్ చేసుకొని వుంటే వేరే విధంగా వుండేది, ఫార్మల్ గా కూడా మోషన్ లేకుండా హౌస్ లో 2, 3 గంటలు చర్చ జరిగిందంటే— అట్టే కనబడదను కొంటాను

PRESENTATION OF THE SIXTH REPORT OF THE COMMITTEE ON PUBLIC ACCOUNTS.

Sri R. Narayana Reddy : (Bhongir) Sir, I beg to present the Sixth Report of the Committee on Public Accounts on Appropriation Accounts 1955-56 and Audit Report, 1957 of the Government of Andhra and Hyderabad.

Mr. Speaker : The report is presented to the House.

GOVERNMENT BILLS.

The Andhra Pradesh Appropriation (No. 3) Bill 1960.

The Minister for Finance (Sri K. Brahmananda Reddy): I move that the Andhra Pradesh Appropriation (No. 3) Bill, 1960 be read a first time.

Mr. Speaker : Motion moved.

*శ్రీ పిల్లలమట్టి వెంకటేశ్వర్లు: అధ్యక్షా, ఈనాడు ఆర్థిక మంత్రిగారు ప్రజేత పెట్టిన ఈ Appropriation Bill విషయములో కొన్ని ముఖ్యమైన విషయములు మీద్వారా ప్రభుత్వం దృష్టికి తెస్తున్నాను. అనాడు గవర్నరు గారి address మీద జరిగిన debate ను నేను వినటానికి అవకాశము లేకపోయింది. కాని ప్రతికలలో చదివినది చూస్తే ప్రతి పక్షమువారు చేసిన విమర్శలకు ప్రభుత్వం సరియైన సమాధానము ఇవ్వలేదన్నట్లుగా చూచాను. అందులో ముఖ్యంగా ప్రభుత్వము partiality, discrimination చూపిస్తున్నదని విమర్శించాము. దానికి సమాధానము ఇవ్వకపోవడము, అది ప్రభుత్వము యొక్క ప్రభావమని తేలిపోయింది. 'అబ్బే! అలాంటిది ఏమీ కాదు, మేము చాలా స్వాయముగ ఉంటున్నాము. మా పరిపాలనలో స్వాయము తప్ప అస్వాయము, అనేది ఎక్కడను లేదు. Partiality గాని, discrimination గాని మేము ఎవ్వరి విషయములోను చూపించడమే లేదు' అని ముఖ్యమంత్రిగారు సమాధానము చెప్పారు. అలాంటిది ఏమీ లేదంటున్నారు కాని నేను యిప్పుడు మీద్వారా మనవి

చేసే విషయములలో Partiality ఉన్నదో లేదో రుజువు చేస్తాను. దీనికి మంత్రి గారు ఏమి సమాధానము చెబుతారో చూడవలసి ఉన్నది. ఇప్పటికే నా సరియైన సమాధానము ఇవ్వవలెనని అభిప్రాయపడ్డాను. ఒక్కొక్క ఉదాహరణ మీద దృష్టికి తెస్తున్నాను. ఖమ్మం జిల్లాలో Co-operative Bank విషయముతో ప్రభుత్వము చేసిన తతంగము ఏమిటో అందరికీ తెలుసు. దానిని Supersede చేశారు. ప్రభుత్వోద్యోగస్థులు వ్రాసినప్పటికీనీ, దానిని ప్రభుత్వము ఖాతరు చేయకుండా supersede చేశారు. కనీసము ప్రభుత్వ ఉద్యోగస్థులు వ్రాసిన దానిని కూడా ఆలోచించలేదు. అందులో ఏవో చిన్నచిన్న technical లోపములు ఉన్నప్పటికీనీ వాటిని overlook చేయకుండా supersede చేశారు. అయితే అంతకంటే ఎక్కువ లోపములు ఉన్న సొసైటీని ఎందువల్ల supersede చేయలేదు? ఈ ప్రభుత్వములో చంద్రమౌళిగారు Co-operative సంస్థల మీద మంత్రిగా ఉంటున్నారు. గుంటూరు జిల్లా కో-ఆపరేటివ్ మార్కెటింగు సొసైటీలో జరుగుతున్న అక్రమములు, అన్యాయములు మరే సొసైటీలో కూడా జరగడము లేదు. ఏవో Technical mistakes లోపము ఖమ్మంలో ఉన్న Bank ను supersede చేసినప్పుడు గుంటూరు మార్కెటింగు సొసైటీలో ఎంతో పెద్ద పెద్దవి, ఘోరమైనవి అన్యాయములు జరుగుతూ ఉంటే, ప్రభుత్వము చూస్తూ ఎట్లా ఊరుకుంటున్నది, ఇది Partiality కాదంటారా? దీనికి మంత్రిగారి సమాధానము ఏమిటి? గుంటూరు జిల్లా మార్కెటింగు సొసైటీ వారికి Show Cause Notice ఇవ్వకుండా ఎందువల్ల కూర్చున్నారు? దానికి ఆ నోటీసు పంపితే మంత్రివర్గములో ఉన్నవారికి మంత్రి పదవులు పోతాయని ఏమైనా భయమా? లేకపోతే ఆ సొసైటీ ప్రెసిడెంటుగారు చేసే అక్రమాలను, అన్యాయాలను cover up చేయటానికి మీరు మద్దతు ఇస్తున్నారా? ఆ జిల్లాలో రైతాంగమునకు పార్టీ కడులు పెట్టుకుని ఎరువులు కొందరికి ఇవ్వడము, కొందరికి ఇవ్వకపోవడము జరుగుతున్నది? అక్కడ రైతాంగమును నానా అగచాట్లకు ఆసొసైటీ ప్రెసిడెంటు గురిచేస్తున్నారే, అవి అన్నీ ప్రభుత్వము సహించి ఎట్లా ఊరుకుంటున్నది? ఖమ్మం జిల్లా కో-ఆపరేటివ్ సంస్థ ఆలాంటి అక్రమాలు జరపలేదే. అలాంటి దానిని ఎందువల్ల supersede చేశారు? గుంటూరు జిల్లా మార్కెటింగు సొసైటీని జిల్లాలో ఉన్న కాంగ్రెసు నాయకులు తమ చేతుల్లో పెట్టుకుని తమకు ఇష్టము వచ్చినట్లుగా ఆర్డరు వేయమంటే వేసేది, వద్దు అంటే ఊరుకునేది, ఎరువులు ఫలానా వారికి ఇవ్వమనేది, ఫలానా వారు మన కాంగ్రెసు పార్టీ వారు కాదు, అందువల్ల వాళ్ళకు ఎరువులు ఇవ్వవద్దు అని చెబితే ఊరుకునేది ఈ విధముగ జరుగుతుంటే, ప్రభుత్వము ఎందువల్ల చూస్తూ ఊరుకుంటున్నది. ఇది అంతా partiality కారంటారా? ఇంతేకాదు మరొక ఉదాహరణ మీదవ్వరా ప్రభుత్వము దృష్టికి తెస్తున్నాను.

సామర్లకోటలో ఉన్న మునిసిపాలిటీ కమ్యూనిస్టుపార్టీ ఆధ్వర్యముక్రింద నడుస్తున్నది. అంధ్ర ప్రాంతములో అది ఒక్కటే ఒక్క మునిసిపాలిటీ కమ్యూనిస్టుపార్టీ చేతిలో ఉన్నది. దానిని supersede చేయటానికి ప్రభుత్వం నోటీసు ఇచ్చింది. ఏదో ఇంకా ఒక సంవత్సరంలోగా elections రావోతున్నవి. అప్పటికి మనము ఏగతి పాలు కావలసి వస్తుందో, కమ్యూనిస్టుపార్టీకి బలము ఎక్కువ అయిపోతుందేమో నని భయపడి ఈ కాంగ్రెసు ప్రభుత్వము supersede చేయటానికి నోటీసు ఇచ్చారు. ఆ మునిసిపాలిటీ చేసిన తప్పు ఏమిటి? ఎందువల్ల supersede చేయదలచుకొన్నారు? ఇది అంతా అన్యాయపు పరిపాలన కాదంటారా? మేము అన్యాయము చేయడము లేదే అని ముఖ్యమంత్రిగారు గవర్నరుగారి ఉపన్యాసము మీద జరిగిన debate కు సమాధానము చెబుతూ ఎట్లా అన్నారు? ప్రభుత్వపార్టీ తప్పు మరొక పార్టీని పైకి రానివ్వకుండా చేయాలని దురుద్దేశ్యముతో ఈ మంత్రి వర్గము ప్రవర్తిస్తున్నది అని చెప్పక తప్పదు. కాంగ్రెసుపార్టీ చేతిలో ఉన్న ప్రతి ఒక్క మునిసిపాలిటీనైనా తీసుకోండి. అక్కడ ఎన్నో అవకాశవకలు జరుగుతున్నప్పటికినీ ప్రభుత్వం చూస్తూ ఊడకంటున్నది. మరి సామర్లకోట మునిసిపాలిటీలో అలాంటి అవకాశవకలు లేకుండా ఎంతో జాగ్రత్తగా నడుపుతున్నప్పటికినీ దానిని supersede చేయటానికి ప్రభుత్వము ఎందువల్ల తలపెట్టింది? రాష్ట్రములో ఉన్న మునిసిపాలిటీలు, పంచాయతీలు, సమితులు అన్నీ కాంగ్రెసు పార్టీవారి చేతులలోనే పెట్టుకోవాలనే ప్రభుత్వము యొక్క దురుద్దేశ్యము దీనివల్ల బోధపడుతున్నది. ఈ సంస్థలను supersede చేయదలచుకుంటే, రాష్ట్రములో ఉన్న అన్నింటినీ supersede చేయండి. అప్పుడు చిక్కే ఉండదు. ఆవిధముగ చేయటానికి ప్రభుత్వము తయారుగా ఉన్నదా? కమ్యూనిస్టుపార్టీ చేతులలో నడుస్తున్న సంస్థలలో అవకాశవకలు ఉన్నాయని ప్రభుత్వం అనదలచుకుంటే కాంగ్రెసు పార్టీవారి చేతిలో ఉన్న సంస్థలలోని అవకాశవకలు ఏమిటో మేము ఈసభ ఎదుట పెట్టుతాము. మంత్రివర్గము కూడ కమ్యూనిస్టు పార్టీ చేతులలో ఉన్న సంస్థల అవకాశవకలు సభ ఎదుట పెట్టింది. ఎక్కడ న్యాయ పరిపాలన సాగుతున్నదో సభ వారే నిర్ణయిస్తారు. అందుకు ప్రభుత్వం తయారుగా ఉన్నదా అని అడుగుతున్నాను. కాబట్టి ఏలాంటి అవకాశవకలు లేని సంస్థ ఒక్కటి కమ్యూనిస్టు పార్టీ చేతిలో ఉన్నదని దానిని supersede చేయటానికి తలపెట్టితే, ఇందులో ఏమైనా న్యాయము, అర్థము ఉన్నదా? దీనికి మంత్రిగారు సమాధానము చెప్పవలసియున్నది. లేదు అవకాశవకలు కాకపోయినా, మేము supersede చేయదలచాము అని స్పష్టముగ చెప్పండి. ఆ విధముగ చెప్పటానికి ఈ కాంగ్రెసు మంత్రి వర్గానికి ధమ్ములున్నవా? ఉంటే చెప్పటానికి ముందుకు రండి అని అంటున్నాను. ఇలాంటివి అనేక ఉదాహరణలు మేము చెప్పగలము. పంచాయతీ

బోర్డుల విషయములో చెప్పాలంటే బ్రహ్మానందరెడ్డిగారి చేతిలో ఎన్నో ఉన్నవని చెప్పవచ్చు. ఏదో విధముగ రాష్ట్రములో ఉన్న సమితులు అన్ని తమచేతిలో పెట్టుకోటానికి ప్రయత్నము తప్ప మరేమీ కాదు. ప్రతి పక్షమువారి చేతిలో ఏ సమితి ఉండకూడదు అనే కక్షతో ఈ ప్రభుత్వము వ్యవహరిస్తున్నట్లు స్పష్టమవుతున్నది. ఇలాంటి ఘటనలు అనేకము చూపించగలము అని మనవిచేస్తున్నాను.

ఇకపోతే విద్యా విధానమును గురించి ఒక్క విషయము మీ ద్వారా ప్రభుత్వ దృష్టికి తేదలచుకున్నాను. ఇదివరకు అనేకసార్లు ఈ విషయాన్ని గురించి చెప్పాను. విద్యా బోధన విషయములో మన మాతృభాషను విద్యా రంగములో అభివృద్ధి పరచడానికి మన విద్యా మంత్రిగారు ప్రతి బంధకముగ ఉన్నారని స్పష్టపడుతున్నది. ముఖ్యంగా University లలో విద్యాబోధన తెలుగు భాషను ప్రవేశ పెట్ట నివ్వకుండా మంత్రిగారే అడ్డువస్తున్నారు అంటే అందులో ఆశ్చర్యమేమీలేదు. మనకు ప్రక్కన ఉన్న రాష్ట్రాలలో వారు వారియొక్క మాతృభాషలో జరుపుకుంటున్నప్పుడు మనము మాత్రము ఎందువల్ల జరపనివ్వకూడదు? మనకు ప్రక్కనే ఉన్న మద్రాసు రాష్ట్రము చూడండి. అక్కడ వారు Tamil భాషను University లలో ప్రవేశపెట్టారు. వారు ఎంతో అభివృద్ధికి వారి భాషను అభివృద్ధికి తెచ్చుకుంటున్నారు. ఇక్కడ విచారిస్తే మన మంత్రిగారే Universities లో తెలుగు భాషను ప్రవేశపెట్టనివ్వకుండా interfere అవుతున్నారని అందరికీ తెలుసు. ఇది ఒక policy గా కళాశాలలలో మాతృభాషను అమలు జరపించుకోవాలి అనుకున్నప్పుడు, దీనిని ఎందువల్ల అమలు జరపడము లేదో అర్థము కావడములేదు. కాబట్టి ఈ విషయమునుగురించి cabinet ఒక నిర్ణయమునకు రావాలని కోరుతున్నాను. మద్రాసు రాష్ట్రములోను పొరుగు రాష్ట్రాలలోను పీలుఅయినప్పుడు మనకు మాత్రము ఎందుకు పీలుకాదు? Middle Schools విషయములో మొన్ననే మంత్రిగారు ఇక్కడ Table మీద ఒక Statement ను పెట్టించారు. అన్ని జిల్లాలలోను వారి విధానమును అమలుజరిపారు. కాని కృష్ణా జిల్లాను గురించి వచ్చేటప్పటికి మంత్రిగారు పక్ష పాతము చూపించటానికి ప్రయత్నించారు. అన్ని జిల్లాలలోను Middle Schools వాళ్ళకు కావలసినన్ని Middle Schools ఇచ్చారు కాని కృష్ణా జిల్లాకు రెండు స్కూలును మాత్రమే ఇచ్చారు. ముఖ్యంగా జగ్గయ్యపేట తాలూకా వెనుకబడిన ప్రాంతమని మంత్రిగారికి తెలిసినప్పటికినీ సంగ్రాయ ప్రాంతములో Middle Schools కావాలని అక్కడ ప్రజలు కోరారు. రు. 10 వేలో రు. 15 వేలో deposit కూడా చేస్తామని అన్నారు. కాని మంత్రిగారు రు. 50 వేలు కావాలని చెప్పారు. 50 వేలు, 70 వేలు కావాలంటే, అంత డబ్బు వాళ్ళు ఎక్కడినుంచి తెచ్చిఇస్తారనుకున్నారు? అందులో

ముఖ్యంగా విద్యాబోధన Middle Schools లో చేయాలని అనుకుంటున్నప్పుడు ప్రస్తుతము రు. 15 వేలు ఇస్తున్నారు గదా! వాళ్ళకు పెద్ద పెద్ద భవనాలు లేకపోయినా పరవాలేదు. చిన్న బిల్డింగులే కట్టుకుంటారు. అవి పడిపోతే మరల కట్టుకుంటారుగదా. రు. 50 వేలు ఇవ్వడములేదని, అక్కడ వాళ్ళకు Middle Schools లేకుండా చేయడము ఏమి న్యాయము? ఈ విద్యా విధానములో ఏ టాటెన్ హామస్కిమో, రాటెన్ హామస్కిమో పెట్టి, దానిక్రింద రూల్సును పెట్టి ఇంకా అమలు జరుపుతున్నారు గాని వాటిని మార్చటానికి ప్రభుత్వము ప్రయత్నించడములేదు. విద్యా బోధనకోసము బిల్డింగులు వగైరాల విషయములో ప్రభుత్వముయొక్క దృక్పథము మారవలెనని చెబుతున్నాను. సిమెంటు కాంక్రీటుతో కట్టించిన బిల్డింగులు కావాలనే దృక్పథము ఈ మంత్రి వర్గము ఉన్నంతకాలము పెట్టుకునిఉంటే, ఇక విద్యా బోధన అభివృద్ధి చెందదు అనే సంగతి మరచిపోకూడదు. సిమెంటుకు, ఇనుముకు కొరతగా ఉన్నదని చెబుతూ, స్కూళ్ళకు pucca buildings కావాలని చెప్పడము, దానికి ఎంతడబ్బు అయినా ఖర్చుపెట్టినా ఫరవాలేదు అని చెప్పే ధోరణి సరికాదని మనవి చేస్తున్నాను.

అన్నింటికంటే ముఖ్యమైన విషయము ఒకటి ఉన్నది. కేంద్ర ప్రభుత్వోద్యోగస్థులు ఈనాడు వారికి ఇచ్చే జీతాలు చాలవని సమ్మెచేస్తున్నారు. ముఖ్యమంత్రిగారు చెప్పేది చూస్తే ఎవరో కొద్దిమంది మాత్రమే సమ్మెచేస్తున్నారు అని అంటున్నారు. ఇక్కడ మనము భవనాలలో కూర్చుని అంతా సక్రమంగానే జరిగి పోతున్నది. ప్రశాంతముగానే ఉన్నదని అనుకోవడము మనలను మనమే మోసగించుకుంటున్నట్లు అవుతుంది. నిజ పరిస్థితి చెప్పాలంటే, నూటికి నూరుమంది సమ్మెచేస్తున్న సంగతి. ముఖ్యమంత్రిగారు ఇక్కడ భవనములతో కూర్చునిఉంటే తెలియకపోవచ్చు. ఈ సమ్మె ఏదో ఆషామాషీ సమ్మెకారు. ఏదో కమ్యూనిస్టుపార్టీ వారు కేంద్ర ప్రభుత్వోద్యోగస్థులను రెచ్చగొట్టి సమ్మెచేయిస్తున్నారని చెప్పడము న్యాయముకాదు. జీతాలు చాలడము లేదని వాళ్ళు గోలపెట్టుతుంటే, ఇది అంతా కమ్యూనిస్టుపార్టీ వారిమీద పెట్టడము ఎంత న్యాయముగ ఉన్నది. ఈ విధముగ ఎవరిమీదనో ఒకరిమీద అభాండములు వేసి, వాళ్ళ కోరికలు ప్రధానమైనప్పటికీనీ, వాటిని పరిష్కారము చేయకుండా తప్పించుకునే మార్గము ప్రభుత్వము అవలంబిస్తున్నది. ఇది ఏమి న్యాయముగ ఉన్నదో గుర్తించాలి. కేరళలో ప్రజా సోషలిస్టుపార్టీవారు ఆనాడు ప్రభుత్వములో ఉన్న కమ్యూనిస్టు పార్టీకి వ్యతిరేకముగ కాంగ్రెసువారికి అండదండలుగ నిలబడి, కాంగ్రెసువారి విద్యా విధానమును అమలు జరపటానికి తోడ్పడినవారు, ఈనాడు ఇక్కడ కాంగ్రెసుకే వ్యతిరేకముగ అదే ప్రజా సోషలిస్టులు ఎందువల్ల సమ్మెలో తోడ్పడుతున్నారు?

ఏ కారణము లేకుండా ప్రజా సోపలిస్తులు సమ్మెచేసే ఉద్యోగస్తులకు తోడ్పడుతున్నారని అనుకోవడము పొరబాటు. ఈ సమ్మె జరపడమనేది ఏ పార్టీయొక్క సొత్తుకాదు.

మిస్టరు స్పీకరు : Central Government Employees యొక్క సమ్మెను గురించి మాట్లాడుతున్నారేమి? Provincial Government Supplementary Demands కు దానికి ఏమి సంబంధము? ఈ డిమాండ్లను గురించి మాట్లాడండి.

శ్రీ పిల్లలమట్టి వెంకటేశ్వర్లు : అధ్యక్షులవారు గ్రహించలేరని, అసడము లేదు.

మిస్టరు స్పీకరు : అవి అన్నీ వచ్చినప్పుడు మాట్లాడవచ్చు.

శ్రీ పిల్లలమట్టి వెంకటేశ్వర్లు : ఇందులో ఇమిడి ఉన్న సమస్య ఏమిటంటే, Central Government Employees సమ్మె చేస్తూంటే ఈ Provincial Government పోలీసులను పంపించి వారిని arrest చేసి harass చేస్తున్నారు. ఒక్కొక్కరికి ఆయిదు, పదిరూపాయాలు ఇచ్చి దేశములో పలుచోట్లకు పంపిస్తున్నది ఈ ప్రభుత్వము. ఈ ఖర్చు చేసేదంతా Provincial Government Funds లో నుంచి కాదా? సంబంధము ఎందుకు లేదు? Provincial Funds లో నుంచి ఖర్చుచేస్తున్నప్పుడు ఈ సంబంధము ఎట్లా లేకుండా పోతున్నది. వారు అడిగే కనీస కోర్కెలను తీర్చాలని కేంద్ర ప్రభుత్వాన్ని కోరేది బదులు వారందరిని arrest చేసి జైళ్ళలో వేయడము ఏమి న్యాయము అని అడుగుతున్నాను. ఈ విధముగ provincial funds ను దుర్వినియోగము చేసే బదులు వాళ్ళుకోరే కనీసకోర్కెలను పరిష్కారము చేయటానికి ఈ ప్రభుత్వము ఎందువల్ల ప్రయత్నించ కూడదు? Cost of living ను meet చేయడానికి మార్గము చూపించమని కోరుతున్నారు. అంతకంటే వారు కోరేది ఏమిటి? ఆకాస్త సహాయము చేయటానికి ప్రభుత్వము సానుభూతితోనైనా సహాయము చేయకూడదా అని అడుగుతున్నాను. వాళ్ళుకోరే కోరికలు చాలా న్యాయమైనవి గనుక అవి ఇవ్వలేదని సమ్మె చేయడము తప్పంటారా?

మిస్టరు స్పీకరు : The word "సమ్మె" is not relevant in this debate. అర్థిక మంత్రి Appropriation bill ను ప్రవేశ పెట్టారు, దానిని pass చేయటానికి మీ ఎదుటకు వచ్చింది, దానిని గురించి చెప్పాలిగాని,

సంబంధములేని విషయాలు ఎందుకు తెస్తారు. ఈ బిల్లుకు సంబంధించి ఏమైనా చెప్పండి.

*శ్రీ పిల్లలమట్టి వెంకటేశ్వర్లు: అసలు ఈ సమస్యను గురించి ఎందు వల్ల చెప్పవలసి వచ్చిందంటే. సమస్యను సాగనివ్వకుండా విచ్చిన్నము చేయటానికి ప్రభుత్వము పోలీసు బలమును వంపిస్తున్నది. ఆ విధముగ పంపించడము మంచిదే నంటారా? కాబట్టి ఇది సరైన విధానము కాదని మనవి చేస్తున్నాను. ఈ విధముగ చేసేబడులు వాళ్ళ కోర్కెలు పరిష్కరించండి అని ఈ ప్రభుత్వము కేంద్ర ప్రభుత్వాన్ని కోరియుంటే బాగా ఉండేది. ఇంతేకాదు. ఈనాడు police వారి యొక్క repressive methods చూస్తే చాలా horribleగా ఉన్నది. ఒక ఉదాహరణ చెబుతున్నాను. నల్గొండ జిల్లాలో ప్రభుత్వము ప్రత్యేకంగా తమ పార్టీ కడమ సాధించుకోటానికి repressive methods ను ఉపయోగిస్తున్నారు. శ్రీ కళా వెంకట్రావుగారు బ్రిటికి ఉన్న రోజులలో నీరా సొసైటీలను పెట్టించి. వాటిని కేవలము కళాశీల యొక్క ఉపయోగముకొరకే ఏర్పాటు చేస్తామని అన్నారు. అదృష్టవశాత్తూ, దురదృష్టవశాత్తూ గాని మునగాల పరగణాను ఐగ్గయ్యచేట తాలూకాలోనుంచి విడదీసి నల్గొండ జిల్లాలో కలిపిన తరువాత అక్కడ అధ్యాపకులు పరిస్థితులు ఏర్పడుతున్నవి. ఇందులో ఆశ్చర్యము ఏమీలేదు అసలు అక్కడ ప్రభుత్వ పరిపాలన అంటూ ఉన్నదా లేదా అని అనిపిస్తున్నది. అక్కడ ఎవరో కాంగ్రెసు వాలంటీరనో, లేక కాంగ్రెసు సేవకుడననో పోయి ప్రభుత్వము అంతా తనచెప్పు చేతలలో ఉన్నట్లు, పరిపాలన అంతా తన మీదనే నడుస్తున్నట్లు, తానే ప్రభుత్వము, ప్రభుత్వము అంటే వేరే ఎవరూకాదు అని చెప్పుకుంటూ నీరా సొసైటీలను రద్దుచేయిస్తాను. అని చెబుతున్నారు. ఆయన చెప్పే మాటలనుబట్టి చూస్తే ఈ డిపార్టుమెంటును చూసే మంత్రిగారు ఆయనను ప్రోత్సహిస్తున్నట్లుగా కనబడుతున్నది. దీనికి ఒక్కటే కారణము కనబడుతున్నది. అక్కడ ఉన్న తాడిచెట్లు, ఈతచెట్లు అన్నీ తీసుకుని పోయి ఎక్కడో హైదరాబాదులో ఉన్న కంట్రాక్టర్లకు ఇవ్వటానికి ఇలాంటి కుట్రలు వస్తున్నారని తెలిసింది. అంతకు తప్ప మరేమీ కన్పించదు. అలాంటి వార్తలు మేము అక్కడక్కడ వింటున్నాము. కాబట్టి ఈ నీరా సొసైటీలను నడపడములో ప్రభుత్వము యొక్క policy ఏమిటి? ఈ విధముగ గీతగీసుకుని బ్రిటికే వారిని వెదికించడము జరుగుతున్నది. అక్కడకు పోయి నీరా అనే పేరుతో కల్లు పూర్తిగా త్రాగడము జరుగుతున్నది; దీనివల్ల కాంగ్రెసుపార్టీ విధానాలు అన్నీ వమ్ము అయి పోతాయని prohibition కోసము మా కాంగ్రెసుపార్టీ ఉన్నదని, నీరా అనే పేరుతో సూటిగా త్రాగి తేతప్పు లేదని అనుకుంటున్నారు? Cabinet లో

అలాంటి అభిప్రాయమునకు ఏమైనా వచ్చారా : లేక పోతే Prohibition Act ను మార్చుకుండా అందులో ఉన్న అవకతవకలను బట్టి, నీరా అనే పేరుతో కల్లును అమ్మించటానికి పోత్తపహిస్తున్నట్లు కనబడు తున్నది. ఈ విధముగా బరగడము ఒక్క మునగాలలోనే కాదు. శ్రీ ఎమ్. ఆర్. అప్పారావుగారు నూజివీడులో పెట్టించిన సొనైటీలో కూడ అవకతవకలు జరుగుతున్నవి. కాబట్టి ఈలాంటి సొనైటీలను నీరా సొనైటీలు అనే పేరుతో అవి అన్నీ కల్లు సొనైటీలుగా మారిపోయి నప్పుడు, కాంగ్రెసు పాలనీ prohibition అని అంటున్నారు గనుక ఈ సొనైటీలను అన్నింటినీ రద్దుచేసి వేయండి, అప్పుడైనా కాంగ్రెసు తమ పాలనకి కట్టుబడియున్నదని అనుకొనటానికి పిలుపువుతుంది. ఈ సొనైటీలను ఎక్కడనో హైదరాబాదులో ఉన్న కంట్రాక్టరుకు అప్పజెప్పి ప్రభుత్వము తమ కక్షసాధించుకోటానికి, ఇలాంటి అన్యాయపు చర్యలకు లోబడితే, ప్రభుత్వము వారు తమను తామే మోసము చేసుకుంటున్నారని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. ఏ ఒక ప్రాంతములోనైనా తీసుకువచ్చి అక్కడ ఉండేటటువంటి ప్రజానీకంపైన ఇంత కక్షసాధించడానికి పూనుకొన్నట్లయితే, ఈలాటి చర్యల ద్వారా బలపడతామని అనుకొంటే మాత్రము వారిని వారే మోసం చేసుకోవడమే అవుతుందని మాత్రం నేను మీ దృష్టికి తీసుకొని వస్తున్నాను. ముఖ్యంగా కంట్రాక్టుదార్ల కోసం అని మామూలు ప్రజానీకాన్ని అహుతి చేయడం అనేది సరియైన పద్ధతికాదు. ఎక్కడో కూర్చున్నటువంటి హైదరాబాద్ కంట్రాక్టర్ల నుంచి అక్కడ చెట్లుగీయించి ఆ కల్లు ఎక్కడకో తీసుకొని పోవడం అనేది అదేమి పరిపాలన విధానమో నాకేమీ బోధపడడంలేదు. అంతేకాదు. మునగాల పరగణాలో చూచినట్లయితే అక్కడ రోజూరావడం, కేసులు పెట్టడమూ జరుగుతున్నది. అక్కడ పోలీసులకు Criminal Procedure Code అనేది ఉన్నదో లేదో, అది వారికి తెలుసునో లేదో, దాని ప్రకారం వాళ్లు నడుస్తున్నారో లేదో తెలియదు. అనేక తడవలు మన Home మంత్రిగారికి, I. G. of Police వారికి petitions ఇచ్చాము. Petitions ఇచ్చే, పోలీసు స్టేషన్స్ లో కూర్చుండం. వ్రాసుకోవడమేగాని, అవి విచారించినటువంటిది ఎక్కడా లేదు. నల్లగొండ జిల్లాలో మొన్న మొన్నటి వరకు ఉన్నటువంటి కలెక్టరు వారు చెప్పిన విధంగా, వారిచేతులలో కీలుబొమ్మలాగా వ్యవహరించక పోతే కలెక్టరును అక్కడ నుంచి transfer చేసి, ఇంకొకరిని వాళ్లచేతులలో కీలుబొమ్మగా ఉండేటటువంటి కలెక్టరును అక్కడికి పంపించడం జరిగింది. ఇదంతాకూడా ప్రభుత్వానికి తెలియకుండా చేస్తున్నారా : ఎవరు చెప్పినా, వినకుండా గట్టిగా నిలబడేటటువంటి కలెక్టరు, ఉద్యోగస్తులు ఉండేటట్లయితే, అక్కడ స్థానికంగా ఉండే వాళ్ల ఇషువకారం వింటే వినటం లేకపోతే తొలగించడము.

Mr. Speaker : Are you opposing the first reading ?

Sri Pillalamarri Venkateswarlu : I have to decide to oppose it.

మిస్టర్ స్పీకర్ : మరి ఇదంతా ఎందుకు ?

శ్రీ పిల్లలమఱ్రి వెంకటేశ్వర్లు: 'I am yet to decide' అని చెప్పాను. అందువల్ల ఇవన్నీ చూచినట్లుంటే, మినిష్టర్లు అయిన తరువాత, అధికారం వచ్చిన తరువాత ఏదో ఒక పార్టీకోసం ప్రచారం చేసుకొంటామంటే, చేసుకోండి, మా కేమీ అభ్యంతరంలేదు. కాని ఈ రకంగా చీస్తే మాత్రం అభ్యంతరం ఉంటుంది ఇంకొక విషయం మనవి చేయదలచుకొన్నాను. K. T. C విషయంలో చాలా లోపభూయిష్టంగా పరిపాలన సాగుతున్నదనేది మాత్రం వారి దృష్టికి తీసుకొని వస్తున్నాను. అదేవిధముగ Government Press మీద కొన్ని లక్షలు జరు పెట్టడం జరిగింది. అక్కడకూడా అదే విధముగా వ్యవహారం సాగించినట్లయితే ఇక ప్రభుత్వానికి ఆ 'machinery' కూడా దక్కదని మాత్రం మీదృష్టికి తీసుకొని వస్తున్నాను. అక్కడ, పరిస్థితులు చాలా లోపభూయిష్టంగా ఉన్నాయి. అక్కడ Press లో ఉండేటటువంటి technical experts తో కాకుండా బయట ఉండేవాళ్ళతోనైనా సరే పరిశీలన చేయిస్తేగాని లాభంలేదు. లేకపోతే Press లో చాలా అవకతవకలు జరుగుతాయి. ఈ విషయం నేను ప్రశ్నల సందర్భంలో కూడా ప్రభుత్వ దృష్టికి తీసుకొని ఎచ్చినాను. కన్నూరులో ఉన్నప్పటి నుంచి, గత ఆయిదు సంవత్సరముల నుంచి పనిచేస్తున్నటువంటి Press workers ను ఇంతవరకు కూడా permanent చేయడం జరగలేదు. వాళ్ళకు ఏవిధమైన facilities లేవు. Co-operative Society ఉన్నది. దాంట్లో అప్పులు తీసుకోడానికి అక్కడ ఉన్నటువంటి డైరెక్టర్ పక్షపాతంతో వ్యవహరిస్తున్నాడు అనే విషయం అనేకసార్లు మంత్రివర్గం యొక్క దృష్టికి తీసుకొని రావడం జరిగింది. కాని ఇంతవరకు అది పరిష్కారం జరగలేదు.

* శ్రీ పి. రాజగోపాలనాయుడు: అధ్యక్షా, ఊమ పాఠా లను గురించి ముఖ్యంగా చెప్పదలచుకొన్నాను. చిత్తూరు జిల్లాలో ముఖ్యంగా తవనం పల్లి నియోజకవర్గంలో కరువు వచ్చిందని నిర్ణయించి అక్కడ ఎంత డబ్బు ఆయినా సరే ఖర్చుపెట్టి బావులు లోతు చేయించాలని ప్రభుత్వము ఒక order క లెక్కరుకు జారీచేశారు. కాని ఆ ఆర్డరు ఏమైందో ఇంతవరకు తెలియటంలేదు. కనీసం ప్రభుత్వం pass చేసిన orders అయినా సరే ఎందుకు implement కావడం లేదని అడుగుతున్నాను. ముఖ్యంగా ఇది మంత్రివర్గము గమనించవలసిందిగా మీదవారా

వారిని కోరుతున్నాను. జూన్ 2వ తేదీన దీన్ని గురించి నిర్ణయం చేశారు. ఇప్పుడు జులై 12 అయిపోయింది. ఈ వాటికి కూడా అక్కడ ఏమాత్రం పని చేయలేదు. అక్కడ 157 గ్రామాలలో నీళ్లు లేవు. రామచంద్రారెడ్డిగారికి కూడా ఒక petition ఇచ్చాను. ఆ గ్రామాల సంఖ్య 200 కి పెరిగినా, వాటిలో 105 గ్రామాలలోనే నీళ్లు లేవని నిర్ణయించి 105 గ్రామాలకు estimates prepare చేశారు. చేసినప్పటికీ కూడా, ఇంతవరకుకూడా పని ప్రారంభించలేదు. నాకు ప్రతి నిత్యము letters వస్తున్నాయి. నాలుగు లక్షల రూపాయలు అదనంగా sanction చేయాలని అభ్యర్థన వచ్చింది. మంత్రిగారు ఆ మొత్తం sanction చేసినారని అనుకుంటున్నాను. అయినప్పటికీనీ, ఇంతవరకు పని మాత్రం జరగ లేదు. మరి ప్రభుత్వం పంపించిన orders ఏమైనాయో వారు ఏమీ చేస్తున్నారో ఎందుకు అపని చేయలేదో అర్థం కాకుండా ఉన్నది. ఈ విషయం ప్రభుత్వము విచారించవలెనని కోరుతున్నాను. నేను ఇంతకుముందు చెప్పినట్లు అక్కడ కలెక్టరు లేడు, leave లో పోయినాడు. P. A transfer అయిపోయినారు. ఎవరో incharge లో ఉన్నారు. R. D. O గారో లేక తాళిబద్దాలగారో ఉన్నా, వారు మాకేదో పరిక్షలున్నాయని జమాబండి ఉన్నదని ఆవిధంగా busy గా ఉండిపోతున్నారు. కనుక ఈవిధంగా ప్రభుత్వము పంపించిన orders ప్రకారం ఏమీ చేయలేకపోతే, కరువు పనిముందు చూడవలెనా, జమాబండి పనిముందు చూడవలెనా అని అడుగుతున్నాను. దీనికి జవాబుదారి ఎవరు? ప్రభుత్వము orders pass చేసి ఇంతకాలము అయినప్పటికీ కూడాను, ఇంతవరకు ఆ ప్రజలకు నీటి సౌకర్యము కలిగించలేదంటే, దానికి జవాబుదారి ఎవరని అనుకోవాలి. ఇది చాలా ప్రమాదకరమైన పరిస్థితికి దారితీస్తున్నది. కనుక కనీసం ఈ విషయంలో ప్రభుత్వము ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించాలని కోరుతున్నాను.

*ఆర్థిక శాఖ మంత్రి (శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి): అధ్యక్షా, గౌరవ సభ్యులు పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లు మాట్లాడారు. నాకు noise వినపడిందేగాని, sense మాత్రం తక్కువగా ఉన్నది. వారికి నేరారోపణలు చేయడం చాలా అలవాటు అనుకోండి. చేశారు. ఈ విషయాన్ని ఎంతటి గవర్నరుగారి address లో నేము బ్యూమెంట్రి గారు సరిఅయినటువంటి సమాధానం చెప్పడంకూడా జరిగింది. వెంకటేశ్వర్లుగారు చెప్పిందిచాలా అప్రస్తుతము. అందులో ఈ Supplementary Demands కు సంబంధించి ఒక విషయంకూడా లేదు. Deputy Leader of the Opposition ఇంత అనుభవం గలిగినవారు ఈ మాదిరిగా మాట్లాడితే it is unfortunate lot (interruption) .... పత్తెనప్పటికీ, ఈ విధముగా నేరారోపణలు చేస్తూ ఉండడం పరిపాటి అయిపోయింది. నేను ప్రత్యేకంగా వాటికి సమాధానం చెప్ప

చలసిన అవసరంలేదు అని అనుకొంటాను. ఏరువాక కేంద్ర ఉద్యోగస్తుల సంగతి చెప్పారు. వాళ్ళ విషయం మాట్లాడవద్దని స్పీకరుగారు చెప్పారు. అధిక సంఖ్యా కులు డింట్లో పాల్గొనకుండా దేశభక్తితో ప్రవర్తించినందుకు మారిన అభినందిస్తున్నాను.

రాజగోపాల్ నాయుడుగారు చిత్తూరు జిల్లా విషయం చెప్పారు. అక్కడ **famine conditions** ఉన్నా లేకపోయినా స్కెర్సిటీ కండిషన్స్ ప్రభుత్వం గుర్తించి తగుచర్య తీసుకొన్నది. రెమిషన్స్ యిచ్చారు. పకాబీ బకాయిలు వాయిదా వేశారు; ఇంకా 2 లక్షలు కేటాయించారు. అంతేకాకుండా నీవీకొరకు బావులకు ఎంత డబ్బు అయినా ఖర్చుపెట్టి, ఎన్ని బావులయినా త్రవ్వించి, పూడికలు ఉంటే తీయించి నీటివసతి కలుగజేయమని కలెక్టరుగారికి అధికారం యిచ్చారు. వారు చర్య తీసుకొని ఉంటారు. తప్పకుండా రిపోర్టు వచ్చిన తరువాత పరిశీలిస్తాము. ఇంకా అదనంగా చేయవలసినది ఏమైనా ఉంటే చేయుటకు ప్రభుత్వం ఎప్పుడూ సిద్ధంగా ఉంటుందని మనవి చేస్తున్నాను.

శ్రీ. పి. రాజగోపాలనాయుడు : ప్రభుత్వం ఆర్డర్ను పంపితే అవి అక్కడ అమలు జరుగుతున్నాయి.

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి : ఆ సంగతికూడ విచారిస్తాము. ప్రభుత్వం యిచ్చిన ఆర్డర్లు ప్రకారం ఎన్ని బావుల పూడికలు తీశారో, ఏమి చర్య తీసుకోబడిందో, యింకా అదనంగా సహాయం కావాలా, లేదా, ప్రభుత్వం పరిశీలిస్తుంది సహాయపడుతుంది, అని మనవి చేస్తున్నాను.

Mr. Speaker : The question is :

“That the Andhra Pradesh Appropriation (No. 3) Bill, 1960, be read a first time.”

The motion was adopted.

Sri K. Brahmananda Reddy : Sir, I move :

“That the Andhra Pradesh Appropriation (No. 3) Bill, 1960, be read a second time.”

Mr. Speaker : Motion moved

(Pause)

Mr. Speaker : The question is :

That the Andhra Pradesh Appropriation (No. 3) Bill, 1960 be read a second time."

The motion was adopted.

Clause 2.

Mr. Speaker : The question is .

"That clause 2 do stand part of the Bill."

The motion was adopted.

Clause 2 was added to the Bill.

Schedule.

Mr. Speaker : The question is :

"That the Schedule do stand part of the Bill"

The motion was adopted.

The Schedule was added to the Bill."

Clause 1.

Mr. Speaker : The question is :

"That Clause 1 do stand part of the Bill."

The motion was adopted.

Clause 1 was added to the Bill."

Preamble.

Mr. Speaker : The question is :

"That Preamble do stand part of the Bill."

The motion was adopted.

The Preamble was added to the Bill.

Sri K. Brahmananda Reddy: Mr. Speaker, Sir, I move:

“That the Andhra Pradesh Appropriation (No. 3) Bill, 1960, be read a third time and passed.”

Mr. Speaker: Motion moved

(Pause)

Mr. Speaker: The question is :

“That the Andhra Pradesh Appropriation (No. 3) Bill, 1960, be read a third time and passed”.

The Motion was adopted.

THE HYDERABAD GRAM PANCHAYATS
(ANDHRA PRADESH AMENDMENT)
BILL, 1960 (AS REPORTED BY THE
REGIONAL COMMITTEE

*The Minister for Planning (Sri P. Ranga Reddy):
Mr. Speaker, Sir, I move :

“That the Hyderabad Gram Panchayats (Andhra Pradesh Amendment) Bill, 1960 (as reported by the Regional Committee) be read a second time.”

Mr. Speaker: Motion moved.

శ్రీ పి రంగారెడ్డి : అధ్యక్షా, ఈ బిల్లు వివరాలు యీ సభలో యిది వరకే చెప్పడం జరిగింది. కొంత చర్చ జరిగిన అనంతరం దీనిని రీజియనల్ కమిటీకి పంపడం జరిగింది. ఈ బిల్లు యొక్క అవసరాన్ని సరించి పునశ్చరణ చేయ నక్కర లేదనుకుంటాను, ఒక వతనచార్, తమ గుమాస్తాను నియమించి నప్పుడు ఆయన ఉద్యోగములో ఉండటమేకాకుండా, గుమాస్తాను పెట్టినప్పటికీ కూడ ఆయన యీ పంచాయితీ ఎలక్షన్సులో పాల్గొనే హక్కు లేకుండ ఉండాలని, సాధ్య మైనంతవరకు యీ పంచాయితీ ఎలక్షన్సు జూన్ 30 లోపల జరిపించాలని, రెండు నెలరాలు ప్రతిపక్షాలనుంచి సూచించడం జరిగింది.

పంచాయితీ సమితుల విషయంలో ఒక హైకోర్టు తీర్పురావడం, దానివల్ల యీ పంచాయితీ సమితులయొక్క నిర్మాణం హెచ్చుగా ఆలస్యమయ్యే పరిస్థితి

ఏర్పడినందువల్ల ఆ రోజున యీ సభలో చేసిన సూచనలు అంగీకరిస్తూ ఆ విషయమిక్కడ యిందులో యిమిడ్చి ఒక ఆర్డినెన్సును కూడ బారీచేయటం జరిగింది. తరువాత రీజినల్ కమిటీకి కూడ పంపాము. రీజినల్ కమిటీవారి రికమెండేషన్తో రిపోర్టు వచ్చింది. దీనిని సభమందు ఉంచుతున్నాను. దీనిమీద ఎక్కువ చర్చ లేకుండా ఆమోదిస్తారని ఆశిస్తున్నాను.

Mr. Speaker: The question is :

“That the Hyderabad Gram Panchayats (Andhra Pradesh Amendment) Bill, 1960 (as reported by the Regional Committee) be read a second time”

The motion was adopted.

Clause I.

Sri P. Ranga Reddy: Mr. Speaker, Sir, I, move :

“In sub-clause (2) of clause 1, for the words ‘shall come into force at once’, the words and figures and letters ‘shall be deemed to have come into force on the 27th April, 1960’, shall be substituted.”

Mr. Speaker: Amendment moved

(Pause)

Mr. Speaker: The question is :

“In sub-clause (2) of clause 1, for the words ‘shall come into force at once’, the words and figures and letters ‘shall be deemed to have come into force on the 27th April, 1960 shall be substituted.”

The amendment was adopted.

Mr. Speaker: The question is :

“That clause 1, as amended, do stand part of the Bill.”

The motion was adopted.

Clause 1, as amended, was added to the Bill.

Clause 2.

Sri P. Ranga Reddy: Mr. Speaker, Sir, I move :

"In clause 2, renumber the Explanation as Explanation I and after the Explanation as so renumbered insert the following :

'Explanation 2. A nominee of a village official or a watandar shall be deemed to hold an office of profit under the Government within the meaning of clause (e)."

Mr. Speaker: Amendment moved

(Pause).

Mr. Speaker: The question is :

"In clause 2, renumber the Explanation as Explanation I and after the explanation as so renumbered insert the following :

'Explanation 2. A nominee of a village official or a watandar shall be deemed to hold an office of profit under the Government within the meaning of clause (e)."

The amendment was adopted.

Mr. Speaker: The question is :

"That clause 2, as amended, do stand part of the Bill."

The motion was adopted.

Clause 2, as amended, was added to the Bill.

Clause 3.

Mr. Speaker: The question is :

"That clause 3 do stand part of the Bill."

The motion was adopted.

Clause 3 was added to the Bill.

New Clause 4.

Sri P. Ranga Reddy : Mr. Speaker, Sir, I move :

“After clause 3, the following clause shall be added, namely:

**‘4. REPEAL OF ANDHRA PRADESH ORDINANCE
I OF 1960.’**

The Hyderabad Gram Panchayats (Andhra Pradesh Amendment) Ordinance, 1960 (Andhra Pradesh Ordinance I of 1960) is hereby repealed.

Mr. Speaker : Amendment moved

(Pause)

Mr. Speaker : The question is:

“After clause 3, the following clause shall be added, namely:

**‘4. REPEAL OF ANDHRA PRADESH ORDINANCE
I OF 1960.’**

The Hyderabad Gram Panchayats (Andhra Pradesh Amendment) Ordinance, 1960 (Andhra Pradesh Ordinance I of 1960) is hereby repealed.

The amendment was adopted.

Clause 4 was added to the Bill.

Preamble

Mr. Speaker : The question is:

“That the Preamble do stand part of the Bill.”

The motion was adopted.

The Preamble was added to the Bill.

Sri P. Ranga Reddy : Mr. Speaker, Sir, I move:

‘That the Hyderabad Gram Panchayats (Andhra Pradesh Amendment) Bill, 1960 as reported by the Regional Committee) Bill be read a third time and passed’

Mr. Speaker : Motion moved

(pause)

Mr. Speaker : The question is :

“That the Hyderabad Gram Panchayats (Andhra Pradesh Amendment) Bill 1960 (as reported by the Regional Committee) Bill be read a third time and passed.”

The motion was adopted.

THE HYDERABAD MUNICIPAL CORPORATIONS (ANDHRA PRADESH AMENDMENT) BILL, 1960.

The Chief Minister (Sri D. Sanjivayya): Mr. Speaker, Sir, I beg to move :

“That the Hyderabad Municipal Corporations (Andhra Pradesh Amendment) Bill, 1960, be read a first time.”

Mr. Speaker : Motion moved.

శ్రీ.డి. సంజీవయ్య:అధ్యక్షా, ఈ బిల్లు యొక్క statement of objects and reasons గా. సభ్యులు చదివి ఉంటారు. 1956 సం. లో ఈ హైదరాబాద్ కార్పొరేషన్ ను చట్టం పార్లమెంట్ చేసినప్పుడు సెక్షన్ 3 లో ఉన్న విషయం చూస్తే తెలుస్తుంది. ఈ రెండు కార్పొరేషన్లు కలపాలనే ఉద్దేశం ఉన్నది. ఇవి ఎప్పుడు ఏవిధంగా కలపాలో, విలీనీకరణకు అనుసరించవలసిన పద్ధతి ఏమిటో అందులో ప్రాసెస్ చేశారు. రెండు కార్పొరేషన్లు ప్రత్యేక మెజారిటీ ద్వారా రిజల్యూషన్లు pass చేస్తే, ప్రోక్లమేషన్ వారు ఒక notification issue చేస్తే ఈ విలీనీకరణ జరపవచ్చునని ఉన్నది. కాని అప్పటినుంచి ఎప్పటికీ వూరు ప్రతిసంవత్సరం చేద్దామనుకుంటూ వాయిదా వేయడం జరిగింది. నేను స్థానిక స్వపరిపాలనా మంత్రిగా ఉన్నప్పుడు, 1958 బడ్జెట్ సెషన్ లో అనుకుంటూ—అప్పుడే విలీనీకరణ జరుగుతుందని చెప్పాను. మొన్నటి బడ్జెట్ సెషన్ లో కూడా అప్పటి స్థానిక స్వపరిపాలనా మంత్రిగారు యీ విలీనీకరణ వెంటనే చేయబోతున్నామని చెప్పారు.

అందువల్ల విలీనీకరణ అవసరమని ప్రభుత్వం గుర్తించింది. ముఖ్యంగా హైదరాబాదు కార్పొరేషన్ వారు నూటికి నూరుపాళ్లు దీనికి అనుకూలంగా ఉన్నారు. సికిందరాబాదులో కొంత వ్యతిరేకత ఉన్నమాట నిజమే. అక్కడనుంచి వచ్చిన పత్రికానిధులతోగాని, కాన్సిలర్స్ తోగాని, ప్రజలతోగాని కొంత భయసందేహాలు ఉన్నవి. హైదరాబాదు వారు అపార్థము చేసుకొనకపోతే సికిందరాబాదులో పారిశుధ్యం, మిగతా విషయాలు బాగున్నవి. ఇది నేను చెప్పడంకాదు, అఖిల భారత స్థాయిలో ఒక కమిటీ ఏర్పాటు చేయబడి, వారు అన్ని కార్పొరేషన్లు చూచిన తరువాత సికిందరాబాదు అదర్శవంతంగా, పరిశుభ్రంగా ఉందని చెప్పారు. అది నేను అంగీకరిస్తున్నాను.

“మేము హైదరాబాదు పట్టణముతో చేరిపోవటమువల్ల మాకు కొంత చిక్కు వస్తుందేమో—మేము ప్రజంట్ లెవెల్ ఆఫ్ మెయిన్ సెనెస్సుకు తగ్గిపోతామేమో—” అనే సందేహం సికిందరాబాదు నివాసులకు ఉన్నది. ఆ సందేహం పెట్టుకోనవసరం లేదని సికిందరాబాదు నివాసులకు, సికిందరాబాదు ప్రజలచే ఎన్నుకోబడిన పత్రికానిధులకు, ప్రభుత్వం తరపున నేను హామీ ఇస్తున్నాను. ఈ ఇస్యూచేసే నోటిఫికేషన్ లోనే కొన్ని సేఫ్ గార్డ్స్ పెట్టబోతున్నాము. సికిందరాబాదులో చములద్వారా సేకరించే ధనం సికిందరాబాద్ లోనే ఖర్చు పెట్టాలని, సికిందరాబాదు పట్టణముతో తై సెన్సుల విభానంలోగాని, ట్రాన్స్ ప్రిక్చర్ లోగాని ఇప్పుడే పద్ధతులు అనుసరించ వడుతున్ననో, అవే పద్ధతులు కొంతకాలం ఉండాలని— వారికి కావలసిన సేఫ్ గార్డ్స్ అన్నీ— నోటిఫికేషన్ లో చేయబోతున్నాము. అవసరమైతే, హైదరాబాద్ కాన్సిలర్స్, సికిందరాబాదు కాన్సిలర్లు కొందరు పెద్దలు కూర్చుని ఏదైనా జంటిల్ మెన్ ఎగ్రిమెంట్ చేసుకోవచ్చును. అంద్ర తెలంగాణా పాఠశాలలు రెండూ విలీనీకరణ జరిగినపుడు, తెలంగాణాకు చట్టంలో ఉండే సేఫ్ గార్డ్స్ యే కాకుండా, జంటిల్ మెన్స్ ఎగ్రిమెంట్ ద్వారా కొన్ని రక్షణలు ఇచ్చినారు. ఆ రకంగా ఇక్కడకూడ చేసుకోవాలి. ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. ఆ విషయంలో సికిందరాబాద్ ప్రజలు, కాన్సిలర్స్ సందేహం పెట్టుకోనక్కరలేదు. అఖిల భారత స్థాయిలో జరిగే కార్యక్రమాలు కొన్ని ఉన్నవి. ఈ రెండు కార్పొరేషన్స్ విలీనీకరణ చేస్తే, స్ట్రమ్ క్లీయరెన్స్ స్కీము కొరకుగాని, హౌసింగ్ స్కీము కొరకుగాని సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ నుండి హెచ్చు గ్రాంట్స్ రావటానికి అవకాశాలు ఉంటాయి. ఈ నాడు యావత్ భారత దేశంలో ఉన్నటువంటి కార్పొరేషన్ లో స్మార్టెస్ట్ కార్పొరేషన్ సికిందరాబాద్ కార్పొరేషన్ అన్నది మనకందరకు తెలిసినదే. ఇంత చిన్న కార్పొరేషన్ పెట్టుకోవటం మంచిదికాదు. పెద్దరాష్ట్రమయినటువంటి మన ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రము

రెండు స్థాయికి, హైదరాబాదు, అగిసిటునంటి విధంగా (కొన్ని లక్షల జనాభా కలిగిన పెద్ద కార్పొరేషన్ గా) మన రాజధాని నగరం : ఉండవలెననే ఉద్దేశం ప్రభుత్వానికి ఉన్నది. అంతేకప్పు, సికింద్రాబాద్ ప్రజలకు ఏదో దృష్టం కలిగించాలనే ఉద్దేశం ప్రభుత్వానికి ఎప్పుడూ లేదు. సికింద్రాబాద్ వారు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో లేరా. సికింద్రాబాద్ వారు రాజధానికి దగ్గరగా లేరా? అందు వల్ల ఎటువంటి అపొహలు సికింద్రాబాద్ వారు పెట్టుకోకూడదని మనవి చేస్తున్నాను. వారికి సరైనటువంటి రక్షణలు, సౌకర్యాలు, ఏర్పాటు చేయటానికి ప్రభుత్వం సంసిద్ధంగా ఉన్నదని మనవి చేస్తున్నాను. ఈ విలీనీకరణ వల్ల ఏదైనా ఇబ్బందులు ఏర్పడినట్లయితే ఆ ఇబ్బందులను తొలగించటానికి యీ బిల్లు ద్వారా ప్రభుత్వం కొంత అధికారం తీసుకున్నది. ఈ బిల్లు ద్వారా అన్ని రక్షణలు కలుగజేపాలిగా, యీ రెండు కార్పొరేషన్ ల విలీనీకరణ జరిగిన తర్వాత కార్యక్రమాలు నడిపే సందర్భంలో ప్రాక్టికల్ గా వచ్చే డిఫికల్టీస్ ను రిమూవ్ చేయటానికి ప్రభుత్వానికి అవకాశం ఉన్నది. బట్టి, యీ బిల్లును అందరూ ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించాలని, ఈ రెండు కార్పొరేషన్స్ విలీనీకరణకు అందరూ తోడ్పడాలని నేను కోరుతున్నాను.

*Sri B. V. Gurumurthi : Mr. Speaker, Sir, the story of the two cities of Secunderabad and Hyderabad is in some respects akin to the Tale of Two Cities of Charles Dickens. Secunderabad City had been a military cantonment from times immemorial and therefore imbibed the traditions of all cantonments, in matters of efficiency, administration, cleanliness, sanitation and health. As has been expressed by the hon. Chief Minister, the city of Secunderabad is perhaps one of the beautiful cities in the country. It has developed its own habits and thinking after the British; the medium of instruction in schools and other institutions has been English or Telugu. While Secunderabad was towing the line of British, Hyderabad city had been the capital of a feudal set-up and therefore developed certain characteristics of a feudal regime; particularly we find nepotism and a number of slums coming up in this city of Hyderabad. Therefore, the people of Secunderabad feel that they would stand to lose by this merger. This is a powerful sentiment which has swayed the people of Secunderabad. Besides, in all political movements Secunderabad city was in the forefront; it has been a pio-

neer in all the political movements that have taken place in the country. As you are aware, Sir, sentiment is a very powerful factor and it is difficult to do away with that. However, sentiment is not the only reason for the people to oppose the merger. Besides sentiment, there are certain other reasons; being small and compact, the administration has been very good and there is high percentage of tax. Although the percentage of tax is not high, the incidence has been very high on the people—it is as much as 16% per capita. Although the percentage of taxation is higher in Vijayawada, the cleanliness is not to be found as in the case of Secunderabad; it has developed an independent system of water supply, where the normal source of supply was not found feasible. The cheap price dispensaries are unique and novel. This experiment has been found very successful and all the provinces in the country have acclaimed this city for its bold venture. However, it has introduced a graded system of taxation which is in tune and which is in step with our socialistic pattern. Conservancy arrangements in this city of Secunderabad are fully mechanized and you do not find the unseemly sights of scavengers and thoties moving about with buckets, as we see in Hyderabad. All the roads in the city have been made dust-proof. Therefore, all these go to prove that the city of Secunderabad has been a beautiful city, has been a cleaner city and people are endeared to it both by sentiment as well as by other reasons. In these days of decentralisation when small villages are enjoying the status of panchayats, it looks a bit anomalous to do away with the physical existence of a city of 2.5 lakhs people. Perhaps this is the second biggest city in Andhra Pradesh.

While all these can be said in favour of merger, it cannot be gainsaid that a city, however clean, however sound in its administration, can finance its schemes, more so in the case of capital schemes. Renovation of water system alone costs about Rs. 25.0 lakhs; underground drainage

costs about Rs.16.0 lakhs; slum clearance costs another Rs. 10.0 lakhs; housing is estimated to cost about Rs. 10.0 lakhs. In all, we require about a crore of rupees to implement all the schemes to provide greater and better facilities to the people. The Government has decided to merge the city for the reasons set forth in the Bill. They say that all the legitimate interests of the people of Secunderabad will be fully safeguarded. They feel that to finance the schemes envisaged by the Secunderabad municipal corporation they themselves will not be in a position to undertake. They would like to draw on the vast resources of the Central Government for implementing all the schemes of development; they envisage a greater and grander Hyderabad which can compare well with the other Provincial cities of Bombay, Madras, Calcutta and the like. But, if efficiency is to be maintained as has been done all these years, it is necessary that we have a zonal office or a unit office in the city of Secunderabad with an additional or a Joint Commissioner and enjoying full Powers of Commissioner having all the branches like Health, Sanitation, Education and other departments.

It is necessary that all these powers should be delegated. Otherwise, people will feel that they stand to lose, they will feel much resentment and, perhaps, they will even be averse to such a change. The hon. Chief Minister has just now assured the House that the Govt. would constitute a small committee consisting of members from both the cities which would go in detail into all the aspects of the merger, examine the legal aspects and recommend suitable amendments which would contribute to the efficiency of administration and see that the recommendations made by the Committee are implemented by the State Government. The terms of reference of such a committee, I would venture to suggest to the hon. Chief Minister, should be so wide as to satisfy that all those powers which they have been enjoying hitherto are fully safeguarded and all their legitimate interests are fully protected, and that the people of Secunderabad do in fact feel that they do not lose by this

merger, but only stand to gain. We must ultimately realise that mere physical integration is of no use; we should strive to bring about emotional or sentimental integration which alone can pave the way for establishing harmonious relations between the two cities. Future generations should decide whether to-day the 12th of July is a red-letter day or dooms-day for the people of Secunderabad. I am sure, in view of the assurances given by the hon. Chief Minister, the people will realise that this day would prove to be a red-letter day.

Thank you Sir.

Sri Gopal Rao Ekbote (High Court): Mr. Speaker, Sir, the question of integrating these two cities has been before not only the Government but also the public, for the last four years and all aspects of this integration has been thoroughly discussed not only by the Government and this Assembly or even the former Assembly of Hyderabad but also in newspapers and on various platforms. I am aware that there is a section in the Secunderabad city which favours a separate Corporation for the city of Secunderabad. I do not wish at the moment to go into the details as to why they want to keep the city separate, but if I am allowed to refer to an eminent authority on Local Bodies who traces the history of integrations of various regions into one consolidated big municipality or a corporation and cites various examples, particularly dealing with the expansion of London City or New York City, he clearly mentions amongst several other points one important point: Those who are usually in power always disfavour this kind of integration and usually the resentment or dissension emerge from this small circle which gets on expanded and some times comes in the way of actual expansion. Those who are interested in the methodical expansion or reconstruction of the city on modern lines should get over this difficulty by not only clarifying the issues at a higher intellectual level, but also contributing to bring

about the change at a psychological or as my hon. friend was saying at an emotional level.

Now, Sir, the cities of Hyderabad and Secunderabad have always been one geographically, emotionally or even otherwise. I do not find any line of demarcation between these two cities. Therefore, in the interest of a scientific or methodical growth of the cities of Hyderabad and Secunderabad as one city, one master plan built on a very scientific basis has been felt to be of absolute necessity since many years and if we want the whole area which can be legitimately called as one city to grow on a scientific basis under one master plan, the integration becomes absolutely necessary. Apart from that, Sir, the oldest twin doctrines of any local body have always been economy and efficiency. As far as economy has been concerned, it has been told several times to the people on the question of integration that not only the overhead costs will go down to a considerable extent but that the costs of collection of various taxes e. g. octroi duty can be reduced to a great extent and that all these savings can very legitimately be directed towards giving civic amenities to the people. On the question of efficiency also, if the whole city is placed under one administrator with efficient machinery to implement all the schemes of reconstruction such as drainage, expansion of electricity or other civic amenities, I am confident that the city will grow on proper lines. Population is increasing at a fast speed and after Hyderabad has become the capital of greater Andhra, it has become absolutely necessary to re-consider all the aspects after a careful re-thinking regarding the requirements of this growing city. I, therefore, favour this Bill and I feel that there is absolutely no necessity to refer it to public opinion because it has been sufficiently expressed not only by the people of Hyderabad but even a large number of Secunderabad citizens apart from those who are immediately interested in the Corporation. The citizens as such have favoured this integration because they know the beneficial effect of it and there is no necessity either to refer it to a Select Committee as the matter is very simple. There is absolutely no complication and I, therefore, strongly support this integration.

श्री वी. रामचन्द्रराव (आसफ नगर) : अध्यक्ष महाराज । हैदराबाद और सिकन्द्राबाद कारपोरेशन्स के मरजर (Merger) के संबन्ध में अभी हमारे दोस्त श्री गोपालराव एकवोटे और श्री गुरुमूर्ति ने अपने जो विचार प्रकट किये हैं उन्हें सुनकर मुझे सच-मुच बहुत ताज्जुब होता है । मैं इस बात पर भी ताज्जुब कर रहा हूँ कि श्री डी. संजीवैया इस बिल को पेश करने पर क्यों मजबूर हुए जब कि उन्होंने दूसरी तरफ़ व हैसियत लोकल एडमिनिस्ट्रेशन मिनिस्टर, डीसेंट्रलाइजेशन (decentralisation) का जो सूत्र है उसको इस आंध्र प्रदेश में कार्यान्वित करने में सहयोग दिया जो सचमुच सराहनीय है । इतना बड़ा काम करने के पश्चात्, एक सूत्र, एक प्रिन्सिपल में विश्वास प्रदर्शित करने के बाद उसी पर परिहार करना, उसका खंडन करना यह बात मेरी समझ में नहीं आती । डीसेंट्रलाइजेशन (decentralisation) लोकल गवर्नमेंट (local govt.) का बेसिक प्रिन्सिपल (Basic Principle) है । क्यों कि The wearer of the shoe knows where it pinches जो जूता पहनता है वही यह महसूस करता है कि उसको कहाँ तकलीफ़ हो रही है । जिस स्थान पर जो तकलीफ़ है यह जिस चीज़ की जरूरत है उसको लोकल एरिया वाले ही समझ सकते हैं । सिकन्द्राबाद की समस्याओं और आवश्यकताओं को सिकन्द्राबादी जितना ठीक ढंग से समझ सकते हैं विस्तीर्ण हैदराबाद में उसको समाविष्ट करने के बाद तत्-संबन्धी समस्याओं को जिस निष्पक्षपात दृष्टि से सोचने की जरूरत है उस तरह सोचने में कारपोरेशन असमर्थ हो जायेगी । यह ऐसा सिद्धान्त है कि न केवल हम अपितु यहाँ के मिनिस्टर्स और खुद श्री डी. संजीवैया साहब भी मानेंगे । और साथ ही साथ बड़े बड़े राजनीतिक लोग भी इस तत्व को मानेंगे । फिर इस डीसेंट्रलाइजेशन के सिद्धान्त को मानने के बाद उसी पर परिहार करने की कोशिश करना यह बात मेरी समझ में नहीं आती ।

इस बिल का मुख्य उद्देश्य हैदराबाद कारपोरेशन एक्ट १९५५ के सेक्शन ३ सब सेक्शन १ प्राविजो नं० २ को डेलिट करने के ताल्लुक से है । इस प्राविजिन में सुस्पष्ट रखा गया है कि यदि दोनों कारपोरेशन्स मिलकर हैदराबाद और सिकन्द्राबाद के लिये एक ग्रेटर कारपोरेशन बनाना चाहें तब इस लक्ष्य के लिये दोनों कारपोरेशन्स के कौन्सलर्स तीन चौथाई की मेजारिटी से उनकी अनुमती से, उनकी स्वीकृति से मरजर का निर्णय कर सकते हैं । यह एक सिद्धान्त है जो बिलकुल स्पष्ट रूप में रखा गया है । कोई काम करने से पहले जनता का अभिप्राय भी प्राप्त करना आवश्यक है । या

जनता के प्रतिनिधियों का अभिप्राय लेना आवश्यक है। किन्तु इस बिल का लक्ष्य यह है कि जनता के अभिप्राय को ठुकराओ। अगर आपको इस बात का विश्वास है कि सिकन्द्राबाद की जनता इसके अनुकूल है वहां के निर्वाचित लोग जिनका संबंध सिकन्द्राबाद म्युनिस्पल कारपोरेशन से है वह इस से सहमत हैं तो फिर आप इस बिल को प्रजा ओपिनियन (Opinion) के लिये क्यों नहीं भेज देते? आप प्रजा की राय लेने की कोशिश क्यों नहीं करते? वहां की जनता का अभिप्राय मैं आपको बतलाऊँ कि वहां कुछ दिन पहले एक विराट सभा हुई थी जिसमें इसका विरोध किया गया और इसपर प्रोटैस्ट किया गया। इससे स्पष्ट होता है कि वहां कि जनता इसके प्रतिकूल है। वह नहीं चाहती कि मरजर हो। जनता के प्रतिनिधियों के नाम से, जनता कि हुकूमत के नाम से इस तरह का ढकोसला करना यह कहाँ तक उचित है। आप क्यों जनता का अभिप्राय नहीं लेते। आप जनता की आवाज को क्यों कुचलते हैं। सच-मुच यह समझ में आने वाली बात नहीं है।

यह कहा जाता है कि अगर दोनों कारपोरेशन्स का मरजर कर दिया जाये तो एडमिनिस्ट्रेशन में सुविधा होगी और साथ ही साथ एफीशेनसी इन सरविस (Efficiency in service) भी बढ़ेगी। इस ताल्लुक से मुझे कुछ कहने की जरूरत नहीं है। क्योंकि चीफ मिनिस्टर साहब स्वयं अपनी तकरीर में फरमा चुके हैं कि एफीशेनसी इन सर्विस की हद तक सिकन्द्राबाद कारपोरेशन एक आदर्श कारपोरेशन माना गया है। यह न केवल उनका अभिमत है बल्कि उन्होंने स्पष्ट बतलाया कि यहां जितने भी बड़े बड़े व्यक्ति आते हैं और जिन्हें सिकन्द्राबाद जाने का अवसर मिला है उन्होंने यह बताया कि सिकन्द्राबाद की सर्विसेस बहुत ही एफीशेन्ट हैं वहां की रोड्स साफ़ हैं और मोहल्ले परिशुद्ध हैं, इत्यादि। यह बात न सिर्फ़ श्री डी. संजीवैया के कहने से स्पष्ट होती है बल्कि श्री गुरुति भी इस बात पर अच्छी तरह से प्रकाश डाल चुके हैं।

इसके बाद एडमिनिस्ट्रेटिव कनवीनियंस (administrative convenience) की बात आती है। यह फरमाते हैं कि क्या ही अच्छा होता अगर ग्रेटर हैदराबाद की हमारी जो कल्पना है जो प्रिन्सपल विज्रवलाइज किया गया है जिसके बारे में लोगों का अभिप्राय प्राप्त किया गया है वह पूरा होता हालाँकि यह जो अभिप्राय प्राप्त करने के बारे में जो कहा जाता है उसका आप के पास कोई प्रमाण नहीं है। यह आज एडमिनिस्ट्रेटिव कनवीनियंस

की बात कैसे पैदा हो गई। आज तक यहां जो बड़े बड़े फंक्शंस होते हैं उनको पूरा करने में हैदराबाद म्युनिस्पल कारपोरेशन और सिकन्द्वाबाद म्युनिस्पल कारपोरेशन दोनों में एक तरह का इनटीग्रेशन है, समझौता है, यह समझौता आज तक चला आ रहा है। फिर यह बात समझ में नहीं आती यह एडमिनिस्ट्रेटिव कनवीनियंस का विचार इतने दिनों से क्यों नहीं पैदा हुआ। यह बहेस आज क्यों छिड़ी? बात विलकुल साफ है कि हाल ही में म्युनिस्पल कारपोरेशंस के एलेक्शंस हुए हैं। उसका जो नतीजा निकला है उसको देख कर हमारे कांग्रेसी भाई यह समझने लगे हैं कि उन्हें काफ़ी मेजरिटी नहीं आयी है। और वह कारपोरेशंस में एक प्रिडामिनेन्ट पार्टी (Predominant Party) या रूलिंग पार्टी (Ruling Party) के रूप में फंक्शन करने में असमर्थ हैं। इस बात का उनकी अनुभव हो चुका है। यही असल कारण है। इस में न तो एडमिनिस्ट्रेशन का सवाल है न सर्विसेस का और न एक्जीशेनसी का। यह सब बातें तो ढकोसला हैं। किन्तु यह हमारे कारण बताकर आंखों में धूल कोंकने की कोशिश की जाती है। वास्तविकता तो केवल पोलिटिकल एक्सिजेंसी (Political exigency) है जिसके कारण यह बिल प्रतिपादित किया गया है। कांग्रेस यह महसूस कर रही है कि जितने भी विरोधी दल हैं वह अधिक संख्या में निर्वाचित होकर आ गये हैं। सिकन्द्वाबाद में १५ कांग्रेस के सदस्य हैं तो १३ विरोधी दल के सदस्य हैं। यद्यपि एक की मेजरिटी है। नहीं मालूम कब क्या हो जाये क्योंकि मेयर बनने के लिये किसी एक ग्रुप का आदमी खड़ा हो सकता है या किया जा सकता है और किसी दूसरे से वादा कर लिया जाता है ऐसी कुछ गड़बड़ हो जाये तो उनका मेयर निर्वाचित होकर नहीं आ सकता। आपको यह डर है। इसलिये आप दोनों कारपोरेशंस को मर्ज कर देना चाहते हैं ताकि आन दी होल (on the whole) आपकी मेजरिटी रहे। और आप जो भी करना चाहें कर ले सकें। इस तरह सच-मुच आप अपनी सुविधा के लिये और पोलिटिकल गेम्स के लिये यह काम करना चाहते हैं। लेकिन यह ठीक नहीं है। आप इस तरह से एक प्रिन्सिपल पर परिहार कर रहे हैं। और जनता की आवाज को कुचलने की कोशिश कर रहे हैं। साथ ही साथ डीसेन्ट्रलाइजेशन का आपका जो सिद्धान्त है जिसके द्वारा आप बड़े बड़े रिफार्म्स लाना चाहते हैं और विलेज को एक यूनिट बनाना चाहते हैं ताकि वह अपना कारोबार आप ही ठीक ढंग से चला सके यह सब कैसे कर सकते हैं। आप समितियों से जिला परिषद बनाये हैं कलेक्टोरेट हैं। दूसरा स्टाफ भी है इन सब पर आप पैसा खर्च कर रहे हैं।

अब यही देख लीजिये हैदराबाद के कलेक्टर का इतना बड़ा आफिस है। फिर भी आप ने जिलो परिषद के आफिस के लिये ७०० रुपये किराया देकर मकान हासिल किया। क्या आप इस तहत से खर्च नहीं बढ़ा रहे हैं। जहां एक अच्छा सिद्धान्त होता है उसको कार्यान्वित करने में यदि कुछ पैसा अधिक खर्च होता है तो उसके लिये पीछे नहीं हटना चाहिये। लेकिन यहां तो रूलिंग पार्टी यह समझती है कि वह अपना काम ठीक ढंग से नहीं चला सकती इस लिये वह अपने पोलिटिकल एक्सीजेंसीस के तहत यह समझती है कि मर-जर होजाये तो उसका पोजीशन ठीक हो जायेगा इसलिये ऐसा करना ठीक नहीं। मैं श्री एकबोटे की कही हुई एक बात के बारे में एक बात व्यक्त कर देना चाहता हूँ। श्री एकबोटे ने लंदन की एनालोजी दी। वह कहते हैं कि लंदन बहुत ही विस्तीर्ण जगह है। वहाँ जन संख्या बहुत है। फिर भी वहाँ एक ही कारपोरेशन है। लंदन के लोकल गवर्नमेंट का जो स्ट्रक्चर है उसके संबंध में उन्हें मालूम न होगा वैसे तो नहीं कह सकता क्योंकि वह यहाँ के लोकल एडमिनिस्ट्रेशन के मिनिस्टर रह चुके हैं। और वह बहुत ही अच्छे एडवकेट भी हैं। इसलिये मैं उनपर आरोप तो नहीं कर सकता। लेकिन इतना तो सुस्पष्ट है कि उन्होंने ने जो ग्रेटर लंदन का हवाला दिया है वह ग्रेटर लंदन की योजना एक ही दिन तो नहीं बनी। उसका एक चरित्र है। उसके चरित्र में कई उथलं पुथल हुये। होते होते एक प्लान बना। और ग्रेटर लंदन की नींव डाली गई। उसके दूसरे कई भाग भी हैं। एक तो लंदन कौनटी कौनसल है। एक कारपोरेशन आफ दी सिटी आफ लंदन है उसके अधीन मेट्रोपालिटन बेरोज हैं जिनकी संख्या २८ है। इन बेरोज के अलग अलग मेयर हैं। काउंटी आफ लंदन के लिये लाई मेयर होता है। बेरोज के लिये अलग अलग मेयर्स होते हैं और उनका अलग अलग स्टाफ होता है और उनका अलग अलग स्ट्रक्चर है। किन्तु इन सब बातों पर ध्यान न देकर केवल यह कहना कि हमारा शहर बढ़ रहा है, हम हर चीज को बड़े बड़े रूप में देखना चाहते हैं आजकल की यही हवा है, यह बात किसी कि समझ में नहीं आती। आप डीसेन्ट्रलाइजेशन के प्रिन्सिपल से हमदर्दी रखते हैं, उसके हामी हैं, उसका समर्थन करते हैं मगर यहाँ वह सब भूल जाते हैं।

अन्त में आप बहुत ही उदार होकर यह बतलाते हैं कि सिकन्दराबादियों के दिल में अगर डर है तो हम उनकी जनटलमेन्स एग्रिमेंट (Gentleman's agreement) देने का सुझाव रखते हैं। हमको इस जनटलमेन्स एग्रिमेंट का

तजुर्बा है। जिस वक्त तेलंगाना और आंध्र का एनटीग्रेशन हुआ था उस समय भी अपने एक जनटलमेन्स एग्रिमेंट किया था उस एग्रिमेंट के साथ किस तरह का व्यवहार किया गया मुझे यह बतलाने की जरूरत नहीं है। कई बार मैं इस एसेंब्ली में इस जनटलमेन्स एग्रिमेंट पर काफी प्रकाश डाल चुका हूँ। अब यहाँ भी एक जनटलमेन्स एग्रिमेंट बनाने की कोशिश की जा रही है तो उसका भी वही हाल होगा जो पहले का हुआ है। इसलिये मैं आपसे पुरजोर शब्दों में अपील करता हूँ और खासकर श्री डी. संजीवैया से कहूँगा कि वह कृपा करके यह डर न रखें कि मजलिसे इत्तेहादुल-मुसलेमीन आगे आ रही है या आपकी मेजारिटी नहीं रहेगी, इसका डर न रखिये। बल्कि यह सोचकर आगे बढ़िये कि आपने एक प्रिन्सपल को अपनाया है, उसको आपने दूसरे क्षेत्र में कार्यान्वित किया है, आप उस प्रिन्सपल को मानते हैं, जनता की आवाज को नहीं कुचलेंगे, और तीन चौथाई मेजारिटी का जो नियम रखा है उसको नहीं कुचलेंगे। इन बातों को सामने रखकर आप इस बिल को प्रस्तुत न कीजिये और अब इसको वापस ले लीजिये। मैं यह अपील करते हुए अपना भाषण समाप्त करता हूँ।

श्री वासुदेव नायक। अध्यक्ष महाशय जी। अभी चूँकि बंदेमातरम जी ने हिन्दी में भाषण किया है इसलिए मैं उनको समझाने के लिये कि मैं उनका क्यों विरोध कर रहा हूँ हिन्दी ही में भाषण करता हूँ।

महाशयजी ने पहले तो पॉलिसी और प्रिन्सपल पर विरोध किया और होते होते उन्होंने अपने विरोध को पोलिटिकल एक्सिजनेंसी (Political exigency) में ला कर अंत किया। मैं महाशय को पुराना इतिहास याद दिलाऊंगा जब कि सिकन्द्राबाद कनटोनमेंट एरिया में था और वह एक मिलिटरी एरिया था। उस जमाने में जब कि हिन्दुस्तान में ब्रिटिशर्स की ७ लाख मिलिटरी रहा करती थी तो उस में से ७० हजार मिलिटरी बुलारम, त्रिमलगिरि और सिकन्द्राबाद में रखी गयी थी। उस समय उनका मकसद यह था कि रेसीडनसी का एक कम्पेक्ट एरिया रखते हुए उनकी अपनी मिलिटरी को हैदराबाद से एक अलग स्थान पर रखने की व्यवस्था होनी चाहिए। इसी नीति, इसी आवश्यकता, और इसी उद्देश्य से सिकन्द्राबाद को अलग रखा गया। इसी प्रकार रेसीडेन्सी और सुलतान बाजार का एरिया भी अलग

था। भाई को मालूम होगा कि जब १४ मई १९३४ की सुल्तान बाजार एरिया का हैदराबाद से इन्टीग्रेशन हुआ तो उस वक्त भी सुल्तान बाजार के संबंध में यही आवाज उठायी गई थी कि इस एरिया को हैदराबाद के दूसरे भाग से जुड़ा दिया जाये तो शायद सुल्तान बाजार की एफीशेन्सी भी कम हो जायेगी। उस वक्त भी वहाँ के लोग जो सुल्तान बाजार और रसी-डेनसी एरिया के तहत बसते थे उन्होंने भी यह आवाज उठायी थी कि हमारे जो प्रिविलेजेस हैं जो हुकूक हैं वह हैदराबाद के दूसरे भागों के रहने वाले नागरिकों के साथ जुड़ने पर उनका उल्लंघन होगा। मैं पूछता हूँ क्या आज वह डर बाकी है? क्या आप यह कह सकते हैं कि सिकन्द्राबाद एक कमपेक्ट एरिया होने की वजह से वह कनटोनमेंट बोर्ड से इन्हेरिटेंस (Inheritance) में आया है। इसलिए डेमोक्रेटिक मेथड के तहत ता-एखतेताम, हैदराबाद और सिकन्द्राबाद दोनों नगरों को अलग अलग भागों में रखा जाना चाहिए। यह कैसे हो सकता है? अगर आप इसी सिद्धान्त से देखें और आबादी पर भी गौर करें तो यह कह सकते हैं कि क्यों न हैदराबाद कारपोरेशन के सरकल नं० २ सुल्तान बाजार को जिस की आबाद सिकन्द्राबाद एरिया की आबादी से ज्यादा है और हैदराबाद कारपोरेशन की ५० फ्रीसदी आबादी है हैदराबाद कारपोरेशन से अलग करके उसका भी एक अलग कारपोरेशन बना दिया जाये और उस पर भी क्यों न डीसेन्ट्रलाइजेशन का प्रिन्सिपल लागू किया जाये। हैदराबाद कारपोरेशन के ४ सरकल्स हैं। यह ४ सरकल्स होते हुए भी सरकल नं० २ इतना बड़ा है कि वह सिकन्द्राबाद के एरिया से अधिक है। यहाँ भी डीसेन्ट्रलाइजेशन का तत्व लाया जा सकता है। यह भी डेमोक्रेटिक मेथड में आता है। यह जो बिल लिया गया है वह किसी तरह भी सिकन्द्राबाद वासियों के लिये हानिकारक नहीं है। मालूम नहीं आप किस तरह से यहाँ एक अजनबी चीज़ ला रहे हैं। आप और हम सब यहाँ यह देखते हैं कि किस तरह हैदराबाद और सिकन्द्राबाद मिले हुए हैं। आप कबाड़ी गुडे से जायेंगे तो सीमेंट रोड ही से सिकन्द्राबाद लगा हुआ है। उसी तरह बेगमपेट से जाते हैं तो भी सिकन्द्राबाद सीमेंट रोड से ही लगा हुआ है। इस समय तो हैदराबाद और सिकन्द्राबाद एक कान्टीगुवस एरिया (Contiguous area) होगया है। इसीलिये एकानमी और एफीशेन्सी

की खातिर यह एक बिल लाया जा रहा है। इस में कोई पोलिटिकल एक्स-जनसी लाकर खड़े की जाये तो यही कहना पड़ेगा कि आप में कुछ ब्रिटिश जमाने के लेगेसीज आये हैं और उन ही लेगेसीज को लेकर आप यहां पोलिटिकल एक्सजेनसीज का आरोप इस बिल पर लगा रहे हैं। मैं आपको विश्वास दिलाता हूँ कि हाल ही में कारपोरेशन्स के चुनाव हुये हैं उसमें कांग्रेस पार्टी को जो अधिक संख्या में यश नहीं मिला है उसके डर की कोई बात नहीं है। जो इस वक्त भी माइनारिटी में हैं उससे डर की क्या बात है। और फिर खास तौर पर उस सूरत में जब कि यह माइनारिटीज, इनडिवि-जुवल्स की हैं उनकी कोई पार्टी नहीं है। वह इतने स्वीतंत्र हैं कि कभी भी अपने आपस में लड़कर वीकनेस [Weakness] ला सकते हैं .....

श्री वंदेमात्रम रामचन्द्रराव : आपके कांग्रेस ने भी इस तरह से बहुत कुछ है !

श्री वासुदेव नायक : नहीं कांग्रेस में ऐसा नहीं है। कांग्रेस में एक विधान है, उसके रूल्स हैं, उनमें एक बंधन है। उसकी मेजारिटी कितनी भी कम क्यों न हो वह अपना कार्यक्रम बराबर पूरा कर सकती है। हमको इसका विश्वास है। क्या आप नहीं जानते कि श्री बी. रामकृष्णराव के जमाने में गवर्नमेंट केवल दो सदस्यों की मेजारिटी से काम करती रही। उन्होंने ने केवल दो ही की मेजारिटी से क्यों न हो ५ साल तक अपना कार्यक्रम शान-दार तरीके पर पूरा किया। यह एक उदाहरण हैदराबाद ही की आप के सामने है। इसलिये यहाँ पोलिटिकल एक्सजेनसी की समस्या को ला खड़ा करना मैं नहीं समझता कि कोई ठीक बात होगी। मैं यह कहूँगा कि यह जो बिल लाया गया है वह आज ही नहीं लाया गया। कई जमाने से यह समझा जा रहा था कि कभी न कभी हैदराबाद और सिकन्दराबाद एक ही एरिया हो जायेंगे। इस से एफीशेन्सी या एडमिनिस्ट्रेशन खराब होने का सवाल ही नहीं पैदा होता। क्योंकि आज इस दोनों एरियाज के दूसरे एडमिनिस्ट्रेशन्स एक ही हैं। पोलिस एडमिनिस्ट्रेशन्स एक हैं। ला एडमिनिस्ट्रेशन एक हैं। और जितने भी एडमिनिस्ट्रेशन्स हैं दोनों एरियाज के लिये एक ही हैं। क्या पोलिस कमिश्नर हैदराबाद को एक नज़र से देखता है और सिकन्दराबाद को

दूसरी नज़र से देखता है। कमिशनर पोलीस यहाँ भी ला एण्ड आरडर [Law and Order] मेनटेन करता है और वहाँ भी करता है। तो फिर क्या जरूरत है कि जब हैदराबाद और सिकन्द्राबाद दोनों के एडमिनिस्ट्रेशन्स सरकार के कई विभागों में एक ही हैं तो म्युनिस्पल कामों के लिये दोनों के लिये दो अलग अलग कारपोरेशन्स रखे जायें। इस में शक नहीं कि सिकन्द्राबाद में एक कमरशल टाउनशिप थी कनटोनमेंट एरिया में रहने वाले लश्करी लोगों ने वहाँ के व्योहार के ताल्लुक से एक अलग टाउनशिप बना लिया था। उस जमाने में एक विचार के तहत एक कम्पेक्ट एरिया बना लिया था। और वहाँ एफिशिन्सी भी बढ़ना ठीक है। उनके अनुभव से हैदराबाद और सिकन्द्राबाद को मिला कर एक भव्य सुन्दर केपीटल बना सकते हैं। अब जो दोनों पर अलग अलग लाखों रूपया खर्च हो रहा है दोनों को मिला देने से काफ़ी एकानमी कर सकते हैं। और एफीशेहसी भी बढ़ा सकते हैं। इस तरह से एक सुन्दर और शानदार सिटी बनाने में मैं नहीं समझता कि कोई विरोध हो सकता है। और यह बात तो एक जमाने से आ रही है। यह बिल तो बहुत ही पहले का सोचा हुआ है। अलबत्ता कारपोरेशन एक्ट में तीन चौथायी मेजारिटी का एक लोक शाही का तत्व रखा गया था। इस के लिये चार साल का मौका दिया गया कि वहाँ के म्युनिस्पल कौन्सलस खुद अपनी तरफ़ से यह तैर कर लें। यह मालूम ही था कि कभी न कभी यह बिल लाना है। और अब वह लाया गया है और इस बिल के तहत चीफ़ मिनिस्टर साहब ने एक जनटलमेन्स एग्रीमेंट का आश्वासन भी दिया है। मैं समझता हूँ कि इस से सिकन्द्राबाद के नागरिक भी संतुष्ट हो जायेंगे। अब सूरत यह है कि यहाँ किसी बड़े व्यक्ति को जब कोई एड्रेस पेश किया जाता है तो एक कारपोरेशन एक एड्रेस [address] पेश करता है और दूसरा कारपोरेशन दूसरा एड्रेस पेश करता है। उन्हें यह कहा जाता है कि अनक़रीब दोनों सिटीज के रहने वाले एक ही कारपोरेशन बना लेंगे, उस वक्त एक ही मेयर होगा और एक ही एड्रेस पेश होगा। इन सब बातों को ध्यान में रखते हुए मैं समझता हूँ कि इस वक्त जो बिल हाउस के सामने लाया गया है उसका खुश-दिली से स्वीकार करना चाहिए।

* శ్రీ కె. ఎస్. నారాయణ (సికిందరాబాద్ సీట్) అధ్యక్షా, ముఖ్య మంత్రిగారు యీ బిల్లును ప్రతిపాదిస్తూ సికిందరాబాదు భారత చేకంలో చాల సుందరమైన పట్టణమని, చక్కని పద్ధతిలో efficient గా మునిసిపల్ పరిపాలన జరుగుతున్నదని, అది మునిసిపల్ బాడీలన్నటిలోను అగ్రస్థానం అలంకరించినదని ప్రజలకు మంచి సౌకర్యాలు ఉన్నాయని నెలవిచ్చారు. హైదరాబాదు, సికిందరాబాదు కార్పొరేషనులను merge చేయడానికి ఏ పరిస్థితులున్నాయని వారు చెప్పారో, ఏ కారణాలు చెప్పారో అవే కారణాలతో అచ్చటి ప్రజలు యీ merger కు వ్యతిరేకంగా ఉన్నారని నేను మనవిచేస్తున్నాను. ఇది అకౌంటుగ యిప్పుడు తెచ్చిన విషయంకాదు. Merge చేయాలనే ప్రయత్నాలు 4, 5 సంవత్సరాలనుంచి జరుగుతున్నవి. శ్రీ ఎక్స్‌పీటేగారు మునిసిపల్ అడ్మినిస్ట్రేషన్ శాఖకు మంత్రిగా ఉన్నప్పుడు యీ ప్రతిపాదన తెచ్చారు. శ్రీ రామకృష్ణరావు గారు ప్రజాసంక్షేమ విని, public opinion సేకరించి ఒక కమిటీనికూడ ఏర్పాటుచేశారు. అప్పుడు “రెండు కార్పొరేషనులు ఇష్టపడి merge చేయాలని తీర్మానంచేస్తేనే merge చేయాలన్నారు. ఈనాడు ప్రభుత్వం ఆ portion ను delete చేసి merge చేయాలని ఆలోచిస్తున్నది. దీనికి ప్రజలు వ్యతిరేకంగా వున్నారని నేను మనవిచేస్తున్నాను. హైదరాబాదు, సికిందరాబాదు పట్టణాలు రెండూ ఒకటేనన్నారు. కాని, అది కాదని నేను మనవిచేస్తున్నాను. వందలాది సంవత్సరాలనుంచి సికిందరాబాదు పట్టణం ఒక separate entity గానే ఉన్నది. ప్రత్యేక భాగంగానే ఉన్నది కాని హైదరాబాదులో కలిసిలేదు. హైదరాబాదుతో పోలికగాని, సంబంధంగాని లేదని మనవిచేస్తున్నాను. అక్కడ ఒక ప్రత్యేక పరిస్థితి వున్నది. British Cantonment area ఉండడంవల్లనే తేనేమి, మరెందు వల్లనైతేనేమి administration చక్కగా clear గా efficient గా ఉన్నది. Corporation కాకముందు 18, 19 లక్షల రూపాయల ఆదాయం ఉంటే ఈనాడు 30 లక్షల రూపాయల ఆదాయం ఉన్నది. చిన్న area ఐనప్పటికీ ఎక్కువ taxes, progressive system of taxation (Graded System ప్రకారం) వేసుకొని అనేక సౌకర్యాలు కలుగజేసుకొంటున్నారు. ఈ రెండింటినీ merge చేస్తే area పెద్దది కావడంవల్ల ఇప్పుడున్న efficiency పోయి, ప్రజలకు ఇబ్బందులు కలుగుతాయనే మాట వాస్తవం.

(Mr. Speaker resumed the Chair)

Merge చేస్తే, చాల ఇబ్బందులు కలుగుతాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడిన తరువాత ఒక పెద్ద capital city ఉండాలని అనడం వాంఛనీయమైన విషయమే. సికిందరాబాదును కలుపకుండా వేరే ప్రాంతాలను కలుపుకొని పెద్ద నీటిని ఏర్పాటు చేసుకుంటే తప్పలేదని మనవి చేస్తున్నాను. ఎక్స్‌పీటేగారు

Greater Hyderabad స్కీమును తయారుచేసి నవ్వుట్లో ప్రక్కన ఉండే బస్టీలు, East సితాఫలమండి, మల్కాజ్ గిరి, ముత్యాల్ గూడా, అంబర్ పేట వంటివి, సికిందరాబాదు కాన్టోన్ మెంటు ఏరియా కలిపి

Greater Hyderabad ఏర్పడాలని అనుకున్నారు, సికిందరాబాదు మునిసిపల్ ఏరియాకు కాన్టోన్ మెంటుకు సరోజినీదేవిరోడ్డు ఒక్కటి మాత్రమే విడదీస్తున్నది.

అక్కడి ప్రజల కష్టాలు చెప్పుకోవలసినవి చాలా ఉన్నాయి. కాని అది కన్టోన్ మెంటు ఏరియా కాబట్టి ఏమీ చేయలేని పరిస్థితిలో ఉన్నారు. ఈ ఏరియాల

నన్నింటినీ కలిపి greater Hyderabad చేయాలని అన్నారు. ఈ బిల్లులో అది రాలేదు. రెండు పట్టణాలను merge చేయాలని మాత్రమే ఈ బిల్లు ప్రవేశపెట్ట

బడింది. కాని సికిందరాబాదులో వుండే కవున్సిల్స్ అభిప్రాయం కాని ప్రజాభి ప్రాయం కాని ఇంచుకు వ్యతిరేకంగా ఉందని చెప్పవలసిఉంది. Merger అయితే

బాగుండును అనే సెక్షన్ కొంత ఉంది. ఈవిధంగా merger అయినట్లయితే 'ఎ' క్లాసు పట్టణం అవుతుంది కాబట్టి కొన్ని క్రొత్త అలెవెన్యూలు వస్తాయని కేంద్ర

ఉద్యోగులు అనుకుంటున్నారు. కాని భారతదేశంలో హైదరాబాద్, సికిందరా బాదులు merger అయిన తరువాత ఏర్పడే పెద్ద నగరం అంటే పెద్దపైన పట్టణాలను కూడా కొన్నింటినీ భారత ప్రభుత్వం 'ఎ' క్లాసు నగరాలుగా గుర్తించలేదు.

అక్కడ వారికి కూడా అటువంటి అలెవెన్యూలు దొరుకలేదు. వారికి కూడా ఆ సంగతి తెలుసుకాని ముందెప్పుడైనా అవకాశం ఉంటుందనే అభిప్రాయంతో

merger కావాలని అంటున్నారు. కాని చాలామంది merger ను వ్యతి రేకిస్తున్నారు. సికిందరాబాదు చిన్నఏరియా; compact గా ఉంది; ఇటువంటి

కార్పొరేషన్ భారత దేశంలో ఎక్కడా లేదు. మొదటినుంచి వస్తున్నది. It is a historical accident. ఏ కారణంచేత వచ్చినా, ఎట్లావచ్చినా, మాకు

స్టేట్స్ ఏర్పడింది. సికిందరాబాదునకు ప్రత్యేకమైన ప్రత్యేక ఏర్పడింది. అది ఎందుకు పోవాలి? ఈ merger వల్ల ఎవరికిలాభం కలుగుతుంది? ఎవరికి కలుగదు? Manager లేకపోతే ఎవరైనా నష్టంఉందా అంటే అది కనిపించదు

కాని merger అయినందువల్ల సికిందరాబాదుకు నష్టం కలుగుతుందని ప్రజలు ఆందోళన పడుతున్నారు. విజయవాడ వంటి పట్టణాలకు సికిందరాబాదు కంటే ఎక్కువ ఆదాయమే ఉందని చెబుతున్నారు. వారికి కూడా కార్పొరేషన్ ఇస్తే

మాకు ఏమీ అభ్యంతరంలేదు. ఎడ్యుకేషన్, పబ్లిక్ హెల్తుకూడా మునిసిపాలిటీలకు ఇవ్వడం వల్ల అక్కడ ఎక్కువ ఆదాయం కనిపిస్తోంది. ఎడ్యుకేషన్, పబ్లిక్ హెల్తు

లేకుండా ఆదాయం చూస్తే సికిందరాబాదు ఆదాయమే ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఇంట్లు లే జేషన్ అమలుచేసి భారత దేశంలో పేరుగాంచిన మన రాష్ట్రంలో చిన్న

unit గా వుంటూవున్న సికిందరాబాదు set-up ను disturb చేయడం న్యాయం కాదు. ఎస్. ఆర్. సి. రిపోర్టులోకూడా చెప్పబడ్డది—smaller the municipal units, greater the efficiency అని. సికిందరాబాదు ప్రజలు చాలా ఆందోళన పడుతున్నారనే విషయం మనవి చేయక తప్పదు. డబ్బు కోటి రూపాయలు వరకు ఆవుతుంది, కేంద్ర ప్రభుత్వం నుంచి merger అయితే ఎక్కువ డబ్బువస్తుందని గురుమూర్తిగారు చెప్పారు. Water works కు కానీ, డ్రయినేజీ స్కీములకు గానీ రాష్ట్ర ప్రభుత్వ సహకారం వల్ల అన్ని గ్రాంట్లు దొరుకుతూనే ఉన్నాయి. Water supply కి, డ్రయినేజీకి, ఇండ్లు కట్టడానికి, slum clearancesకు 40లక్షల రూపాయలు matching grants వచ్చాయి. ప్రభుత్వం ప్రాదరాబాదు, సికిందరాబాదులను ఒకే యూనిట్ గా భావించి భారత ప్రభుత్వానికి పంపడంవల్ల సికిందరాబాదుకు నష్టం కలుగడంలేదు. ప్రభుత్వ సహాయం ఆ విధంగానే ఉంటే ఇక ముందుకూడా నష్టం కలుగదనే విశ్వాసం మాకు ఉంది. ప్రజాభిప్రాయాన్ని మన్నించే ప్రభుత్వం శాబ్దాంతి కేంద్ర సహాయం విషయంలో ఇంతవరకు ఎట్టి ఇబ్బంది కలుగలేదు, ఇక ముందు కలుగదని మనవి చేస్తున్నాను. ప్రభుత్వం దురుద్దేశంతో చేస్తున్నదని కానీ సికిందరాబాదు ప్రజలకు అన్యాయం చేయాలని, ఇబ్బంది కలుగజేయాలని చేస్తున్నదని కానీ నేను భావించను. వారిచిత్తకుద్ధిని శంకించడం పొరపాటు అనే మనవి చేస్తున్నాను. వారు ఒక aspect లో అంతా చూస్తున్నారు. Greater Hyderabad అనే దృష్టితో ఆలోచిస్తున్నారు. అక్కడి ప్రజలకు కావలసిన safeguards, assurances ఇస్తామని, ఏ విధంగాను ఇబ్బంది లేకుండా చూస్తామని ముఖ్యమంత్రిగారు మనవి చేశారు. safeguards మాకు ఇవ్వరు అనే అనుమానం లేదు. న్యాయంగా honest గా సికిందరాబాదు ప్రజలు feel అవుతున్నదేమంటే సికిందరాబాదు అనే entity పోతుంది అనే. ఆ sentiment తోను local difficulty తోను మేము చెబుతున్నాము. సికిందరాబాదు పట్టణ నియోజక వర్గమునుంచి ఆ పట్టణ ప్రజల తరపున ఎన్నుకోబడిన వాణ్ని కాబట్టి అక్కడి ప్రజల ఆభిప్రాయాన్ని నేను ఈ సభముందు పెట్టవలెననే నేను చెప్పాను. ఇప్పటికైనా ఏదైతే ఈ merger ప్రతిపాదనను ఆపవలసిందని ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను.

* శ్రీ జి.యల్లమందారెడ్డి(కనిగిరి): ఆధ్యక్షా, ముఖ్యమంత్రిగారి సవరణ బిల్లును నేను బలపరుస్తున్నాను. ఈ బిల్లును తీరా రెండుపట్టణాలలోను ఎన్నికలు జరిగిన వెంటనే తీసుకురావడంవల్ల కొంత అనుమానించడానికి అవకాశం ఏర్పడుతుంది అని మనవిచేస్తున్నాను. చాలాకాలంనుంచి ఈ విషయం, ఆలోచనతో

ఉంది. ఎన్నికలకు ముందుగానే merger ను జరిపినట్లయితే బాగా ఉండేది. ఎన్నికల ఫలితాలనుబట్టి ఇప్పుడు ఈ బిల్లును తీసుకువచ్చారని అనుకోవడానికి అవకాశం ఏర్పడుతోంది, ఈ విధంగా తీసుకురావడం పొరపాటేమో అనుకుంటున్నాను. అయితే ఇప్పుడైనా రెండు కార్పొరేషన్లు ఒకటి కావడం సమంజసమే. అప్పుడే రెండూకలిసి ఏకోన్మృఖంగా అభివృద్ధి కావడానికి సంపూర్ణమైన అవకాశం ఉంటుందని మనవి చేస్తున్నాను. సికిందరాబాదు కార్పొరేషన్ చాలా efficientగా పనిచేస్తున్నమాట వాస్తవమే. హైదరాబాదు కార్పొరేషన్ లో efficiency కొంత తక్కువగా ఉందనే అభిప్రాయం ఉంది. రెండింటినీ కలిపినప్పుడు అంతకూ కూడా efficient administration ను ఏర్పాటు చేసుకోవడానికి ఏవిధమైన అడ్డంకం ఉంది. ఆంధ్రుల రాజధాని అయిన హైదరాబాదు పెద్దపట్టణంగా ఉండడం సమంజసం అని మనవి చేస్తున్నాను. 'ఎ' గ్రేడు పట్టణం అయినప్పుడు కేంద్ర ఉద్యోగులకు తప్పనిసరిగా అలవెన్యూలు పెరిగే అవకాశము ఉంటుంది. మన పట్టణములోని కేంద్ర ప్రభుత్వోద్యోగుల విషయంకూడా మనం చూడవలసిన బాధ్యత ఉంది. భౌతికంగా చూచినా ఈ రెండు పట్టణాలు కలిసే ఉంటున్నాయి. కానీ వేరే కార్పొరేషన్లు, ఉండడంవల్ల toll gates వద్ద వేరే వసూలు చేయడం మొదలైన ఇబ్బందులు వేరే ప్రజలను ఉండకండా పోతాయి. రెండు కార్పొరేషన్లు కలిపినప్పుడు ఇటువంటి ఇబ్బంది కూడా తగ్గిపోతుంది. Water worksకు సికిందరాబాదు కార్పొరేషన్ డబ్బు pay చేస్తున్నట్లు తెలుస్తున్నది. ఆ భారం కూడా తగ్గడానికి వీలుంటుంది. రెండు కార్పొరేషన్లు కలిసి ఉండడం ద్వారా సికిందరాబాదు పరిపాలన efficiency తగ్గుతుందని భయపడవలసిన అవసరం లేదు. భవిష్యత్తులో efficient administration ను create చేసుకోవడానికి అవకాశం ఉంటుంది. సకారణంగా అనండి, అకారణంగా అనండి. గతంలోని ప్రచారంవల్ల అనండి—సికిందరాబాదు ప్రజలకు తమకు ఉండే సదుపాయాలు తగ్గుతాయనే అనుమానం ఉంది. ఆ అనుమానాన్ని తీర్చవలసిన బాధ్యత ప్రభుత్వంపైనే, విలినీ కరణ అయిన తరువాత ఏర్పడే కార్పొరేషన్ మీద ఉంది ఏచిన్న విషయంలో ఇబ్బందులు కలిగినా merger వల్ల కలిగాయని ప్రచారం చేసుకోవడానికి అవకాశం లేకుండా చేయాలి. అక్కడ ఉండే సౌకర్యాలు ఏమాత్రం తగ్గకుండా శ్రద్ధవహించి వారిభయపందేకోలను నివారించి, ముక్కోటి ఆంధ్రులకు గర్వం తెచ్చే విధంగా, డొప్టినగరాన్ని మనం నిర్మించుకోవలసి ఉంది. ఏ ప్రాంతం నుంచి మేయరు వస్తే ఆ ప్రాంతానికి ఎక్కువ సదుపాయాలు కలిగే ప్రమాదం ఉంది. మజార్గీ సభ్యులు హైదరాబాదు నుంచి వచ్చినవారుగా ఉంటారు కాబట్టి తమకు తాముగా జరగదని సికిందరాబాదు పౌరులు అనుకోవచ్చును. ఇటువంటి విషయా

లలో మెజార్టీ, మైనార్టీ అనే దృష్టితో కాకుండా పట్టణ అభివృద్ధిని దృష్టిలో పెట్టుకొని ఏకగ్రీవంగా వ్యవహరిస్తే అన్ని విధాలుగా మేలుగా ఉంటుంది. రెండు పట్టణాలు విడిగా ఉంటున్నందున కేంద్ర సహాయం లభిస్తున్న స్క్రిముల విషయంలో ఇవి వెనుకబడిన మాట వాస్తవం. భవిష్యత్తులో ఏర్పడే కార్పొరేషన్ రెండు పట్టణాల అభివృద్ధికి కృషి చేయగలదని ఆశిస్తూ ఈ బిల్లును బలపరుస్తున్నాను.

*శ్రీ కె. సీతయ్యగుప్త (ముషీరాబాద్): ఆధ్యక్షా. ఈ సవరణ బిల్లును బలపరుస్తూ కొన్ని విషయాలు చెప్పదలచాను. సికిందరాబాదు పట్టణం ప్రాదరాబాదుకు వేరుగా ఉన్నదని చెప్పే విషయాలు నిజమైనవి కావు. సికిందరాబాదు అనేది సికిందర్ జాహ్ III నిజాం నిర్మించారు, ఒక సుందరమైన పట్టణంగా అది ఉయ్యారు కావాలని, అదే ప్రకారంగా రెసిడెన్సీ కోటిని సలాబ్దంగు రెసిడెంటుకు వారు అప్పుడు ఇచ్చి ఉండిరి. రెసిడెన్సీ ప్రాదరాబాదులో కలిసినప్పుడు సికిందరాబాదు కలవాలని ఉభయనగర ప్రజలకు వాంఛ ఉండే, “ఇప్పుడిప్పుడే ఎన్నికలు అయిన తరువాత పెట్టారు, ఇది సమంజసమైకది కాదు” అని చెప్పారు. ఇది ఇప్పటి విషయము కాదు. సుమారు నాలుగు సంవత్సరాలనుంచి జరుగుతున్నది. ఎలక్షను ముందే Ex-Minister గారు అప్పుడే announce చేశారు. ఎన్నికలు కాగానే మేము merge చేస్తామని అన్నారు. కాంగ్రెసు పార్టీకి మెజారిటీ రావాలని ఇట్లా చేసినారని చెబుతున్నారు. కాంగ్రెసుకు సికిందరాబాదులో ఎంత మెజారిటీ ఉందో, ప్రాదరాబాదులో కూడ అంత మెజారిటీ ఉంది. సికింద్రాబాదులో ఒక వేళ సగం మెజారిటీలో ఉండి, ప్రాదరాబాదులో తక్కువ ఉంటే ఆ అపోహ సరియైనది అవుతుంది. ఇప్పుడు రెండూ ఒకే పార్టీలో ఉన్నవి. కాబట్టి అపోహకు ఏమాత్రం తావులేదు. అక్కడ అపోజిషను రోనివారు Communal basis పైన ఎన్నికలలో పోరాడినారు. ప్రాదరాబాదు అపోజిషనులో వారి సంఖ్య ఎక్కువ ఉన్నది. ఆ విషయం కూడా ఇప్పుడు తెలుసుకోవాలి. ప్రజా ప్రతినిధులైన వారు ఇండియన్ కాన్స్టిట్యూషను ప్రకారంగా మతం పేరుతో కొట్లాడ కూడదని ఆలోచిస్తున్నారు. అది ఏమవుతుందో చెప్పలేము. కనుక ఇప్పుడు మనం ప్రజా ప్రతినిధులమై ఆ రకంగా విచారించవద్దని మనవి చేస్తున్నాను. ప్రాదరాబాదు ప్లేటు ఉన్నప్పుడు చాదర్ మాటు బల్ట్రా ఇంకోక బల్ట్రా ఉండేవి. అవి కూడా ఏకం అయినవి. ఒక వైపున డిసెంట్రలైజేషను చేసుకుంటూ మరొక వైపున సెంట్రలైజేషను చేస్తున్నారేమిటనో అపోహలు డీనికీ వనికీ రావు. అడ్మినిస్ట్రేషనుకు రత్తం చేయబడినది. ఇప్పుడు డిసెంట్రలైజేషను మన ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వము చేసినది. పార్లమెంటరీ డెమోక్రసీలో సెంట్రలైజేషను ఉంది. మనకు స్వరాజ్యం రాకముందు “స్వరాజ్యం వస్తే మీకు ప్రజా

రాజ్యం తెస్తాము" అని ప్రజలకు వాగ్దానంచేసినాను. ఆ వాగ్దానం మేరకు వల్లె
టూరివారికి వవర్ డిస్ట్రిబ్యూటు చేయడం జరిగింది. డిసెంబర్ లైజేషనుకు దీనికి
కంపేరు చేస్తే ఏమాత్రము పనికిరాదు. నేను ప్రాదరాబాదు కార్పొరేషనులోని
రీక్ష సంవత్సరములు కవున్నిలరుగా ఉన్నాను. ప్రాదరాబాదు స్టేటు ప్రభుత్వము
ఉన్నప్పుడు అంతకుముందు ఏదో కొంత ఎఫిషియన్సీ లేదంటే ఒప్పుకొంటాను
గాని ప్రజా ప్రతినిధులు వచ్చి పెది సంవత్సరాలైనది. ఇప్పుడు కూడా ఎఫిషియన్సీ
లేదంటే ఒప్పుకోను. ప్రాదరాబాదులో కూడ ఎఫిషియన్సీ బాగా ఉంది. అడ్మినిస్ట్రే
షను కూడ చాల బాగుంది. సికిందరాబాదులో లేదని కాదు. ఉభయనగర కార్పొ
రేషనులు కలిసినప్పటికీ అవి అడ్మినిస్ట్రేటివుగా చాల ఎఫిషియంట్లుగా పనిచేస్తూ
ఉంటాయని గట్టిగా చెబుతున్నాను. మన నారాయణగారు మాటలాడుతూ
ప్రభుత్వంయొక్క చిత్తశుద్ధి చాల పవిత్రమైనదని దానిని ఏమాత్రము శంకించ
లేదు. అయిన ఫయం ఒకటే "మాకున్న అవకాశాలు పోతాయేమో" అనీ! ఎవ
రికి అవకాశాలు? ప్రజలకా? నాయకులకా? నాయకులకు అనిఉంటే ప్రాదరా
బాదు కార్పొరేషను వారుకూడా ఉదారస్వభావముతో ఏదంటే దానికి తయారై
ఉన్నారని. నేను వారితో మాటలాడాను. ఇందులో ఏమీ 'ఇది' లేదు. రెండు
కార్పొరేషనులు అన్నమాటేగాని. కొద్దికాలం క్రితంవరకు యీ సిటీ ఆ సిటీ
కొద్దిగా దూరంగా ఉండేవి. ఇప్పుడుమాత్రం భౌగోళికంగా సికిందరాబాదు
ప్రాదరాబాదు వేరే నగరాలని అనుటకు ఏమాత్రమును వీలులేదు. రెండూ కలిసి
పోయినాయి. ఈ ప్రకారంగా మనం ఆలోచనచేస్తే యిప్పుడు ప్రభుత్వంవారు
మన ఎదుట పెట్టిన సవరణబిల్లు చాల సమంజసమైనది. దీనిని అందరూ సపోర్టు
చేస్తున్నారు. ఎవరూ దీనికి విరోధంగా కనిపించలేదు. కాంగ్రెసుకు మెజారిటీ
తెచ్చుకోవాలని దీనిని తెచ్చారన్నారు. కాంగ్రెసుకు ఎప్పుడూ 'మెజారిటీ' ఉండినా
లేకపోయినా దానికి ఒక సిద్ధాంతం ఆసేది ఉంది. ఈనాడు కార్పొరేషనులో
మెజారిటీ ఉన్నా లేకపోయినా కార్పొరేషనుద్వారా ప్రజలకు సేవచేయడానికి
సంసిద్ధమై ఉంది. ఇది ఇప్పుడు తెలుసుకోవాలి. ఈ రెండు సిటీలలో కాంగ్రెసు
ఉన్న ఇంకో సంస్థలేదు. కమ్యూనిస్ట్ జేసివ్ మీద వచ్చిన పతానికి మెజారిటీ లేదు.
చారిన ప్రజలు సపోర్టుచేస్తే ఆ విషయం వేరు దానినిగురించి ఎక్కువ చెప్పి
జాలను. ఈ సవరణ బిల్లు చాల సమంజసమైనది. దీనిని ప్రజలు వ్యతిరేకించి
నట్లుంటే Ex-Minister సుబ్బారెడ్డిగారు అసెంబ్లీలో announce చేసిన్నట్టి
నుం. ఇంతవరకు దానికి వ్యతిరేకింగా agitation లేదు. న్యూమజేషనులో అగ
పడలేదు. దాని తాత్పర్యం ఏమంటే అక్కడ ప్రజలుకూడా యీ సవరణబిల్లును
స్వాగతం చేస్తున్నారు. ఇవీ రెండూకలిసి గ్రేటుసిటీ కావాలి మార్పిడు స్థానంలో
గ్రేటు సిటీలకు చాల అవకాశాలున్నాయి కనుక ఇంత మంచి బిల్లును అందరూ
స్పృహయై పూర్వకంగా సపోర్టు చేయాలని కోరుతున్నాను.

میونسٹری سپیکر : کونٹریوینشن کو کونٹریوینشن سے پہلے ہی سے منع کیا گیا ہے ؟

* شری ک. نیتھیاگوت : موصوفہ. موصوفہ کے لئے کونٹریوینشن سے پہلے ہی سے منع کیا گیا ہے۔
اس وقت کے لئے کونٹریوینشن سے پہلے ہی سے منع کیا گیا ہے۔ اس وقت کے لئے کونٹریوینشن سے پہلے ہی سے منع کیا گیا ہے۔

شری حے - بی - متیال راؤ - مسٹر اسپیکر - اس بل کو ۱۹۵۶ء میں شریمان کوپال راؤ اکیونٹ نے جبکہ وہ یہاں حیدرآباد کورنمنٹ کے لوکل سلف گورنمنٹ منسٹر تھے اسی ہاؤس میں پیش کیا تھا۔ اس وقت خوش قسمتی سے مجھے اس اسمبلی میں سکندرآباد کے نمائندہ کی حیثیت سے بات کرنے کا موقع ملا تھا۔ اس وقت سکندرآباد کے لوگوں کے ابھی پرایہ (امپرای) کو حکومت کے سامنے اور خاص کر ڈاکٹر بی رام کرشنا راؤ کے سامنے جو اس وقت حیدرآباد کے مکہ میں متروقی تھے پہنچانے کی قوت اور شکتی تھی۔ اور ان کو کونٹریوینشن کرنے کی ہمت تھی۔ اس لحاظ سے سکندرآباد کے لوگوں نے اور وہاں کی جنتا کے رپوزنٹیٹوز نے کافی جدوجہد کی۔ اس جدوجہد کے نتیجے کو خاص طور پر اس اسمبلی میں بھی اس مسئلہ پر کافی جہل پہل رہی۔ حکومت کو بھی اسپر کافی وچار کرنا پڑا۔ اس وقت حکومت نے یہ مناسب سمجھا کہ اسپر ایک سلاکٹ کیٹی اٹھائی جائے اور اسکے ذریعہ پر جا ابھی پرایہ کیدار (Gather) کیا جائے۔ چنانچہ اس سلاکٹ کیٹی کا میں بھی ایک ممبر تھا۔ اس وقت حیدرآباد اور سکندرآباد کے بڑے بڑے لوگ اور دونوں کارپوریشن کے میئر اور رپوزنٹیٹوز کو کیٹی میں بلا کر انکی رائے لی۔ اس موقع پر سکندرآباد کے سارے لوگوں نے مارجر کے خلاف آواز اٹھائی۔ البتہ حیدرآباد کے لوگوں نے مارجر کی تائید کی۔ اس صورت حال کے مد نظر حکومت نے کارپوریشن بل میں کلاز (۳) میں سب سکشن (۳) اس مقصد سے رکھا کہ اگر دونوں کارپوریشن کے ممبرس تین چوتھائی میجرٹی سے راضی ہو جائیں کہ دونوں کارپوریشن کا مارجر ہونا چاہئے

تو ایسی صورت میں دونوں کو مرج کر دیا جاسکتا ہے۔ لیکن آج تک
اس طرح سے طے نہیں کیا جاسکا۔ کیونکہ جیسا کہ ابھی کے ایس ٹارائن
صاحب نے بتایا کہ آج تک بھی سکندر آباد پر جا ابھی پر ایہ اسکے خلاف
ہے یا وجود اسکے کہ.....

మిస్టరు స్పీకరు : 12, 13, 14 non-official days. 15 వ
తారీఖున ప్రారంభంలో ఈ బిల్లు తీసుకొందాము. కనుక ముఖ్యాలరావుగారు
ఇంకా కొంత మంది ఉపన్యాయము అప్పుడు చెప్పుతారు.

శ్రీ డి. సంజీవయ్య : ఇప్పుడే అయిపోతుంది.

మిస్టరు స్పీకరు : First reading close చేద్దామా?

శ్రీ డి. సంజీవయ్య : రెండో, మూడో క్లాజులున్నాయి. ఇప్పుడే
పూర్తి అయిపోతుంది.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : పన్నెండింటికీ తీసుకొని ఈ బిల్లు కావాలంటే
రేపు ఉదయము కాని లేకపోతే మధ్యాహ్నము కాని కూర్చోని proceed
కావచ్చు.

శ్రీ డి. సంజీవయ్య : మధ్యాహ్నము Council వుంటుంది. కనుక
ఉదయము అయితే నాకు అభ్యంతరం లేదు.

మిస్టరు స్పీకరు : మీకు 20 నిమిషాలు ఇస్తాను. పున్నది చాల తక్కువ
చైము. కొంచెము కొంచెము అందరు మాట్లాడాలి. ఆ చైన వోటంగు, గీటింగ్
ఇవ్వాలి. అది అంతా రైటా, తప్పాలనేది ఎక్కువ ప్రయోజనము లేదు. ఈ గవర్న
మెంటు చేసినది తప్పా. ఒప్పా అనే దానిమీదనే ఎక్కువ మాట్లాడాలి. అది
కొద్దిగా relevant గా వస్తుంది.

Sri J. B. Mutyala Rao: Am I to take it, Sir, that I can
continue my speech tomorrow?

Mr. Speaker: Certainly, you can continue your speech
tomorrow.

ADJOURNMENT MOTION

re: Strike by Central Government Employees

*శ్రీ పి. సుందరయ్య : అధ్యక్షా, భారతదేశము అంతటా, ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో కూడా ఈ కేంద్ర ప్రభుత్వ ఉద్యోగస్తులు, కెల్లెబ్లలోను, తంతి తపాల కాలనీలోను, Income tax Offices, Accountant General offices, ఇతర civil employees, defence establishments లో మామూలుగా ఉత్పత్తి చేసేటటువంటి వారు వీటన్నింటిలో సమ్మె జరగడము మనము అంతా రమ్మ కూడ విచారించవలసిన విషయము. కాని ఈ సమ్మె ఎందుకోసము జరుగు తోంది ఈ ప్రభుత్వాన్ని కూలద్రోసే దానికి ఈ సమ్మె జరుగుతోంది. అని కొంత మంది ప్రచారం చేస్తున్నారు. కాని వమ్మె వాయకులు ఏమంటే ప్రభుత్వాన్ని కూలద్రోసే ఉద్దేశముతో మేము సమ్మె చేయడము లేదని ఒకసారి కారు నూరు సార్లు, వదే వదే చెప్పడం జరిగింది. మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికాభివృద్ధిని తల క్రిందులు చేసేలాంటి గొంతెమ్మ కోరికలు కోరుతున్నారు అనే ప్రచారము సాగు తోంది అదికూడ నిజముకాదని చెప్పి గత 7, 8 మాసాలుగా జరిగిన సంప్రతింపు ల్లోను ఆఖరికి ఈ సంవత్సరము ఏదో రకముగా కాస్తా, కూస్తా కొంచము అద నముగా ఇచ్చి ఈ రోజు తాము జీవిస్తున్న స్థాయికన్న పదిపోతుండా వుండే దాని కోసమైన గ్యారంటీ ఇస్తే మేము ఈ సమ్మె మానివేస్తాము అని సంప్రతింపుల ఫలి తముగా జరిగింది. అధ్యక్షా, ఈ విషయాన్ని గురించి చెప్పాలి. ఈ సమ్మెను ఆంధ్ర దేశములో గాని, భారత దేశములో గాని రాకుండా పోయేదానికోసము ఏదో కొద్దిగా ప్రభుత్వముగాని అంగీకరిస్తే రాకుండా చేసేదానికి వీలు వుందని గుర్తించవలసి వుంటుంది. మొదటి Pay Commission 1947 లో ఇచ్చిన కనీస వేతనము ఒక్క నాలవ తరగతి, నేర్పరితనము లేని మామూలు పని మనిషికి 30 రూపాయలు కనీస వేతనము ఇయ్య సంవత్సరమునకు అర్థ రూపాయి చొప్పున పెరుగుతూ రు. 35/- ల దాకా పోతే అంతకంటె మించి పోయేదానికి లేదని వేతన కమిటీవారు ఇచ్చారు. దానితోపాటు వారు కరువు భత్యము అని చెప్పి 1939 లో ఏ జీవితస్థాయి వుందో ఆ జీవితస్థాయి ఆ జీవిత ఖర్చులు 100 అనుకొంటే 1947 కి ఆ జీవితస్థాయి 260 పైకి వచ్చింది అందుచేత 185 జీవితస్థాయిగా వున్నట్లయితే అక్కడ రు. 120/- లు కరువుభత్యం క్రింద ఇవ్వా లని, తరువాత వచ్చే ప్రతి 20 points కు రు. 5/- ల చొప్పున కరువుభత్యము ఇవ్వాలని వారు చేశారు. ఆ విధముగా చేసినట్లయితే కేంద్ర ప్రభుత్వము దానిని అమలు జరుపలేదు. కొంత వారికి అమలు చేసినదిగాని పూర్తిగా అమలు జరుప లేదు. అదే రీతిగా చూసినట్లయితే ఇప్పుడు రు. 97/- లు.....

మిస్టరు స్పీకరు : ఎవరు జవాబుచెబుతారు కేంద్ర ప్రభుత్వము రైటు చేసినదా? తప్పు చేసినదా అని, మీరు చెబుతారు బాగానేవుంది. దానికి జవాబు చెప్పడానికి వీరికి ఏమి అధికారంవుంది. ఏదో చేసుకొంటారు.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : మంత్రిగారు అవస్థి చదివి వుంటారు. వారు Labour Minister గా కూడవుండేవారు.

మిస్టరు స్పీకరు : చదివితే లాభమేమిటి. అధికారములేదు.

Sri D. Sanjeevayya : Can we discuss here what the Central Government has done?

మిస్టర్ స్పీకర్ : ఇప్పుడు వున్నదల్లా గవర్నమెంటు తీసుకొన్న measures గురించి తప్పు రైటు అని: We must understand we are in the State Government. ఇప్పుడు ఒక పతనము అవుననిగాని, కాదనిగాని చెప్పడానికి అధికారములేదుకదా. అందుకే వదిలి చెప్పేయండి. ఏదో జరిగేదికాదు. బాగుండేదికాదు. అన్యాయం జరిగిందనుకోండి. ఒకమాట చెప్పాలిగాని ఇంక ఏమి చెప్పడానికి లేదు.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : Point అంతా ఇప్పుడు మనము కేంద్ర ప్రభుత్వానికి అయ్యా. వారి పరిస్థితి ఆ రకముగావుంది. ఇదిగో, వారు అఖరికి రు. 3/- లు అడిగారు అదిగాని ఇచ్చినట్లయితే ఆ సమ్మె లేకుండా పోయేది ఇప్పుడయినా అటువంటి పద్ధతులు మీరు అవలంబించమని చెప్పేసి చెప్పకపోతే మనము ఏమిటి?

Sri D. Sanjeevayya : Who are we to advise them?

శ్రీ పి. సుందరయ్య : ఎందుకిది చెప్పకూడదు. మనము advisers ఎందుకు కాదు. మన సలహాలను మనము చెప్పేదానికి లేకపోతే మనము ఇక్కడ ఏమిటి? మనము అంతా ఎందుకు.....

మిస్టర్ స్పీకర్ : వేరే ఒక resolution వచ్చినప్పుడు అయినా, అది admissible అవునో కాదో, అది వేరే question. వేరే ఒక resolution పెడితే నేను ఆలోచించాలి admissible అవునా కాదా అని అట్లాలేకుండా మీరు (మిస్టరు సుందరయ్య) ఎందుకు చెప్పలేదు. అని వారు ఏరు ఆనుకొంటూవుంటే ఈ ఇగవులకు నేను ఏమి చేయను.

శ్రీ డి. సంజీవయ్య : అది కాదండి. The Leader of the Opposition is speaking about the difficulties of the Central Government's employees and asking us to realise and appreciate their difficulties. I submit that we have no concern about it.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : మనకు సంబంధం ఉన్నది.

శ్రీ డి. సంజీవయ్య : ఉన్నదో లేదో వారు ruling ఇవ్వాలి. ఆపుతుందని వారు అంటే కాదని వీరంటే ఎలా. We want the ruling of the Chair.

మిస్టరు స్పీకరు : నా రూలింగ్ ఎవరికి ఇష్టమువున్నా. లేక పోయినా ఖచ్చితముగా చెప్పాలాను. సెంట్రల్ గవర్నమెంటు తప్పుచేసినదా లేక వారిది న్యాయమా అనే question అంతా వారిది. ఎవరిదో సానుభూతి వున్నా లేక పోయినా మనకేమీ సంబంధంలేదు అది ఏమిలాభము? ఇక్కడ మీరు చెప్పారు అనుకోండి. అది irrelevant అన్నమాట దానికి జవాబు చెప్పవలసిన బాధ్యత మీరికి లేదు. ఆ మాట చెప్పకున్నాను. ఎందుకంటే outside వారు అనుకుంటున్నారేమో మాతరపున సుందరయ్యగారు మాట్లాడినప్పటికీ మంత్రిజవాబు చెప్పలేదని. జవాబు చెప్పవలసిన అవసరంలేదు.

శ్రీ డి. సంజీవయ్య : అదికాదు అధ్యక్షా. వారు చెప్పితే జవాబు చెప్పవలసి వస్తుంది. జవాబు చెప్పకూడదు. జవాబు చెప్పవలసిన అవసరంలేదని మనవిచేస్తున్నాను.

మిస్టరు స్పీకరు : అందుకే చెప్పకండి. లాభములేదు. ఇక్కడ వారు ఏమి చేయాలనే details లేదు. వారు ఒక ఆర్డినెన్స్ pass చేశారు, strike జరుగుతోంది. ఫీరి duty ఏమిటి? ఏమిచేయాలి అనేమాట కాని అంశంకంటే ఏమీ చెప్పకూడదు.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అధ్యక్షా ఆఖరికి వారు కోరింది ఏమంటే—అంతా కూడ మొదటి Pay Commission ప్రకారం అయినట్లయితే రు. 97½/- లు జీతం ఇచ్చి రు. 5/- లు.....

మిస్టరు స్పీకరు : అది ఏమిలాభము? When I am.....

శ్రీ పి. సుందరయ్య : నేను చెప్పే దానిని వివక్షండా ఏమి లాభము
అంటే ఏమి చెప్పను.

మిస్టరు స్పీకరు : నేను ఏమిచెయ్యను.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : నేను చెప్పేది ఏదో తెలుసుకొని అవతల తమరు
మాట్లాడవద్దంటే అర్థము వుంటుందిగాని.....

మిస్టరు స్పీకరు : నేను తెలుసుకొనేది ఏమంటే మీరు మాట్లాడకూడదని
నా అభిప్రాయం. అంతకంటే వేరే ఏమీ చెప్పను. దానిని గురించి మీరు ఏవిధము
గాను మాట్లాడకూడదని నా ruling.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : ఎందుకు మాట్లాడకూడదు.

మిస్టరు స్పీకరు : ఏమి చెయ్యమంటారు నన్ను....

శ్రీ పి. సుందరయ్య : కార్మికులు సమ్మె ఎందుకుచేస్తున్నారో...

మిస్టరు స్పీకరు : ఎందుకు చేస్తున్నారు?

శ్రీ పి. సుందరయ్య : ఎందుకు చేస్తున్నారంటే...

Sri D. Sanjeevayya : That should be raised in the
Parliament as to why they are going on strike.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : పార్లమెంటులోనే కాదు ఈ శాసనసభలో
కూడ చాల విషయాలలో raise చేస్తున్నారు.

మిస్టరు స్పీకరు : చేయడానికి లేదు.

శ్రీ కె. యల్. నరసింహారావు : ఈ సమ్మె ఎందుకు జరుగుతోందో
తెలుసుకోకుండా ఈ గవర్నమెంటు support చేస్తోంది ఈ సమ్మె విచ్ఛిన్నము
కోసము అధ్యక్షా!

మిస్టరు స్పీకరు : తెలుసుకోవలసిన అవసరములేదు. I cannot allow
hon. the Leader of the Opposition. I must say [that
I cannot allow any discussion with regard to the
merits or the equities of the strike or the decisions
of the Government of India. The only thing is, some

employees gave strike notice and the Government of India said we would not accept. Then they wanted to go on strike. The Government of India issued an Ordinance. After the issue of the Ordinance you can say whether there is anything wrong on the part of the Government. Except that, there is nothing else.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అందుచేతనే నేను ఇచ్చిన ఎడ్జరన్ మెంట్ మోషన్ లోని .....

మిస్టరు స్పీకరు : మీరు ఇచ్చినా నేను ఒప్పుకోవాలి కదా

శ్రీ పి. సుందరయ్య : ఒప్పుకొని ఎడ్జరన్ మెంట్ మోషన్ లో కార్మికుల యొక్క చాలా హ్యూమన్, మోడరేట్ డిమాండ్స్ .....

మిస్టరు స్పీకరు : సరే మంచిదే.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : ఆ కార్మికుల యొక్క .....

శ్రీ డి. సంజీవయ్య : కార్మికులంటే ఏ కార్మికులు? సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ కింద పనిచేసే కార్మికుల సమాచారం ఇక్కడ డిస్కస్ చేయటానికి ఏమి పిలుపున్నదో అడగండి.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అనేక రూల్స్ ప్రకారంవుంది. కేంద్ర ప్రభుత్వానికి మన రాష్ట్రం రిప్రజెంటేట్ చేయాలి అందుచేత లేదని చెబితే ఉపయోగం ఏమి వుంటుంది?

Mr. Speaker: Mr. Sundarayya, I have to ask you to kindly sit down first and listen to me.

మీరు కూర్చోండి, అది మీకూ వరిస్తుంది. సి. యమ్. గారికి వరిస్తుంది నేను లేచాక కూర్చోమనగానే అందరూ కూర్చోవలసివచ్చేది. No special rights either to the Leader of the House or the Leader of the Opposition or Leader of any other Group. All are equal.

వున్నదేమిటంటే మీరు చాకారు. చాస్తే నాకేమి? హారికేడిస్ అలా కేసి దానంతటది కొట్టేసే బదులు మీరు చేసింది వచ్చా? ఒప్పు? అని డిస్కస్ చేయండి.

దలచుకొంటే పోనీ చేయండి అనిపించినాను కాని I am not going to allow one word about the reasons for 'Samme', equities of the 'Samme' or the cause of the workers, or the cause of the Government of India.

అ లైన్స్ మీద మాట్లాడండి. లేకపోతే ఛారుకోండి.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అందుచేత కార్మికులు.....

శ్రీ కె. సీతయ్యగుప్త : పాయింట్ ఆఫ్ ఆర్డర్.

మిస్టరు స్పీకరు : పాయింట్ ఆఫ్ ఆర్డర్ అన్నప్పుడు కూర్చోవాలి కదా. సుందరయ్యగారూ మీరు కూర్చోండి.

శ్రీ కె. సీతయ్యగుప్త : భారతదేశము యొక్క అధ్యక్షులగు రాజేంద్ర ప్రసాద్ గారు ఒక ఆర్డినెన్స్ జారీ చేశారు. ఇది చట్ట విరుద్ధమని, అట్లా చేసిన తరువాత ఈ ఎసంబ్లీలో ఈవిధంగా డిస్కషన్ కావచ్చునా? అది మీకు మనవి చేస్తున్నాను. దానిని మీరు తెలియచేయండి.

Mr. Speaker: Yes, it is a point of order.

అది మంచిదా చెడ్డదా? లీగలా? ఇల్లీగలా? అని చెప్పటానికి ఇక్కడ ఎవరికీ అధికారంలేదు, మనకు సంబంధంలేదు. Point of order is right.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అందుచేత ఆఖరకు వారుఅడిగింది ఏమిటంటే...

మిస్టరు స్పీకరు : దానిని గురించి డిస్కషన్ చేయటానికి వల్లకాదు.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : ఆర్డినెన్స్ గురించి ఒక మాట కూడా మాట్లాడలేదు. పాయింట్ ఆఫ్ ఆర్డర్ క్వశ్చన్ ఏమి వస్తుంది?

మిస్టరు స్పీకరు : ముందు నుంచి కూడా చెబుతున్నాను.

శ్రీ జి. లచ్చన్న : పాయింట్ ఆఫ్ ఆర్డర్. అధ్యక్షా, తమరు రెండు రూలింగ్స్ ఇచ్చారు. ఒకటి, ఎడ్జరన్ మెంట్ మోషన్ డిస్కషన్ కు ఎలా చేసిన తరువాత ప్రోయిక్టు సంబంధించిన రిజన్స్ మాట్లాడకూడదు అని. సీతయ్యగుప్తగారు చెప్పినదాని మీద ఆర్డినెన్స్ ఇచ్చారు కాబట్టి ఆర్డినెన్స్ గురించి మాట్లాడవద్దని యొక్క రూలింగ్ ఇచ్చారు. నేను రిక్వెస్ట్ చేసేది ఏమిటంటే ఇక సుందరయ్యగారు మాట్లాడే సజ్జెక్టు ఏమిటో సెలవివ్వండి.

మిస్టరు స్పీకరు : నేను ఏమీ చెప్పను. వుంటే మాట్లాడమనండి.
లేకపోతే లేదు. It is not my business.

శ్రీ ఎ. సత్యనారాయణరాజు : నా సబ్ మిషన్ ఒకటి వుంది. లచ్చన్న గారు ఇప్పుడు తమకు మనవి చేసిన విషయంలో చాలా న్యాయం వున్నట్లే కనిపిస్తుంది. సుందరయ్యగారు ఇచ్చిన ఎడ్జర్స్ మెంట్ మోషన్ ను మిత్రులు లచ్చన్న గారు ఒకసారి చదివితే ఈ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఈ సమై సందర్భంలో చేస్తున్న వ్యవహారం సరైనది కాదు అనే విషయం వున్నట్లు కనిపిస్తుంది. సరైనది కాదు అనే విషయం మీద లచ్చన్నగారే నాలుగుంటలు మాట్లాడగలరు మాట్లాడాలంటే. అది లేదని తమ రూలింగ్ మీద పాపం సుందరయ్యగారు పోల్స్ లెస్ అయిపోయారు. వారికి మేటర్ లేదు అనే అభిప్రాయం కలుగజేయటం సరిగా లేదు. మేటర్ చాలా వుంది.

మిస్టరు స్పీకరు : గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఇండియా ఆర్డినెన్స్ పాస్ చేసింది. ఇప్పుడు ఏమిచేయాలి? అందులో తప్పుగా ప్రవర్తిస్తున్నారా? సరిగా ప్రవర్తిస్తున్నారా? లేదా? It is a sort of showing displeasure against the present Government అని; కదా అర్థం.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అందుచేతనే ఈరోజు ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం తన పోలీసు బలగాన్ని, తరువాత అధికారంలోవున్న పార్టీ శాంగ్రెసు బలగాన్ని అంతా కూడా జరుగుతున్న న్యాయమైన సమస్యను అన్నిటికన్నా చిన్నికోర్కె మూడు రూపాయలు ఈరోజు వున్న దానికన్నా— ధరలు పెరుగుతున్నా 125 రూపాయలు కనీస వేతనం కావాలని కూడా పట్టుపట్టలేదు. కేవలం .....

మిస్టరు స్పీకరు : మరల అందులోకి పోతున్నారే?

శ్రీ పి. సుందరయ్య : పోవటంలేదండీ. వాక్యం కూడా పూర్తిచేయక ముందే మీరు ప్రతి మాటకు ఆడ్డు పడితే మాట్లాడటమే సాధ్యం కాదు. వారికి అన్యాయం అయినపుడు.....

Sri D. Sanjivayya: No, no, no. The Hon. Speaker has given a definite ruling that we should not discuss the merits of the Strike. వారికి అన్యాయమైనదనటం. I object to it. He should withdraw it.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : ముఖ్యమంత్రిగారు చెప్పినట్లు నేను మాట్లాడదలచుకోలేదు.

శ్రీ డి. సంజీవయ్య : న్యాయమైనా యూజ్ చేయకూడదు. అన్యాయమనేది విత్ డ్రా చేసుకోవాలి.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : ఎందుకు?

Sri D. Sanjivayya: He should not say it, Sir. స్ట్రైక్ న్యాయమా? అన్యాయమా? అనేది చర్చించటానికి వీలులేదని రూలింగ్ ఇచ్చిన తరువాత విత్ డ్రా చేసుకోవాలి. He should withdraw it.

శ్రీ ఆర్. లక్ష్మీనరసింహం దొర : పాయింట్ ఆఫ్ ఆర్డర్ సర్.

మిస్టరు స్పీకరు : మీరు వుండండి, క్లోజ్ చేస్తున్నాను.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : ముఖ్యమంత్రిగారు. పూరికే ఆయన న్యాయం అని అంటే నేను న్యాయం అనటం. ఆయన అన్యాయం అంటే నేను అన్యాయం అనటం.....

మిస్టరు స్పీకరు : వారూ అనరు. మీరూ ....

శ్రీ డి. సంజీవయ్య : దానిని గురించి చర్చించకూడదు అని స్పీకరు రూలింగ్ ఇచ్చిన తరువాత మాట్లాడటం ఏమి న్యాయమో నాకు తెలియటం లేదు.

శ్రీ జె. ఆనందరావు : అధ్యక్షా, తమరు మాట్లాడుతూ వుండగా, మీ సెలవు లేకుండా మాట్లాడే హక్కు వారికి లేదు కదా? ఆ విధంగా వారు మాట్లాడినందుకు మీరు చర్య తీసుకోవాలి.

శ్రీ డి. సంజీవయ్య : అది వారే చేశారు ఇప్పుడు.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అందుచేత ధరలు పెరిగేకొలిపి ఈ రోజు వున్న జీవిత స్థాయి తగ్గిపోకుండా వుండటానికి— దానిలో కేంద్ర ప్రభుత్వం చెప్పిన రీతిగానే— పది పాయింట్లు కాకపోయినా ఏడు పాయింట్లవరకైనా....

Mr. Speaker: What shall I do Mr. Sundaravaya? You should not talk about it.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : కాదండీ. ఈ సమ్మె ఎంత న్యాయమైన సమ్మె...

శ్రీ డి. సంజీవయ్య : అదే వద్దన్నాము....

శ్రీ పి. సుందరయ్య : న్యాయమైన సమ్మెను అణచటానికి ప్రభుత్వం అన్యాయమైన పద్ధతులు అవలంబిస్తున్నది, అని నేను చెప్పవలసి వుంటుంది. అది చెప్పకుండా ఎలా?

మిస్టరు స్పీకరు : చెప్పకపోతే మానుకోండి. లేకపోతే ఏమీ లేదు.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : ఏం చేస్తున్నారని చెప్పమంటారు?

మిస్టరు స్పీకరు : నన్నేం చేయమంటారు?

శ్రీ పి. సుందరయ్య : నా పాయింట్ ఏమిటంటే- ధరలు పెరిగితే, ఈ పెరిగినదానిలో సగం మేరకైనా మాకు ఇవ్వండి అని చెప్పటానికి అంత చిన్న కోర్కెకోసం- దానిని అణచివేయ లని ఈరకంగా పోలీసు బలగాన్ని ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ఉపయోగిస్తోంది. దానిని బట్టి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ దృక్పథం ఏమి కనిపిస్తున్నది? కార్మికులకు తిండి పెట్టడానికి ఏ మాత్రం తయారు కాకుండా వారి కోర్కెను - ఎంత చిన్న కోర్కె అయినా - తోసిపుచ్చి - ఆంధ్రరాష్ట్రంలోని కార్మికులకు, ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని ఉద్యోగులకు కేంద్ర ప్రభుత్వ ఉద్యోగులకన్నా 30 రు.లు తక్కువ వస్తుందన్నా తిండి లేకుండా మన కార్మికులను మలమల మాడ్చటమే కాకుండా, మన ఉద్యోగస్తులను మలమల మాడ్చటమే కాకుండా వీరి గురించి కేంద్ర ప్రభుత్వానికి రిపోజెంట్ చేసి "అయ్యా, మీరు మీ కేంద్ర ప్రభుత్వ ఉద్యోగస్తులకే ఇవ్వవలసినది ఇవ్వలేకుండా వున్నారు మాకు కూడా ఇవ్వాలి." అని తీసుకరాకుండా, ఏదో దేశం గందరగోళం అయిపోతోందని చెప్పి రాబోయే ప్రణాళికలన్నీ భగ్నం అయిపోతాయని చెప్పి మేము సైన్యాన్ని, మా బలగాన్ని తీసుకొని దానిని అణచివేస్తాం అని ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ఈవైఖరి తీసుకురావటం ఆంధ్రదేశంలో వున్న మన ప్రజానీకానికి, ఎక్కడో ఉద్యోగాలు చేసుకొంటున్న మన ప్రభుత్వోద్యోగస్తులకు, మన దేశంలో కష్టపడి పనిచేసే ఏ ఒక్కరికీ ఇది సరైన మార్గము కాదు. ఈ రీతిగా ఈ రాష్ట్రప్రభుత్వం అణచివేయటానికి పూనుకోవటం అనేది ఆర్థికంగానే మాట. ఇప్పుడు ఎక్కడైనా సమ్మె జరుగుతున్నప్పుడు వెంటనే నాయకులందరను తీసుకు వెళ్లి జైల్లో పడేయటం అనేది సరైన పద్ధతికాదు.

మిస్టరు స్పీకరు : ఈ గవర్నమెంటు చేసిందా?

శ్రీ పి. సుందరయ్య : ఈ గవర్నమెంటు చేసింది. లా అండ్ ఆర్డర్ ఈ గవర్నమెంటు క్రిందవుంది. ఈ గవర్నమెంటును డిస్మిస్ చేసి, కేంద్ర ప్రభుత్వం

అధికారం తీసుకోలేదు. మిలటరీ మార్షల్ లా డిక్లేర్ చేసి చేయటంలేదు. ఈ గవర్నమెంటు ఇక్కడ వుంది. ఈ గవర్నమెంటు యాజమాన్యం క్రింద వున్న పోలీసు ఉద్యోగస్తులను అన్నిటిదగ్గర వుంచి అరెస్టులు చేయటం జరుగుతున్నది అందుచేత సమ్మె న్యాయంగా ఎటువంటి వై లెన్స్ లేకుండా న్యాయమైన కోర్కెలకోసం ఈ విధంగా జరుగుతున్నప్పుడు పృథుత్వం పోలీసులను ఉపయోగించి అరెస్టు చేయించటం న్యాయమైనది కానేకాదు.

మిస్టర్ స్పీకర్ : I think I had better close very soon. మీరు ఇద్దరుకూడ కూర్చోండి చెబుతాను. నా control ను విడనాడి సభ్యులు ఇష్టము వచ్చినట్లుగా మాట్లాడుతున్నారు. ఇది కుదిరేది కాదు. అందువల్ల నేను ఈ subject ను close చేసివేస్తాను. ఎవ్వరినీ మాట్లాడనివ్వను.

శ్రీ జి. లచ్చన్న : మీ కంట్రోలుకు లోబడే మాట్లాడుతాము.

మిస్టర్ స్పీకర్ : కంట్రోలు ఏమిటి? 'న్యాయము, న్యాయము' అని అనవద్దంటే. ఆయన న్యాయం అని అంటాడు. ఆయనను ఏమిచేసేది? మీరు అంతకంటే వస్తారు. So, I am not going to allow anybody. With the speech of the hon. Leader of the Opposition, I am going to close the discussion,

శ్రీ జి. లచ్చన్న : నేను మాట్లాడాలి.

Mr. Speaker : No, please sit down. మీ speech పైన వారి రిప్లైతో close చేసాను.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అధ్యక్షా, అందువల్ల ఈ విధముగ వరిస్థితి ఉన్నప్పుడు మన ప్రణాళికలకు డబ్బురాదు. ఆంధ్రదేశములో మనము చేసుకుంటున్న ప్రణాళికలకు డబ్బురాదు. మన ప్రణాళికలు జయప్రదముగ సాధించుకోవటానికి కేంద్ర ప్రభుత్వోద్యోగుల కనీసకోరికలను, మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వోద్యోగుల కనీసకోరికలు, మన కార్మికులయొక్క కనీస కోరికలు, దరలు ఒక ప్రక్రియ పెరిగి పోతున్నది గనుక, ఆపెరిగిపోయిన మేరకు, కొక పోయినా అందులో సగము మేరకైనా, మాకు కడుపునిండా తిండి పెట్టండి, మేము కష్టపడి పనిచేస్తాము. మన దేశమును అభివృద్ధి చేస్తాము అని చెబుతూంటే, అవి న్యాయమైన కోరికలేనని ప్రభుత్వం గుర్తించకుండా పోలీసు దళముచేత arrest చేయించడము వగైరాలు అరివినట్లైతే, ఇక ముందు మనదేశమునకు భవిష్యత్తు అనేది ఉండడము

చాలా దుర్లభము. ఎవరో కొంతమంది దేశద్రోహులు, ఈ సమ్మెలు చేయిస్తున్నారు అని, దేశభక్తులంతా దీనిని ప్రతిఘటిస్తున్నారు అని ఇందాక బ్రహ్మానంద రెడ్డిగారు అన్నారు. మాటిమాటికి కాంగ్రెసు మంత్రులు, తాము అధికారములో ఉన్నంత మాత్రాన ఎవరిని పడితే వారిని దేశద్రోహులు అని అంటే అది న్యాయము కాదు. ఈ విధముగ చేయడము వల్ల వారే దేశద్రోహులవుతారు తప్ప మరెవ్వరు కాదు. తమకు న్యతిరేకముగ ఎవరైతే చెబుతారో వారిని దేశద్రోహులు అని చెప్పేవాటలు మాత్రము న్యాయమైనవి కావు. ఈ విధముగ మాట్లాడేముందు కొంచెము జాగ్రత్తగా మాట్లాడితే ఉపయోగముగ ఉంటుంది. ఈ రోజున మన దేశము యొక్క రక్షణ విషయంలోగాని లేక పోతే మనం నేనుకుంటున్న ప్రజాశీలను జయప్రదముగ చేయాలని, కార్మికుల కడుపులుమాడ్చి ఒక్కొక్క ఉద్యోగస్థునికి మూడువేల రూపాయల చొప్పున లక్షలకొలది కోట్లకొలది డబ్బు కొంతమందికి ఇస్తుఉన్నారు. ఇది ఎక్కడో జరగటములేదు. మన ఆంధ్రరాష్ట్రములో జరుగుతున్నది. ఉద్యోగస్థులకు ఆ విధముగ కోట్లకొలది డబ్బు ఖర్చుచేస్తూ, ధరలు పెరిగిన దానికి సగము మేరకు అయినా, కనీసము ఒక పూట అయినా కడుపు నిండా తినవచ్చి పనిచేయడానికి మాకు వేతనాలు పెంచండి అని అడిగితే, అడిగిన వారిని పోలీసులచేత arrest చేయిస్తూపోతే, ఇది దేశభక్తిగాని, మానవభక్తిగాని, పరిభ్రమగను కానేరదు, ఈ విధానము ప్రజాస్వామ్యము కానేరదు. ప్రభుత్వము ఇలాంటి చర్యతీసుకోవడములోను, దేశద్రోహులు అని చెప్పడములోనూ అర్థము ఏమీలేదు. అంతేకాదు, ఈ నాడు ఆంధ్రరాష్ట్రములో ఇప్పటికే రాష్ట్ర ప్యాపితముగ సమ్మె జరుగుతున్నది. Railway work shops లో పని అగిపోయింది. Telephone Officesలో పని అగిపోయింది. Income-Tax Accountant General Offices లో పని అగిపోతున్నది. ఈ arrests ఇప్పటికే 25 మందికంటేగా జరిగాయి. అందులో కమ్యూనిస్టులను ఒక్కరినే కాదు. Socialists ను, ఏ పార్టీకి చెందనటువంటి కార్మికులను పీరినందరినీ ఈ ప్రభుత్వము arrest చేయించ వారంభించినది. ఈ విధముగ arrest చేస్తూపోతే, ఇది ఎంతదూరము పోతుంది. వారు అడిగిన కొద్దికోరికల కోసము వారు సమ్మెను శాంతియుతముగ జరుపుతున్నప్పుడు, వారు తమయొక్క బాధలను, ఇబ్బందులను చెప్పకోటానికి, మాకు ముందు కొంచెము ఇవ్వండి, మేము ఈ వేతనాలతో పని చేయలేము అని చెప్పకోటానికి ఉండే హక్కును తోగినివేసి వారందరినీ arrest చేసి jail లో పెట్టి కూర్చున్నది ఈ ప్రభుత్వం. అఖరుకు వారు అడిగినది ఎంత? మూడురూపాయలు మాత్రమే. ఈ కాస్త మూడు రూపాయలు ఇవ్వటానికి మాకు 700 కోట్లు అవుతుంది అని ప్రచారము. చేస్తున్నారు. మూడు

సూపాయల చొప్పున అందరికీ ఇచ్చేటప్పటికి నూరు కోట్లకు మించి అయ్యే
దానికి సాధ్యముకానే కాదు. అందువల్ల (Interruption)

Mr. Speaker: How long, Mr. Sundarayya? What shall I do? మరల ఆ విషయమును తీసుకునిరాకండా మీరు మాట్లాడలేరు. Then I shall close it down.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : ఇప్పుడు మీరు close చేయదలచుకుంటే ఈ శాసన సభనే close చేయవచ్చు.

మిస్టర్ స్పీకర్ : ఎంతసేపు చెబుతారు?

శ్రీ పి. సు. దరయ్య : అదృష్టా. నేను చెప్పేది ఏమిటా లేదు. కార్మికలను గురించి (Interruption)

Treasury Benches: Order, Order.

శ్రీ పి. సు. దరయ్య : ఆర్డర్, ఆర్డర్ అని కాంగ్రెసు జెంటిలమెంటు కేకలు వేసినంత మాత్రాన, ఇక్కడ భయపడుతారని, మీ ఆర్డరు కాపాడుతారని అనుకుంటే మాత్రము, అదిచాలా పొరబాటు అనేసంగతి మాత్రం (Interruption)

Treasury Benches: No. No No.

శ్రీ పి. సు. దరయ్య : No అన్న మాటలేదు. వారి ఇష్టమువచ్చినట్లు వారు మాట్లాడటానికి వారికి హక్కు ఉంటుంది. నా ఇష్టమువచ్చినట్లు నేను మాట్లాడటానికి కూడా నాకు హక్కు ఉన్నది. నేను ఈ adjournment motion ను ఇచ్చిన తరువాత కార్మికులను ఈవిధముగ arrest చేస్తున్నారు, వారి యొక్క grievances ను గురించి ఇక్కడ చర్చించటానికి కూడా వీలులేదని, చెప్పి నోరు మూయిస్తానంటే, నోరు మూయించడానికి ప్రభుత్వము చేతకాదు అని చెబుతున్నాను.

మిస్టర్ స్పీకర్ : అది ఎవరిచేతను కాదు.

శ్రీ పి. సు. దరయ్య : అందువల్ల, అభ్యుక్తా, (Interruption)

Mr. Speaker: I close the discussion, because.....

Sri G. Latchanna: Point of order, Sir.

Mr. Speaker: I have closed the discussion. Please sit down first.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అధ్యక్షి, అందువల్ల నేను చెప్పేది ఏమిటంటే
(Interruption)

Several Members from the Treasury Benches: We do not want to hear, Sir.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : వారు వినదలచుకోకపోతే, నేను మాట్లాడదలచుకున్నాను.

Several Members from Treasury Benches: We don't want the discussion, Sir.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అదికూడ తెలుసుకుంటాను. అధ్యక్షా మన శాసన సభలో కొన్ని రూల్సు ఉన్నవి. ఆ రూల్సు ప్రకారము మాట్లాడటానికి హక్కు ఉన్నది. ఆ రూల్సు ప్రకారమే మాట్లాడుతున్నాను. ఈరోజున మన దేశానికి ఒక ముఖ్యమైన విషయాన్ని గురించి సామ్యంగా జాగ్రత్తగా దానిని గురించి చెప్పటానికి (Interruption)

Sri K. Lakshman Bapuji: I want to raise a point of order, Sir.

Sri P. Sundarayya: I am not yielding, Sir.

Sri D. Sanjivayya: Point of order, Sir, point of order, Sir.

Sri P. Sundarayya: I am not yielding, Sir.

Sri A. Satyanarayana Raju. Point of order, Sir.

Sri P. Sundarayya: I am not yielding.

Sri K. Lakshman Bapuji: When the Hon. Chair has declared that he has closed the discussion, the hon. members should respect it and the hon. Leader of the Opposition should resume his seat. To disobey the hon. Speaker's ruling and to continue to talk is a disorder. Therefore I am raising a point of order. I want a ruling on that, Sir.

మిస్టరు స్పీకరు : ఇక దీనిని close చేద్దాము.

Sri K. Lakshman Bapuji : I want a ruling, Sir.

మిస్టరు స్పీకరు : మీరు కూర్చోండి. నేను నిలబడి ఉన్నాను.

Sri K. Lakshman Bapuji: Then there is no democracy, Sir.

Mr. Speaker: What do you want to say?

శ్రీ పి. సుందరయ్య : మన శాసన సభలో కొన్ని రూల్సు ఉన్నవి.

మిస్టరు స్పీకరు : Central subjects ను గురించి మాట్లాడ కూడదని రూల్సులోనే ఉన్నది.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : Central Subjects ను గురించి మనము final పరిష్కారము చేయకూడదు. కాని వాటిని గురించి శాసన సభ్యులు నన్ను మాట్లాడనివ్వకుండా, Point of order అని అడ్డము వస్తూ, ఆ విధముగ మాట్లాడుతుంటే - (Interruption).

Sri J. B. Muthyala Rao: Once the Hon. Speaker has given a ruling, how can the hon. Leader of the Opposition speak, Sir?

Mr. Speaker: Please sit down. I have allowed him to speak.

Sri A. Satyanarayana Raju: An hon. Member of the responsible Cabinet pleaded for a point of order and the hon. Leader of the opposition is not yielding and is going on shouting. It is not fair. When a point of order is raised, you please give a ruling, Sir. We all respect your ruling and we obey you. When a point of order is raised you please decide it and give a ruling. Then we will sit down. The hon. leader of the opposition is not obeying. It is not proper. At this rate it is impossible to conduct this House.

Mr. Speaker: He wants to explain how even the Central subjects can be discussed here.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అవును

మిస్టరు స్పీకరు : ఏమికావాలి? Central subjects ను గురించి వీలు
లేదు. Therefore I close the subject ఇక అంతకంటే ఏమి చేస్తాము :

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అదృశా, Central subjects ను గురించి
discuss చేయటానికి మనకు హక్కు ఉన్నదా, లేదా అనే దానిని గురించి
నేను మాట్లాడడము లేదు. మన ఆంగ్లప్రచేత్ రాష్ట్రములో జరిగే కార్మికల
యొక్క విషయములను గురించి మాట్లాడటానికి, వారికష్టములను, వారి తరపున
ఇక్కడ సభలో చెప్పటానికి కొన్ని Rules of procedure ను మనము
పెట్టుకున్నాము. అందువల్ల ఆ రూల్సు ప్రకారము మాట్లాడటానికి మాకు
హక్కు ఉన్నది. ఆ రూల్సు ప్రకారము నేను adjournment motion ప్రతి
పాదిస్తే దానికి మీరు అనుమతి కూడ ఇవ్వడము జరిగింది. ఆ విధముగ మాట్లాడ
నివ్వకుండా కొంతమంది మంత్రులు, కాకిపోతే మాకు మెజారిటీ ఉన్నది. 240
మందికి పైగా మా పార్టీవారము ఉన్నాము. మేము అధికారములో ఉన్నాము,
మాకు వెనుక పోలీసులు ఉన్నారు అనే ఉద్దేశ్యముతో, శాసన సభ్యుల హక్కులను
త్రోసివేసి, నేను మాట్లాడటానికి ముందుగానే నన్ను మాట్లాడనివ్వకుండా చేయ
టానికి Point of order అని అడ్డము రావడము ఏమాత్రము సమంజసముగ
లేదు. ఎప్పుడైతే ఏర్పడితే పతి పతము వైపునుంచి శాసనసభ రూల్సుకు అనుగుణ్యము
గానే మేము మాట్లాడుతున్నప్పుడు, మాకు బలం వున్నది. మెజారిటీ వున్నది,
అని point of order raise చేస్తూ అల్లరి చేయడము జరిగితే, మేము మాట్లా
డే దానిని మాట్లాడనివ్వకుండా భగ్గుం చేయదలచుకున్నప్పుడే (Interruption)

శ్రీ ఎ. సత్యనారాయణరాజు : రూల్సుకు వ్యతిరేకంగా మాట్లాడినప్పుడు
మాత్రమే.

శ్రీ పి. సు. దయ్య : నేను వ్యతిరేకముగ మాట్లాడలేదు.

Some Members from the Treasury Benches : Rules
కు వ్యతిరేకముగ మాట్లాడారు.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : నేనేమిమాట్లాడలేదు. అందువల్ల ఎప్పుడైతే కాం
గ్రెసులో ఉన్న అధికార పార్టీవారియొక్క అధికారమును అధికా వినియోగించ
టానికి చేతకాకుండా శాసనసభ రూల్సును అన్నింటినీ ఛిక్కరించి (Interruption)

శ్రీ డి. సంజీవయ్య : వారు ఛిక్కరిస్తున్నారని చెబుతున్నాను.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : వారు, ఢిక్కరించింది. నేను ఢిక్కరించనేలేదు.
ఢిక్కరించింది వారే.

శ్రీ డి. సంజీవయ్య : వారు ఢిక్కరించారని అంటున్నాను.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : వారు ఢిక్కరించారు. నేను కాను. ఈ కానననభ
రూబును అన్నింటినీ ఢిక్కరించి Treasury Benchesలో ఉన్నవారు మావై
పున జరుపుతున్న చర్చ సాగనివ్వకండా చేయడానికి (Interruption)

Mr. Speaker: Now the discussion is closed. I
adjourn the House to 8-30 A. M. tomorrow.

(The House then adjourned)

